

Ergeş Uçgun
ve

YURT KOŞUĞLARI

Dr. Orhan Söylemez

ÖTÜKEN

**türkçü
betik**

Toluhan

ÖTÜKEN

Ergeş Uçkun
ve
**YURT
KOŞUGLARI**

Hazırlayan
Dr. Orhan Söylemez

OTÜKEN

YAYIN NU: 379
EDEBÎ ESERLER: 196

ISBN 975-437-239-X

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.
İstiklâl Cad. Ankara Han 99/3 80060 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212)251 03 50 • Faks: (0212)251 00 12

Kapak Düzeni: Nur-Olcay Okan
Kapak Baskısı: Birlik Ofset
Dizgi-Tertip: Ötüken
Baskı: Özener Matbaası
Cilt: Yedigün Mücellithanesi
İstanbul-1997

İÇİNDEKİLER

Sunuş.....	9
Hayatı ve Kişiliği	13

YURT KOŞUGLARI

Söz Başı.....	41
Alatay.....	45
Aman Bibi Affet Bizi.....	46
Anam.....	48
Bahar.....	50
Bödenem.....	51
Bolşevik Cenazesi	52
Akıncı.....	53
Çumurçuk.....	54
Derbeder.....	55
Çapandaz Teranesi.....	56
Derya.....	57
Domburañdı Çalatur	59
Eski Çağlar	60
Fahri Turan	61
İhtinak.....	62
İnanma.....	63
İstesem İstemesem.....	64
Cırkınış.....	65
Haber.....	66
Kel İmdi.....	67
Köñül Revzası	68
Maaniler	69
Medd-ü Cezir	70
Çal Bahşı.....	71
Mene Ne?	72
Mezar Taşı.....	73
Münacat.....	74
Muñdaş	75
Öldüreyçiydöv	76
Örgüley	77
Türkistan İçin Kozgalan	78
Rodeki Bilen Kantulaşma	80
Şanlı Turan.....	82
Tartışma.....	84

Şiyri Semerkand	85
Türk Anası Ağlarken	86
Türkistan	88
Türkistan Bazarı	91
Türkistan Gülü	94
Türkmen Özbek	95
Vatanım Bar Vatanım	96
Vesiyetname	98
Vur Çalgıcı	100
Andhuyum	101
Atlanın	104
Emrike	106
İstanbul Kurultayı	108
Ketti Ketti	111
Karnival	113
Ma'bed	115
Selamname	117
Mehmed Akif Ersoy'un Yüce Ruhuyla Dertleşme	119
Karaköy İskeleyi	123
Akrıgescidnin Keyikçileri	126
Münire'nin Hıyyası	128
Çapañdaz Işkı	130
Başka Bahar	132
Yeni Yıl (1994)	134
Çapandaz	135
Yadı Vatan	137
Bahtiyar Yiğit	139
Könlüm	141
Bahariye	142
Bahtım	144
Togruluk	145
Kühne Da'va	146
İdi	147
Burda Biz Hem Barımız	150
Tiyşesiz Ferhad	152
Hasret	153
Gurbet Türküsü	154
Metanet	155
Rubayılar	157
Bosnia	164
Mahşerdeki Türkler	167
Sözlük	187

SUNUŞ

Ekim 1996 içinde dördüncüsü yapılan Türkçe'nin Uluslararası Şiir Şöleni'ne Amerika Birleşik Devletleri'nden gelerek katılan ve üç büyük ödülünden birine, Şeyh Galip Ödülü'ne layık görülen şâir Ergeş Uçkun, şahsında âdeta bütün Türkistan'ı temsil ediyor. Son günlerde dünyanın gözü ve kulağının odaklandığı Afganistan'da doğmuş, Afganistan'ın parçalanmasına şâhid olmuş, oradaki Özbek Türklerinin çektikleri sıkıntıları yaşamış bir şâir. Şiirlerinde bu zor hayatın safhalarını görmek mümkün. Şâir Ergeş Uçkun'un dünyası, doğduğu yer ile sınırlı kalmıyor. Onun dünyası Türklerin bugün yeryüzünde yaşadığı her yeri kucaklıyor. Yüreği Afganistan'daki, Doğu Türkistan'daki, Bosna'daki, Avrupa'daki Türklerin acılarını da duyuyor. Bu çilekeş insanların, bu Batı'nın "insan haklarını" münasib görmediği insanların geleceği de şâir Ergeş Uçkun'u düşünüldürüyor.

Türkler arasındaki kavga-döğüş onun acısına acı katıyor. "Atlanıñ" şiirinde olduğu gibi bütün Türkleri birbirine yardım etmeye çağırıyor. İstanbul'da toplanan Kurultay için yazdığı şiirde Türk dünyasının temsilcilerini bir arada görmekten duyduğu sevinci görüyoruz.

Kitapta şâir Ergeş Uçkun'un hayatını kendi ifadesi ile anlatmayı uygun gördük. Afganistan'da veya şâirin kendi ifadesiyle Güney Türkistan'da yaşayan Özbek Türklerinin örf ve âdetlerini de birlikte anlattığı için dil çalışması, kültür araştırması yapanlara, Türk kültür tarihini inceleyenlere yardımcı olur düşüncesiyle kısaltınadan verdik. Üslubuna dokunmadan, kelimeleri de mümkün olduğu kadar değiştirmeden, Türkiye Türkçesi'nde anlaşılabilir duruma getirdik. Şiirlerde geçen bazı kelimelerin karşılıklarını her şiirin altında vermeyi okuyucuya kolaylık sağlaması açısından uygun gördük. Kelimeleri topluca göstermesi için bir de sözlük ilave ettik.

Şiirleri taşıdıkları adlara göre alfabetik olarak dizdik. Değişik tasnifler yapılabilirdi. Tarihlerine göre dizmek belki şâirin sanatındaki tekâmülü göstermesi açısından uygun olurdu. Fakat bazı şiirlerde tarih bulunmaması bizi bu yoldan vazgeçirdi. Tarihleri mevcut olan şiirlerin kronolojik olarak okunması bu tür bir çalışmaya imkan verir düşüncesindeyiz. Bir başka tasnif de konularına göre ayırmaktır. Bunun da, şiirler çok geniş ve farklı konularda yazılmış olduklarından işimizi zorlaştıracığını düşündük.

Şâirin hem Türkiye Türkçesini, hem Arapçayı, hem Farsçayı, hem Urducayı, hem Tacikceyi hepsinde de şiir yazacak kadar bilmesi onun kültürünün genişliğini göstermesi açısından önemlidir. Nitekim bu kitapta şâirin Farsça ve Türkiye Türkçesi ile yazılmış bazı şiirleri mevcuttur. Farsça şiirlere hiç dokunmadan olduğu gibi Türkiye Türkçesinde kullanılan alfabeye aktarmakla yetindik.

Şâir Ergeş Uçkun'un bütün şiirleri sadece bunlardan ibaret değildir. Yazılıp bir kenara atılan ve unutulmuş veya kaybolan şiirleri de vardır. Kendi ifadesine göre kaybolmuş şiirleri de ayrı bir kitap olacak kadardır. Umarız yakında bunları da bulup bir başka kitapta yayınlatabiliriz.

Şiirlerin pek çoğunun Arap harfleri ile yazılmış olması onların Türkiye'de kullanılan alfabeye aktarımında güçlükler çıkarmıştır. Ayrıca şâirin Amerika'da yaşıyor olması ve dolaylı-

sıyla Latin harfleri ile yazdığı şiirlerinde de kullanılan değişik alfabe yüzünden sıkıntılar yaşanmıştır. Kullandığımız alfabede mevcut olan fakat Amerika'da kullanılan alfabede mevcut olmayan "ş", "ç", "ğ", "ı", "ü" gibi harfler de işimizi oldukça zorlaştırdı. Fakat zamanımızın elverdiğince bu güçlükleri yenmeye çalıştık. Gayret ettik ve ortaya bir kitap çıkardık. Eksikleri veya yanlışlıkları elbette olacaktır. Okuyucuların hoşgörüsüne sığınarak samimî tenkid ve tashihlerini bekliyoruz. Bunlar, daha sonraki basımlarda bize ışık tutacak ve değerlendirilecektir.

Dr. Orhan Söylemez

HAYATI VE KİŞİLİĞİ

Şâhimerdankul Hanoğlu Ergeş Uçkun olarak tanınır. Doğduğu yer bugün, kendi ifadesiyle "gâsıblar" tarafından dünyaya Afganistan diye tanıtılan, Güney Türkistan'ın Horasan Vilayeti'ne bakan ve aynı zamanda eski Horasan'ın başkenti olan eski Antköy şehri, Akmesicid (Akmiçit) Mahallesi ve Gelebatur sokağındaki Devlet Han'dan kalan yadigârıdır. Doğduğu yıl miladî 1927 nci yılın ikinci ayı ve yirmibirinci günü (21.02.1927) tarihine düşer.

Rahmetli annesi Abdulcabbar Kızı Hürmet Bibi ile babası da bu yerlerde doğup vefat etmişlerdir. Ecdadları bu toprakların yerli halkını temsil edip asırlardan beri ve belki de ta başlangıçtan beri bu yerde doğmuş ve gömülmüşlerdir. Aile kabristanı Mir Seyyid Bereke Hazretleridir. Yedinci kuşaktan dedesi Devlet Han'ın Hoca-yı Dâd denilen yerde yattığını öğrenmiştir. Hoca-yı Dâd eski Zulmabâd Şehri'nin bitişiğindedir. Hoca-yı Dâd ve Zulmabâd'ı görmüş olsa da Devlet Han'ın mezarlarını bulma imkanı olmamıştır. Zulmabâd, Cebrabâd'dan sonra ikinci eski şehirdir. Yeketepe yolunda ve Calacin'den beride olup eski Sar-mat yolu tabir edilmektedir.

Bundan sonraki hayat hikayesini şâirin kendi dilinden dinliyoruz:

Ana tarafından akrabalarım, Kette Tavacı (Büyük Tavacı), Kiçik (Küçük) Tavacı, Çiftte Değirmen, Yer Değirmen ve Do-

kuz Direk taraflarına yayılmış ve kendilerini ekseriyetle bey lakabı ile eski Antköy Şehri'nin sahibi olarak bilirler.

Baba tarafından akrabalarım, Zulmabâd, Kemanar, Akmiçit'ten başlayıp, Gelebatur, Balavi Hızır İli, Köhne (Eski) Kale, Çekmen, Hoca Dükke ve hatta Şibirgan'a kadar uzar. Şibirgan'da kadeşlerinin çoğunun oturduğu yerleri, kalenin etrafı ile Bu Ali kışlağıdır. Yani, hem Antköy hem de Şibirgan'da kalenin muhafızlığı bu aileye düşmüş gibidir. Doğduğum ülkenin kendine göre örf ve âdetleri vardır. Ben de bu âdetler ile yetiştim. Bu âdetlere göre, kırk gün kırk gece annemden başkasının yüzünü ve yedi yaşma kadar da Bazar (Pazar) Yeri'ni görmeden büyüdüm. Yedi yaşma geldiğimde ise, 'Bazar Toyu' (Pazar düğünü) denilen tantanalı bir merasim ile Saylavi telpek ve bökece ötü (gölgelik şapka ve bökece çizme) giyip, piyazi çekmenin (erkeklerin giydiği uzun elbise) üstünden keştelik rumal (işlemeli başörtü) bağlayıp, kasım yaka (yöresel giysi) ve Recep Hanî gömlek (bir çeşit yöresel gömlek) ve kanavuz güppü (kanavuz kumaşından cüppe) ile kiyevdek (damad gibi) süslenip, iki ağabeyim (Mehmet Murat-Hayitmurat veya Memir ve Dadir Baylar) önümde, ağabeylerim Rahmankul Çolak ve Devlet Murat veya Davdi Bey yanımda yürüyerek pazarın yolunu tuttuk. İlk olarak uğradığımız yer Mir Seyyid Bereke idi. (Eskiden Mir Seyyid Bereke şimdiki Baba yolunun üzerindeydi. Sonra Abdüşükür ismindeki bir Puştun hükümrân, bütün asilzadelerin ustahanlarını (sunk) çıkarıp şimdiki manzarayı düzenledi.) Bu yerde hayrat ve sadakat ile şeyhlerin hayır dualarını aldıktan sonra Merv'in zencirli yerinden başlayıp çayhaneler, bez satıcıları ve diğer yerlerden geçerek şehrin Şibirgan kapısına geldik. Bayram olsa gerek ki bu meydanda cümbüş (kalabalık, gürültü) çok idi. Çarkıfelek türü şeyler vardı. Fakat bana icaze (izin) vermediler. Dersin çoğunu burada aldım. Yine attan düşmeden devam edip helva pazarına geldik. En güzel hatıram budur. Helvaların hepsi kendi mahallemizden idi. Yanhak magız ve piste magızlı mı veya saç helva mı ki hakikaten insanın saçını gibi incecik, yumuşacık, bütün nebatât, terkipler, perverdelere ve kesinlikle söylenebilir ki dünyanın hiç bir yerinde eğer

biz yapmasak yoktur onlar gibisi. Batı'da her türlü silah ve mühimmat var; ama bizim helvamızı bilmezler. Eğer bilseler derhal savaşı bırakıp helva pişirmeye başlarlar veya bir gün biz öğretiriz.

Her türlü helvadan ve şekerden koynuma doldurdum. Velhasıl, evdekilerin hepsine selam ve sevat ile Akmesid'in yolunu tuttuk. Yolda büyük ağabeyim rahmetli Memir'in ikide bir 'ufaklık, koca adam oldun ha!' diye tekrarladığı sözler mühür gibi içime işliyordu ve kendimi bambaşka hissediyordum.

Türkistan ve bilhassa kadimî (eski) Horasan toylar (düğünler) ve merasimler yurdudur. Merasimlerin herbiri kimbilir hangi tarih devresinin yadigârıdır. Bu merasimlerden bir tanesi hatta birincisi doğumum ile başlayan adlandırma veya isim verme merasimidir. Ülkemizde doğan çocukların evvelden tasvip gören bir adı yoktur. Çocuk, doğduğunda zuhur bulan hadiselerden adını alır. Çölde doğan Çöllübay, gece doğan Tanıbay, atasının (babasının) koyunu bine ulaşan Minli ve buna benzer sürüye börü (kurt) dalsa Börübay vesaire vesaire olup gider. Yağmur, buluttan taş baltaya kadar her türlü isim almak mümkündür.

Ben, Kaçkaç yılının keynide (sonunda) dünyaya gelmişim. Türkistan'ın vilayetleri Kabul'den başlayıp arka arkaya İngiliz himayesindeki Puştunların tasarrufuna geçmeye başladığında Şibirgan halkı isyan etmiş olsa da himayesizlikten mağlup olup Antköy'e kaçmışlardır. Bu hadise Antköy'de Kaçkaç yılı diye tanınmaktadır. Aynı tarihlerde Meymene'nin son hanı Ahmet Kul Han da yine mağlup olup Kabul'e nakledilmiş ve oradaki Ergişâhi'de ağzına yastık basılıp şehit edilmişti. Elbetteki bu işler bir iki yıllık mesele değildir. Uzun ızdırıplı yıllardan sonra Şahimerdankul Ağa'nın bir erkek oğlu dünyaya gelir. Harp yıllarının karışıklığını göze alan baba, "oğlumun adı Yaraş olsun!" dese de, yine bu keşmekeşlik döneminin dar imkanlarının neticesinde evlatları yeterli bakım imkanlarından mahrum kalıp iki çocuğunu zayi eden Hürmet Bibi, töresine isyankâr bir edâ ile "yok gence körpem ağası Devlet Murat'a ergeşip gitsin. Törem, siz hem razı olun, bu oğlumuzun yaşayışına ikimiz bera-

ber dua edelim" demiştir. Öyle de olur. Biz erkekler ne kadar karşı koysak da yine kadınların sözü kılıçtan keskin değildir?

Merasim ve Toylar

Bu gibi yaş ve yiğitlik (gençlik) hatıraları az değildir ve hepsini burada anlatmak imkanı olmadığı için kısaca bir kişinin doğumundan ölümüne kadar başından geçen mühim merasim ve toyları arz etmek istersek şunlardır:

1. Adlandırma veya isim takma merasimi: Ekseren bir dua ile icra olunur.

2. Beşinci gece: Doğumun beşinci gecesini mahalleye verilen ziyafet.

3. Tırnak toyu: Çocuğun tırnağı büyüyüp, göz ve kulağına takılacak dereceye geldiğinde kadınlar arasında icra olunan tırnak kesme merasimidir.

4. Saç toyu: Çocuğun saçını uzayıp, bilhassa yaz aylarında terleyip gözüne düşse veya başka türlü bakım problemlerinin önünü almak için yine hanımlar arasında icra olunan, çocuğun saçını kesme merasimidir.

5. Beşik toyu: Çocuğu sıcak ve soğuktan, çibin ve çirkeften (tehlikeler) korumayı ve aynı zamanda çocuğun fizikî gelişmesini düzenlemeyi ve yan tesirlerden uzak rahat uykusunu alıp, olgunluğa kavuşturmayı amaç edinip çocuğu beşiğe alırlar. Beşiğin ikinci ehemmiyeti, içine darı doldurulan özel bölmesidir. Darı çok az bir yük ile şeklini değiştirir. Yani, çocuk darı bölmelerinin üstüne yatsa, o anda çocuğun vücudu o bölme-ye batıp, bölmenin içinde çocuğun kalıbı meydana gelir. Yani henüz kemikleri yumuşak ve vücut mayisi (suyu) seyyal (değişken) olan çocuğun narin yapısına zarar gelmeyip kemiklerde sıkışma ve bozulma olmaz ve hatta darı yavaş büyümeye de hassasiyet gösterip yanını açar. Bu yüzden Türkistan beşiği bir icat harikası olup henüz bir misli veya benzeri yapılmış değildir. Beşiğe karşı çıkanlar kendi cehaletlerinden habersiz biçarelerdir.

Bu yönden, her merasim gibi, beşik toyu da mühim olup hanımlar arasında icra olunur. Bu icatler ekseriyetle basiretli Türk analarının bizlere armağanlarıdır. Dünyaca meşhur 'Türk gibi kuvvetli' veya Batı dünyasında kuvvet ölçme aletine 'tork meter' denmesindeki felsefenin özünde Türk anasının türlü marifetleri vardır. Ölmeden özünden geçme, Türk!

6. Çocuğu kurdun ağzından geçirme ve çenesine kurt kemiği veya kurt dişi takmak merasimi: Bu hadise Batı dünyasında 'Evil Eye' (Kem Göz) hikayesine benzese de tarihi kökbörü (bozkurt) destanının bir devamı olsa gerek. Evil Eye yani kem göz veya nazarın varlığı ve bazı insanların gözlerine X-şualarına benzeyen M-şualarının kuvvetli olduğu fizikî hakikatlerdir. Atalarımızın bizlere en güzel miraslar bırakıp gittiğine inansak elbette ki burda bile henüz keşfedilmeyen ne sırlar vardır. Bu merasime ailenin erkekleri de katılıp, börünün ağzını genellikle baba açar, çocuğun üzerinden şekerlemeler saçarlar.

7. Dört yoldan, yani yol kavşağında kesişen iki yola geliş gidiş köprüler açıp çocuğu evvela kıbleden gün doğusuna, sonra holumdan (şimal, kuzey) Meymene veya cenuba (güney) yedişer kez geçirirler ve 'yemidimin şu olsun' sözlerini tekrarlayıp icra ederler. Köprüyü yiğitler kazar, yemidimi ise kadınlar icra ederler. Çocuğun üzerinden ak paralar saçarlar. 'Ekmeğin helal olsa dört yol üstünde ye!' denilen söz ile bu hadise arasında bağ var mıdır bilmiyorum.

8. Sünnet veya hatne: Toyların en büyüğüdür. Oğlak, güreş, altın kabak gibi millî sporlarımızın en geniş mânâda uygulanışına ortam hazırlayan büyük merasimdir. Türk babalar varlıklarını bu günde gösterip, kesenin ağzını civanmerdlikle (cömertlikle) açarlar. Hatta evladı olan ailelerin aralarında kendilerini gösterme rekabeti desek de olur. Bu hususta büyük kitap yazmak mümkün. Eğer toylar olmasa, at yetiştirmek, oğlak koşturmak, hatta sâzende ve nevâzendelik sanatları, neyrenbâz ve nasakçılık, hatta serpaylar ve top malzemelerinin arkasındaki sanat, kirfet, alış verişler, şehircilik, hülâsa Türkistan ve Türkistan iktisadiyatı ile yok olur. Afganistan'da Puştun Hükümeti'nin yasakları havadaki fermanndan ileri gitmedi. Fakat Batı ve

Doğu Türkistan'da bir çok zayıyatımız vardır. Atsız, oğlak güreşsiz Türkistan'ı hayâl edenler, tarih safhasından silinmek mecburiyetindedirler. Hele bundan sonra.

9. Kur'an Toyu: İslamiyetten beri başka toylarımıza ilâveten bir nevî ilm-ü-irfan toyumuzdur. Ebu Sina, Ebu Reyhan, El-Horezmî gibi büyüklerimizin hepsi bu toydan nasip alıp dünyayı toy-bahçesine (düğün yeri) çevirmişlerdir.

10. Yol Töresi: Genç insan kişiliğini kazanıp, kendi başına uzaklara gidip, güçlükleri aşıp, sağ salim dönüp gelirse, büyük toy düzenleyip, tecrübelerini ve maceralarını, iyi kötü uzaklarda gördüğü her şeyi yurttaşları ile paylaşır.

11. Evlilik: Adem aleyhisselamdan kalan, bilinen bir merasimdir.

12. Hac Merasimi: Her müslümanın son arzularından bir tanesi, çoluk çocuğunun tam bir yıllık nafakasını ayırdıktan sonra Beytullah'a varıp gelinceye kadar gerekli nakdî (akçası) parası olan, bahtiyar ve varlıklı kişiler içindir. Fakir olanlara farz değildir. İşte böyle kutsal bir seferden gelenler, yakındaki şehirlerden başka uzaktaki ziyaret yerlerinden, müslümanlardan ve bütün insanlardan haber getirip, hac toyu ile, ildeşlerine (yurttaşlarına) güzel haberlerini ulaştırır. Allah her mümine nasip etsin, amin.

13. Peygamber Toyu: Altmış dört yaşa girmek şerefine kavuşanlar, peygamberimiz Muhammed Mustafa (A.S) ile yaşdaş olmanın şükrânesine peygamber toyu düzenler, mevlid okutur ve hayır dualar ederler. Allah bütün müslümanlara nasip etsin, amin.

14. Cenaze: Bir fani vücudun ve bu dünyaya mihman (misafir) gelen her insanın, son toyu, şerefli bir cenaze merasimidir. Eğer insan, yurdunda, ailesinin, kardeşlerinin arasında müyesser (mutlu) olsa, insanoğlu için bundan daha büyük saadet ve dünyevî bahtiyarlık olmaz diye düşünüyorum.

Ab-u dânem ayrı iken, hâki görüm olmasın
Bu duamı müstecap eyler mi Rahman Antköyüm.

İnsanlar bu dünyadan göçseler de giden gider, merasimler

yine devam eder. Horasan'da bir ölünün arkasından yapılan mezarlıklar şunlardır:

1. Cenaze: Türkistan cenazesi. Cenaze namazından önce;

- a. Yıkama,
- b. Iskat işleri yapılır.

Horasan'da cenazeye gelenlere "ıskat" denilen bir miktar nakit, küçük büyük ayırmadan verilir. Fakirler vermese bile yine aynı cemaat hazırdır. Nakit akçeden murat, bazı müşkilpeşend (tembel) kişileri teşvik etmek olsa gerek. Allah hiç kimseyi basiretten ayırmaz.

2. Ölü çıkan evde en az üç gün üç gece kazan kaynamaz, tabak konmaz. Her türlü ihtiyaç komşulardan gelir. Bir kazan dolusu yemek getirirler. Ölü evinden yedi gün yedi gece insan eksik olmaz. Ne kadar insan gelirse gelsin ölü evinde yemek pişirilmez, çünkü acılı ailenin başkalarına yemek pişirmesi hem mantık dışı ve hem de âdetten değildir. Komşulara da ayıp olur. Genellikle cenaze çıkan eve çok miktarda yemek gelir. Hatta bunlar yakındaki fakir ailelere bile dağıtılır.

3. Üçüncü gün ölü evinde "şülle" denilen bir yemek (pilavın yumuşağı) pişirilip mahalle halkına dağıtılır ve Kur'an okunup dua edilir.

4. Kırkıncı gün büyük baş hayvanlardan kesilen ve "aş" tâbir edilen kıymalık ile usta kişiler tarafından hazırlanan çok lezzetli sulu bir yemek pişirilip mahalle ve hatta uzak yakın herkese dağıtılır. Aynı zamanda, hanımlar içeride "kuymak" hazırlarlar. Kesilen aş, saç kalınlığında elde hazırlanan hamur işidir. Buğdayı icad eden ecdadımız, hamur işlemeyi en başta komşumuz Çinlilere ve sonra Marko Polo vasıtası ile Batı'ya götürmüş olsa da, dünya nereye varırsa varsın, hanımlarımız ecdad yolunda narin elleri ile hâlâ makinaları kışkandırır derece ince iğne gibi hamur keserler. Kesilen hamurun inceltilmesi işlemine "aş tutma" derler.

5. Yıl aş (yemeği): Birinci yıldan başlayıp herkesin kudre-

tine göre her yıl hayrat kılıp mahalleye ziyafet verilir ve merhumun dünyada yaptığı iyi işleri yâd edilip dua edilir.

Yaz Tartukları (İkramları, hediyeleri)

Yukarıda bahsedilen merasimlerden başka meyve mevsimlerinde kavun ve üzüm gibi meyvelerin mahalle mahalle dolaşılıp her eve dağıtılması Horasan'da âdettir. "Küzde likivi" tâbir edilen sufal tabaklara, tencerelerde taşınan pilavdan doldu-up evlere dağıtmak da âdet idi. Tartuk, bay (zergin) ve kembeğel (muhtaç, fakir) bütün mahalle halkına verilen şeylerder ve karşılığı yoktur.

Ölüm-kalım, insan hikayesidir. Dirilik hikayemize devam edelim. Pazar toyu ile hayat yolunu attık. Bu hadiseden sonra ana kucağından çıkıp hayat macerasına başladım. İç avludan misafirhaneye çıkarıldım. Aheste aheste şunu yap, şunu yapma, el kavuştur, selam ver gibi küçük hizmetlerden başlayıp, mihmanın atını tutmak, hayvanlara yem vermek, el yıkatmak, saçak açmak gibi mesuliyetler günden güne arttı, azalmadı. Bunlardan en ağır ve mühimi Molla Necmeddin Ahund'un evlerinde uzun zaman kalıp Kur'an-ı Kerim'i ezberlemek oldu.

Eğitim

Rahmetli babam bir gün elimden tutup beni Ahund'a götürdü ve "eti ve derisi sizin, kemiği benim. *Kur'an-ı Kerim*'i öğrenmeden benim evime gelmesin" dedi. Anasının kuzusu, genç körpesi, saçı evliyalara silinen, kulağına eşikten ayrılmasının denilip halka veya sırğa takılan bir çocuğun bu şekilde gözden gönülden irak tutmanın, anne baba için ne kadar yüce olduğunu ben bilmiyorum, ama Ergeş için çok zor idi.

Molla Necmeddin Ahund'un benden çok küçük Abdullah isimli bir oğulları var idi. Keşke oyun çağında olsaydı da birlikte oynasaydık. Şimdi Abdullah'a göz kulak olmak işi bana düştü. Ahund'un hanımı, yani molla ablam hakikaten müşfik bir

hanım idi. Yurdumuzun asilzadelerinden bir hanım. *Kur'an-ı Kerim*'i en çok bu hanımın gayretleri ile ezberlemeye muvaffak oldum. Dilimin dönmediği Arabça kelimeleri erinmeden on belki onbeş kez tekrarlayıp öğretirdi. Dersten sonra Abdullah'ı alıp sokağa çıkardım. Ahund, asil bir kişi, yani seyyid saadetten değil ama, bütün Antköy'ün yüreğinde ebedî sevgisi olan meşhur Mahsum Dutarî'nin oğlu idi. Dutar sanatında çok ustalar gelip geçmiştir, fakat Mahsum gibisi hem ses ve makam hem de saz ustası var mıdır bilemem. Molla Toyçu'nun şöhretini işitip Antköy'den yürüyerek Taşkent'e varıp, mollayı bulup, onunla çalışan, söyleşen molla, Mahsum'un sohbetlerinden o kadar müteessir olmuşlardır ki elindeki dutarını ona hediye etmiştir. Bu dutara "kaşka dutar" denirdi ve baştan aşağı sedef işleliydi. Bu dutarı göz ile görüp, el ile tuttum ve hatta Mahsum'un rehberliğinde öğrenmek için meşk kılmak şerefine kavuştum. Bu devreden çok hatıralarım olsa da burada bahsetmeyeceğim.

Sözün kısası, bir nice yıl sonra *Kur'an-ı Kerim*'i hatmedip büyük merasim ile "molla başa" denilen mektep çocukları, boydaşlarım, Molla Necmeddin Ahund, babam, babam ile aynı safta yürüyen mahallenin iki ihtiyarı, Kazı Han Hacı ve usta Kadir Romalbâb, tekbir ala ala evimize vardık. Bu bahtiyarlığımı ve o gecedeki rahat uykumu ömrüm var olduğu sürece unutmaya imkan yoktur. Bir sefer kaçıp evime gelmişim. Rahmetli babam bir güzel kamçılarıştı ki bütün bedenim kıpkırmızıydı. Ama bu gece kamçı yoktu. Babam da gazap numunesi değil, cennetten gelen mihriban gibi ve müşfikti. Anne, abla ve yengeler, bir molla Ergeş dese ağızlarından yirmisi birden çıkıp geliyordu. Küçükler "molla eke", büyükler "mollacan" diyerek sokakta ve köydeki itibarımı oldukça arttırıyordu. Toylardan üleş almaya, büyüklere hikaye kitapları okuyup tercüman olarak izzet ikram görmeye başladım. Ve nihayet bu yol beni önce bazı hazırlıklar için medreseye ve sonra resmî mektebe aldı götürdü.

Resmî mektebe başladığımda onbir yaşımdaydım. Biraz yaşımda büyük olsa da bünyem henüz küçüktü. Bu açıdan sınıfta müşkülât çıkmadı. Okulun güçlükleri, sistemin bozukluğu idi.

Birinci sınıfa başladığımda, dışarıdan gelen, yani Kabul'dan Antköy'e memuriyet için gelen ailelerden başka hiç bir Antköylü çocuk Türkçe'den başka dil bilmezdi. Ama gördük ki bütün derslerimiz bigânelerin (yabancıların) dilinde ve biz bir kelime dahi anlamıyoruz. Bu sebepten boydaşlarımızın çoğu beceremeyip çoban oldular. Kalanlara da gerçek gönül rahatlığı ile ders veren muallim yoktu. Bilhassa Sind Vadisi'nden gelen Puştunların tek derdi rüşvet almaktı. Post biyar, murg biyar, güşt biyar, kalın biyar yâni kara keçi derisi getir, tavuk getir, et getir, kâlin (başlık parası) getir der, dersini bilsen veya bilmesen dayaklara faydası yoktu. Bu insanlık düşmanı ibtidai mahlukların başka bir şey bildiğini söyleyen çıksa katli caiz ve vacibtir. Elleri arkalarında ve parmaklarının arasında uzun bir sopa olurdu. Sallanıp dururdu. Çocuklar, bu kişilerin görünüşlerine bakıp "kuyruğu titreyen it" derlerdi. Eğer kalın, deri yok dersiniz o titreyen kuyruk süratle ve şiddetle yüzünüze alev gibi yapışırdı ve izi aylarca gitmez, vücutta kalırdı. O günlerde başımızda büyük âfet ve büyük felekat vardı. Genellikle bu açıdan hiç kimse çocuğunu okula göndermek istemezdi. İşte bu durumda, 1938-1944 miladî yıllar arasında ana dilim Türkî olsa da Farsça ve Puştu dilinde ders alıp, hatta üçüncü dil olarak Arapça'dan da nasibimizi alarak yüksek derece ile okulu bitirdim.

Kıtlık ve Kervan

Antköy halkının yüzde sekseni rençber ve geri kalanı da çiftçidir. "Dost bayı" denilen dünyanın en güzel kara keçisi burada yetişir. Aynı zamanda dünyanın meşhur atları da buradadır. Bütün gözler havadaki bulutlara dikilmiş, bütün eller ulu Tanrı'nın dergahına açık. Yağmur yağsa bütün mahluklar neşeli, yağmasa kıtlık, sefalet ve felaket. Hükümet bu gibi durumlarda bile yine milletten ister. Çünkü emniyet amiri uğru, yâni hırsız idi. Dünyada bir misli veya benzeri olmayan acube (acayip) bir devlet mekanizması. Yıllar bu şekilde gelip giderdi. Ben altıncı sınıfta iken yine o yıl yağmur yağmadı ve kıtlık oldu.

Rahmetli babam, rençber olduğu için telaşa düştü. Henüz bir miktar erzak elde varken bir kervan düzenleyip kaçak yollarla uzak ülkelerden buğday getirmeye karar verdi. Bu kervana merhum ağabeyim Devlet Murat Han (Davdî) ile ben de katıldım. Antköy'den başlayıp kaçak yollardan gittik. Hoca Kattal Baba'nın Güney tarafındaki Tilla Kel denilen, kuş uçmaz sahradan (çölden) başlayıp Şibirgan'ın Sarıpul tarafına geçtik. Kekirtek Cer denilen yerlerden aşır Nâkilînlerin yerleşim yerine kadar geldik. Afgan Hükümeti, Türkleri bezdirmek veya yurtlarından haydamak (çıkarmak) için Sind Vadisi'ndeki Puştunlardan getirip Türkistan'daki Su başlarına yerleştirdi. Bu şekilde su başlarındaki Türk kışlalarını kurutmak ve milleti kendi kendine yok etmek gibi şom (pis) bir plan kurulmuştu. Mesela, Antköy'ü kurutmak için Tega ile Derzab arasına Dervize ve Serendâz denilen kişileri ve Akça Deryası'nın üst kısmına Safileri, Kunduz'a Nazikmir denilen kişileri yerleştirdi. Bu kişilerin iki işi vardı. Birisi, buradaki Türklere her türlü göz dağı verip korkutmak, ikinci işi, yeni gelen Nâkilîne yer açmak ve yerleştirmek. Bu kişiler astılar kestiler. Yaptıklarından ise hiç kimse bir şey soramazdı. Nâkilîn bu millettten olmadığı için onların yüreğinde yerli insanların kıymeti yoktur.

Kervanımızın yolu işte bu cins mahluklardan ve Şibirgan ile Sarıpul ülkesinin baykuşu Gulam Resul sülalesine düşmüştü. Gulam Resul sülalesi, bütün bu kışlağın suyunu çevirip, ata yurtlarından getirilen yadigâr tohumlarla cıvarı ekmişti. Türkistan toprağı yumuşak olduğu için suyun başından ayrılmamak gerek. Fakat, bu şu kadrini bilmez kişilerde havsala (akıl) olmadığı için kendi başına akan su toprağı yarıp yolu basıp durmaktadır. Deve çamur yoldan geçmediği için kervanbaşı "yandan geç" emrini verdi. Bütün kervan bir anda ekili tarlaya girdi. Bu durumu Gulam Resuller işittiler. Bir anda bütün kabile başımıza toplandı. Kervanbaşı yaşlı birini bulup Türkistan usulü zarar ziyan için çare arasa da dağdağalar arttı. Kervanın selameti için iş kavgaya döndü.

Yine kervanbaşının buyruğı ile develer çöktürölüp dizleri bağlandı. Bir devenin yükünü boşaltıp içine beni yerleştirdiler.

Büyük bir kavga başladı. Kervanda Merdan Burut denilen bir kişi vardı. Bu kişi, kavgada çok ustaydı. Herkesin iyi yağlanmış bir sopası olurdu. Bu sopalar, sert ağaçtan ve kısa olurdu ve üst tarafında da bir halkası vardı. İddiaya girerim zincirden daha sağlamdı. Sopa cep içine takılır, çapan giyildiğinde görünmezdi. Yani koltukta dururdu. Acaba bu adamlar her yere niye sopa ile giderler diye hep kendime sorardım. Meğerse bu sopaların marifeti varmış. Merdan Ağa'nın vurduğu Afgan'ın geri gelenini asla görmedim. Afganların, bilhassa uykusu kaçan Nâkilînin uyku devasıydı bu sopalar. Diri ve ölü. Tanrı yârin olsun Merdankul Ağa. Hâlâ kalbimde hatıran capcanlıdır.

Bu şekilde karşı tarafın elindeki bütün silahlar alındı ve bir çoğunun elleri arkalarına bağlanıp develere bağlandı. Ta emniyet sahasına girinceye kadar bırakılmadı. Bu seferden buna benzer başka iki maceralı hatıra ile sâlimen Antköy'e geldik.

Bu aziz hatıralardan tecrübeler kazanıp yurdumuza döndüğümüzde elbetteki büyük bir yol töresine münasip görüldük, fakat merasim aynı haftanın içinde yapıldığından çok yorgundum. Gözümü açık tutamadım.

Kabul Öğretmen Okulu

Antköy mektebi ve Antköy'deki hayat bu şekilde sona erip, Kabul'ün yolu göründü. Kabul'daki Dar'ül-Muallimîn-i Muttavassıta isimli öğretmen okuluna gönderildim. Gönderildim, çünkü ben gitmedim. Bu devrede, Türkistan safhasından başka mekteplere talebe alınmazdı. Özellikle, Harbiye, Tıbbiye ve Hukuk fakülteleri Türkler tarafından açılıp işletilse de Afganistan Türkleri bu hukuktan mahrum idi. Dar'ül-Muallimin'i 1944 ile 1950 yılları arasında yine yüksek derece ile bitirdim.

Buradan Fen (Kimya) Fakültesi'ne gönderildim; fakat isyan ettim. Tıp, hukuk ve askeriyenin yolunu açmak için her türlü beşerî imkanlarımı istimâl kılsam (kullansam) da muvaffak olamadım. Zamanın maarif veziri Dr. Abdul Mecid ve yine o zamanın Dar'ül-Fünun reisi Dr. Enes ile her türlü beşeri mücadele ve muharebeyi yaptıktan sonra Sadrazam'a çıktım. O va-

kitlerde işten alınan Davut 'un yerine Ahmet Ali Yefteli muavin tayin olunmuştu. Güçlölkle yolunu kesip karlı bir kara kış günü yolda motorun içinde görüştük. Durumu arzettim.

"Evlat, sen Dr. Mecid ile Dr. Enes'ten şikayet ediyorsun. Biliyor musun ki onlar Muhammed Zayi Hanedanı'na mensup-turlar? Ben Sadrazam naibi olsam da gücüm yetmedi. Seni yok etmelerinden korkarım. Adamları yakasından tutmuşsun. Sen yine de sağ kalınana şükret, imkanı varsa bu işten sarf-ı nazar kıl." diyerek nasihat etti.

Hikaye uzun, ama ben başka bir çare düşündüm. Fen Fa-kültesi'ni 1952 yılında terkedip halkımın arasına döndüm. Esas mesleğim olan öğretmenliği talep edip uzun bir mücadeleden sonra doğduğum yurdum Antköy'e öğretmen olarak tayin olundum. Maksadım mümkün mertebede talebe yetiştirip Kabul'e ilim tahsili için göndermekti. Sistem ile anlayış tersliğimiz olduğu için tartışmalar devam etti. Çok ilginç hadiseler ile karşılaştım. Mesela birisi şudur:

Dar'ul-Muallimin'nde okuduğum zamanda senelik izin için Antköy'e gelmiştim. Antköy'de yakın tanıdıklarımızdan Abdur-resul Kareger Bey baş muallim idi. Okul ile alakam vardı. Bir gün okula gittim. Çocuklar ile iyi vakit geçirdim. Öğretmenler, Antköy eşrafından Nazır Kul Çarimger'in evine akşama çağrılmıştı. Karger Efendi, siz de gelin dediler. Kabul ettim. Davette ev sahibinin oğlu yanıma geldi. Karadım (baktım), edepli ve akıllı başında bir çocuk. Babasına: "Beyzâdenizi niçin okula göndermiyorsunuz?" dedim. "Bizler âciz insanlarız, beceremiyoruz" diye cevap verdi. Bir sürü müzakereden sonra oğlunu mektebe göndermeye razı oldu.

Ertesi gün, Muhammed Kul'u okula kendim getirdim. Çocuk ilk derslerini evde hocadan almıştı. Birinci sınıfı atlayıp ikinci sınıfa kaydettik. Yıllar geçip Antköy mektebine tayinim çıktığında baş muallim bir başkasıydı. Dördüncü sınıfın sınıf öğretmeniği bana düştüğünde gördüm ki Nazirkuloğlu Muhammed hâlâ bu sınıfta. Adı var kendisi yok. İdare ile görüşüp çocuğu tekrar çağırtırdım. Birinci sınıfı atlayıp ikinci sınıfa gelen çocuğun dördüncü sınıfta okuma yazmayı unuttuğunu gör-

düm. Afganistan'ın, bilhassa iptidaî Puştunlar tarafından nasıl idare edildiğini bundan daha güzel bir örnek ile göstermenin imkanı yoktur sanırım.

Kâseyi çini ki seda mikûned
O sıfatı khiş edâ mikûned
"Çini kâsenin sesi, kalitesinin tercümanıdır."

Elbette bunca hayasızlıklarla başa çıkmak mümkün değil. 1952'den 1954'e kadar Antköy'de güçlkle kalıp Meymene'ye, vilayet merkezine alındım. Burda da hadiseler ile dolu üç yıl geçti. Evvela bazı eş dost yardımı ile okulun adını Lise-yi Ebu Ubeydi Cevzcâni olarak değiştirdik. Bu ismi bulmada Meymene aydınlarının hizmeti çok oldu. Belki Türkistan'da ilk defa milli bir müesseseye yine bir Türkistan âliminin adı verildi. Şükür ki o zamanın idarî âmirleri bunu anlayamadılar.

Meymene'ye cezalı olarak gittim, ama onların bu hatası çok işime yaradı. Meymeneli kardeşlerle tanıştık. Bu tarihten evvel rabitam (ilişkim) dört kişiye münhasır idi. Bunlardan, Muhammed Ali Han Leva, üstadım ve manevî babamdır. İkincisi, Canacan biraderim, kıymetli dostum, Unçuallat'tan Abdurrauf Nefir. Onunla birlikte Storey Gazetesi'nde çıkan karşılıklı şiirler ve yazılar ile tanışmıştık. Üçüncüsü, Kabul'de gece başının üstüne yastık basılıp şehid edilen en son Meymene Hanı Ahmet Kul Han'ın oğlu Ebul Hayri Han Hayri idi. Ebul Hayri Han mert, cesur ve aynı zamanda mütebahhir âlim ve şâir bir kişi idi. Türkistan'da, özellikle Meymene'de, bir millî merasim günü ilk defa bütün bayrak ve flamalara İslam harfleri ile Türkî ibare ve şiirler yazan kişidir. Ebul Hayri Han ile Millî Mücadele günlerinde tanıştık. İlk şiirimi ona Meymene'den zincire bağlanıp Kabul'e sevk olduğunda, yolda karşılayıp Antköy'de okumuştum. Şiir, mesnevî şeklinde idi. Görülmüş bir düşü (rüyayı) tasvir ediyor. Düşümde vefat ediyorum. Mezara koyuyorlar. Münker ve nekir denilen melekler: "Tanrın kim, Resulün kim'den sonra hangi ulustan, hangi kavimdensin, bayrağının rengi nedir, hangi toprak ve hangi coğrafyadan geldin?" şeklinde soruyorlardı. "Türk" dedim dayak yedim, "Özbek" dedim

listede adın yok, "Esir Türk, esir Özbek" dedim "Sen Türk ve Özbeklerin hakkında kötü şeyler söylüyorsun" deyip epeyce dövdüler. Nihayet "birazdan geliyoruz" diye çıktıklarında bu sefer mezar gazaba gelip azab-ı kebir başladı. Mezar beni sıkarak sağlam kaburgalarımı kırıp nihayet "yok ol" deyip içinden çıkarıp dışlıyordu. Bundan sonra bir çok mezara girip yine ahiret hayatına devam ediyim desem de mümkün olmadı. Nihayet bu maceraların heyecanı ile uyandım. Henüz vaktim oluşuna şükredip hadiseyi yurttaşlarıma anlattım. Maalesef bu şiir yurttan yurda kaçıp gelirken zayi oldu.*

Dördüncü kişi yine Hayri'nin küçük kardeşi Nazar Muhammed Han Neva'dır. Bu zatı da aynı şekilde tanıdım. Neva, şâir ve siyaset adamı idi. Neva ve Hayri'nin ikisini de Sovyetler gelmeden evvel Türkistan'ın diğer nüfuzlu kişileri gibi Puştun doktorlar vasıtası ile zehir verip öldürdüler. İnallahi ve innalileyhi râciûn.

Meymene'ye geldiğimde misafirhaneden bir oda tutup oturmaya başladımsa da çok geçmeden Meymene'nin eşrafından ata Kadirdâni Aka Rahim Han Zâri, büyük oğlu M. Salihcan'ı gönderip eşyalarımı toplatıp evlerine getirtti. Zâri'nin evinde çocukları Salihcan, Kerimcan ve Haşimcan'ın derslerine yadım ettim. Aynı zamanda Zâri'nin sohbetlerinden de istifâde ettim. Aka Rahim Han ile ilk tanışmamdı. Az heyecanlı, tecrübeli, iş bilir bir kişiydi. Bazı ülküdaşlarımız onu hükümet ile rabt-u zabtlı (bağlı) bilseler de ben iç yüzünü çok iyi öğrendim. Devlet erkânının yanında tebessüm kılrsa da kendi içinde onlardan ihtiram ile bahsettiğini işitmedim. Daima "itler, köpekler" diye hitap ederdi. Halbuki, Aka Rahim Han ağzı pek edepli birisiydi. Mağat ile yakın ilgisi vardı ve kavimdâr bir kişi idi. Onun ve tanışlarının yardımı ile Meymene'nin diğer mıntıkalarına âşina oldum ve çok dostlar kazandım.

Antköy ve Meymene'de Emir Timur, Arap yarımadasından dönüşünde getirdiği ve halk arasında "Arap" tabir edilen Şeybanî Özbekler vardır. Bu insanlar, tarihin kim bilir hangi

* Kitap neşre hazırlanırken bulunan bu şiirler "Mahşerdeki Türkler" başlığı altında kitaba ilâve edilmiştir. (O.S.)

devresinde cihad için Türkistan'dan Ön Asya'ya gidip oralarda yerleşmişlerdi. Timur, genişleyip Arap ve Acem ülkelerine vardığında öz (kendi) kardeşlerini görüp nesli bozulmasın diye onları Türkistan'a geri getirmişti. Hatta bir gün Gence Hacı'nın misafirhanesinde idik. Ben, bize yardımcı olan Kandalat Karyedâr'ın defter hesaplarını tutardım. Karyedarlar, halkın mal vergisi ve rüsum denilen maliyesini toplayıp devlete verirdi. Biz de bu iş için, Hacı Gence Bey'in o yılki zekat ve uşr (öşür) ve rüsumlerini hesaplamak için oraya gitmiştik. Elbette her konuda sohbet ediliyordu. Gence Hacı kendi kabilesinden bahsederken "biz Şeybanî Araplar" dedi. Ben de Hacı'ya: "Hacı baba, siz Şeybanî misiniz yoksa Arap mısınız?" dediğimde "Şeybanî" dedi ve arkasından "İkisi bir değil mi?" diye sordu. Ben de "Yok Hacı, yok, Şeybanî iseniz Arap olamazsınız" diye cevap verdim.

Kandahar Abdalları da aslen Puştun değil, yine Timur tarafından Kafkasya'dan getirilmişlerdir. Bu hususta Osmanlı müverrihi Dr. Rıza Nur, bu insanların Puştun olmayışını "siması ile de sabittir" diyerek açıklar. Yâni "her basiret sahibinin az bir dikkat ile baktığında Sind Vadisi'ndeki kara kara insanlar ile Kafkas bünyeli bembeyaz Kandahar halkı arasındaki büyük farkı görür" der. İlâveten örf, âdet ve kültürleri de çok farklıdır. Hadisi şerif de vardır. "Bir kavim kendini hangi kavimden bilirse işte o kavimdendir." Meymene'ye geldikten sonra yukarıdaki dört kişiden başka insanlar da tanıdım ve halk ile de kaynaştım.

Karagöz ve Antköy Kız Mektebi (Lise)'nin Açılışı

Meymene'de iken ikinci mühim hadise, bu şehirdeki kız mektebini görüp Antköy'de de kız mektebi açılmasını arzulamam oldu. Halkın haleti ruhiyesini tecrübe etmek için "Karagöz" başlıklı bir makale yazıp Storey Gazetesi'ne gönderdim. Gazetenin mesul müdürü Hafızullah Şehid ülkedaşım idi. Derhal neşretti.

Karagöz, Antköy'den bir kız. Hanei mollada okumakta; fakat rahat değil. Kaygı ve endişeleri var. Karagöz, "Molla apamı beğeniyorum, muhterem bir zât; fakat molla apamın evlerinde koskocaman oğulları, kocası ve başka nâmahrem erkekler var. Bu cihetten endişem var," der. Yine sözlerine devam eder ve "keşke muallimesi ve hizmetçilerinin hepsi hatun/kız olan bir mektep olsa, bütün Antköy kızları gidip rahat rahat ilim ve irfan öğrensek" diyerek arzusunu belirtir.

Bu makale, oğullarını resmî mektebe göndermekten çekinen Antköy'ün büyükleri, yaşlıları arasında ve gençler içinde heyecan yarattı. Hatta, Meymene'de kız mektebi olsa da Rozu Kul Han Medresesi'nin mollaları daha fazla hassasiyet gösterip, Abdurrahman Hazım erkek lisesinde din dersleri veren öğretmeni kendilerine vekil tayin ederek yine Storey Gazetesi'ne tekfirnâme yazmaya başladılar. Diğer yandan Antköy zenginleri, Antköy'ün Meymene vilayetindeki meclis vekili Abdurrahim Han'a altı bin Afganî caize verip Karagöz avına çıktılar. Fakat dostum Şehid'i altı bin Afganî'ye satın alamadılar.

Bu hadisenin heyecanlı zamanında Antköy'ün tanınmış kişilerinden merhum Nezihi (Kerim Nezihi) Meymene'ye geldi. Kerim Nezihi, Kadı Baba Murat Han'ın büyük oğlu ve sufi M. Rahim ve meşhur Sufican Ağa'nın ağabeysidir. Kabul'de ikâmet eder. Muhammed Zayi Hanedânî ile yakın alakası olsa da Antköy'e hiç bir faydası olmamıştır. Fakat söz ve kalem sahibi bir kişidir. Antköy halkı heyecan ile Karagöz'ü tartışırken fırsatı ganimet bilip derhal "Sürme-yi Süleyman" başlıklı bir makale yazıp Karagöz imzası ve Şehid'in yardımı ile gazetede yayınladık. Süleyman sürmesini gözlerine sürenler herşeyi görürler; fakat hiç kimse onları görmezmiş. Karagöz, "bizde Süleyman sürmesi var" diyerek görüşlerini anlatır.

Meymene'de akşamları Seyfel Meluk (Kale)'un eteğinde insanların gurup gurup yürüyüşü âdettir. Akşam yürüyüşe çıktık. Nezihi de bir müddet sonra geldi. Yaklaşıp selamlaştık. Acele ile yaklaşıp "Bana bak" dedi.

- İki gözüm sizde ağacan, dedim.
- Karagöz kim?

- Belki sizsiniz, belki başka birisi, ne kötülüğü var?
- Ben değilim.
- Karagöz'ü bulsalar ne yaparlar bilir misin sen?
- Asarlar, dedim.
- Yok yok, keserler, diye edepsiz bir söz söyledi.
- Karagöz o kadar kötü kız değil, kendini ortaya atmadan önce bir şeyler yapmışa benziyor, dedim.

Yüzünü buruşturup hiddetle çekip gitti. Biz de gülüştük.

Merhum Nezihi, iyi birisinin evladı, fakat ağabeyleri Sufican Ağa ile aralarında dağlarca fark vardı. Abdurrahman Hâzim'in tekfirnâmesi on dördüncü sayıya kadar devam etti. İkimiz de aynı mektepte öğretmendik. Ders aralarında yanına yanaşıp makalesi ve Karagöz hakkında sohbet ederdik. Genellikle şunu da yazın, bunu da yazın deyip meseleyi hükümetin maarif siyasetine karşı vaziyete düşürmek için gayret ederdim. Hâzim kötü bir genç değildi, fakat babası müderris olduğu için medrese anlayışında idi.

Nihayet bir gün şehrin hükümdarı, Ağayı Adalet bütün öğretmenler ve eli kalem tutan herkesi evine toplayıp konferans verdi. Evvela, yazar ve çizerlere, ne yazarsanız yazın, fakat devletten uzak durun, idaredekileri ürkütmeyin dedi. Sonra meseleyi Karagöz'e getirdi. Bu anda Meymenelik Yunus Surhabi kendine has bir edâ ile:

- Hâkim Sahib! Sufican Ağa Antköy'den telefon etti. Karagöz sen mişsin diye tehdit etti, dedi.

- Ben Karagöz'ün kim olduğunu biliyorum. Sen Karagöz değilsin. Sufican'a söyle, Karagöz'e bir sözü var ise bana söyle, diye kesip attıktan sonra Hazım'a bakarak "Bu maskaralık bitsin, Meymene'de kız mektebi var, hiç kimse kâfir olmadı. Antköy'de kâfir mi olur?" deyip bana göz kırptı. Hemen telefon ile Antköy kaymakamını buldu. "Antköy'de hemen bir kız mektebi aç ve en büyük zenginlerin kızlarını ilk önce kaydet" dedi. Verdekli kaymakam bu işin güçlüğüne beyan ettiğinde Adalet şu cevabı verdi:

- Ya mektebi açarsın ya da tasını tarağını toplayıp Verdek'e gidersin.

Antköy'de kız mektebi açıldı ve şimdi lisedir. Belki yakında fakülte olur. Fakat ortada bir sürü "Karagöz"lük iddiası var. Hakikî Karagöz ise şimdi Amerika'da bu yazıyı yazmakla meşguldür. Vatan, millet ve halkın refah ve saadeti için bir iş kılmak, nam ve rütbe ile değil gönül ve yürek ile olur diyen inancım hâlâ canlıdır.

Adalet isimli hükümdar aslen ve neslen Tacik olduğu için bize çok yardımı oldu. Adalet gittikten sonra 'adalet' gitti ve tahribat arttı. Türkistanlıların davası bu gibi hadiseler ile hallolmazdı. Münevver her yerde dut gibi dökülüyordu. Millî dava yok, halkın faydasına kim ne yapmak istese zillet ve sefalet batmak mecburiyetinde kaldı. Bu konulara temas için "Oğlak, Kabak ve Güreş" başlıklı millî sporlarımız hakkında bir makale yazdım. Takriben iki üç ay takibata maruz kaldım. Velhasıl gün günden beter diyen söz tam anlamı ile gerçektir. Nihayet çıkmaz sokağa girildi ve yurttan ayrılmak zorunda kaldık.

Antköy kız mektebinin açıldığı günün ertesi bütün sevenlerimizi göz yaşına boğup yurttan çıkmak niyeti ile yollara düştük. Halkımızın saadetini temin etmeye başladık.

Memleketten Çıkış

1957 Miladî yılı Pakistan ve İran yolu ile Türkiye'ye ulaşış yıllar yılı hasreti çekilen ay yıldızlı bayrağımıza kavuştuk. Bu yolculuk bir cümlede yazılan gittik, vardıkdan ibaret değildir. Her kademde (adımda) bin macera ve her an sayısız tehlikeler, bazen sevinç, bazen kaygılar vardı. Eğer şimdi birisi aynı yollardan aynı imkanlar ile geçmek için her metreye bir altın vaaletse yine tekrarlamak imkanı yoktur.

Türkiye'de veya geçtiğimiz yerlerde sıcak aş ve kaynayan kazan körmedik. Hatta zaman öyle uygunsuz idi ki bizim davamızdan anlayan veya anlamak isteyen hevesli insanlar da yok denecek kadar azdı. Pakistan herc-ü-merc içinde, bir haftada bir Sadrazam değişirdi. İran'da Musaddık ve Şah keşmekeşi ile herkes herkesten şüphe eder, küçük bir hata insanın hayatına malolurdu. Irak'ta Abdul Kerim Kasım, Abdullah'ı tahttan düşürmüştü. Hatta Türkiye'de de depremler vardı. Men uğru bol-

dum ay çıktı degendek gep (Ben hırsız oldum ay çıktı diyen söz gibi).

Türkiye ve Güçlükler

Türkiye'ye vardığımızda göğsümüzü gere gere herkese Türklükten, Türkistan'dan, tarihten heyecan ile sohbet ederdik. Yavaş yavaş anladık ki bazı kişilerin kulaklarına girmezmiş. Bir müddet bunun sebebini anlayamadan gezdik. Sonradan sorup öğrendik ki Türkiye'de her Türkçe konuşan kişi neslen Türk değilmiş. Yahudi, Ermeni, Rum vesair halklar da varmış ve bunlardan bazıları hatta Türkleri sevmezlermiş. Hımmm... dikkat dedik. Altı ayın içinde Dar'ül Muallimin'den aldığım diploma bir derece düşürölüp Türkiye Maarif Bakanlığı'ndan kabul olunup geldi. Öğretmenlik için müracaat ettim. O da kabul olundu ve Adana'da Mirza Çelebi Mahallesi'ndeki Toros Okulu'nda öğretmenliğe başladım. Bir teftiş süresinden sonra asil öğretmen oldum. Burada herkesin aklından bir soru geçer sanırım: Müşkölât var mıydı?

Horasan Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasında isimlerde büyük fark yoktu; fakat fiillerde biraz Türkmence koşulup söylene zorluk çıkmazdı. Bir süre sonra aradaki farkları şu şekilde tespit ettim:

Bütün dünyadaki Türkleri evvela "cok cok"lar ve "yok yok"lar diye ikiye ayırınız. Yine bunları k-giller ve g-giller deyiip iki ok çekiniz. Geri kalanını kadîmi Türkî lisanının sarf ve nahv (imlâ) kaideleri veya eski âheng kaideleri ile yazıp söyleşseniz bütün Türkler bir gibi olup birbirini anlar. Bugünkü dünyada Türk dili her yerde aynı Türkî dilinin grameri ile kullanılmıyor. Mahallî lehçeler ve gramersiz avamca (halk) uygulamaları bir sürü dil varmış gibi arz edilip dünyaya satılmaktadır. Bu sözlerimizi örneklerle izah edecek olursak:

Y harfini C harfine çevirip konuşan Türklere "cok cok"lar dedim. Bu gurup, Altaylardan başlayıp Kıpçak meydanlarına kadar varır ve bunlar bugünkü Kırgız, Kazak, Kıpçak vesaire-dir.

Y harfini doğru okuyanlara "yok yok"lar desek bu gurup

Horasan'dan başlayıp Şarkî Türkistan, Azerbaycan, Anadolu, Kıbrıs ve Balkanlara varır.

K'giller k harfini doğru okuyanlardır. G'giller ise k harfini g harfine değiştirenlerdir.

Bu hesaba göre Türkistanlılar k'gil ve Anadolu ile Balkanlar g'gillerdir. G'giller aynı zamanda d'gillerdir.

Ben Türkiye'de k'gillerden olduğum için, k harflerini g harfine, t harfini d harfine değiştirip konuştum ve yüzde doksan dokuz doğru çıktı. Gramerimi düzelttim vesselam. İkinci haftada teftiştten iyi derece ile çıktım.

Bu yerde gramerden maksadım, özellikle dilimizin âheng kaidesidir ki başka dillerden çok farklıdır. Bu kaideye göre:

Bir kelimenin baş harfî zeber veya üstün (') ile başlarsa üstün ile biter.

Bir kelime, ötür veya zamma (') ile başlarsa, zamma veya ötür ile biter.

Bu sözleri kısa bir çizelge ile göstersek takriben şu şekli alır:

G	K	C	Y
Anadolu, Balkan	Türkistanlılar	Altay, Kıpçak	Cenub Türkleri
gel -	kel -	cok	yok
git -	kit -	col	yol
diz	tiz	curt	yurt
dokuz	tokuz	cigirme	yigirme

Gramer:

- I. Leblerinden can alar da, berçe il kuldur sene (sana)
Can berer de bir kulun yok bendeden çalakra
(Nevâî)
- II. Ol uçuk irmes dudağın üzre mahzun olma ki
Perçeî elmasdır yakut-u-nâb üstündedir.
(Nâdim Meymendî)

Tüzük (Doğru)
kulun
alar da

Bozuk
gulin
alur da

oğul
uçuk
köprük
öküz
üstünde

oğıl
uçık
köprik, kövrik
ökiz
üstinde

Bu misalleri çoğaltmak mümkündür. Başımdan geçen bu hikayelerin belki başka nesillere faydası olur. Çünkü şimdi Türk dilini parçalayıp, hatta akademik ölçeği olmayan halk dilini başka dil diye satmaya gayret eden hûd-perest ilim allâmeler çoğalmıştır. Bu kişilerin kendileri de talim ve terbiyeye muhtaçdırlar diye düşünüyorum. Kırk yıldan beri dünyayı dolaşıp Türkistan'ın saadetine yardım eden kişi veya müesseseler bulamasak da dilimize uzatılan elleri kesmek için çareler bulundu. İnşallah bu çareler saadet eşiğini de açar. Biz kaideyi bulduk veya varlığını ilan ettik. Belki istisnalar da vardır; ama istisna kaideyi bozmaz.

Muhtarlık

Bu devrenin ikinci hatırası, Türkiye'deki askerî harekât, yâni 27 Mayıs inkılâbıdır. Türkiye'deki siyasetçiler ile askerlerin sürtüşmesi neticesinde inkılâp oldu ve güç askerlerin eline geçti. Muvafıkların sevinci, muhaliflerin endişesi ve halkın heyecanı günden güne artıyordu. Türkiye stratejik bir noktada bulunduğundan için belki bütün dünyada haricî ellerin en çok oynadığı yer desek yalan olmaz. Türkiye'de dolar, pound, mark, frank, ruble hatta dinar, riyalden liraya kadar her türlü para pulun pazarı vardır. Bu keşmekeşte haklıyı haksızdan ayırmak kolay değildir. Bu cihetten asker-siyasetçi sürtüşmesinin arkası gelmez geyip düşünmekten kendimi alamıyorum. Yukarıda belirtilen inkılâp da bunlardan bir tanesidir. Bu gibi durumlarda biraz hatanın hayatınıza bedel oluvermesi mümkündür.

İşte bu durumda okula silahlı iki asker gelip müdürden beni sormuş. Sınıftan çıkardılar ve askerlere:

- Bana sorduğunuz kişi bu, dediler. Askerler ile aramızda şu konuşma geçti:

- Hayırdır inşallah.
- Sizi vali paşa çağırdı.
- Niçin?
- Biz bilmeyiz, gidip kendisinden sorun.
- Tamam, gidelim, ben hazırım.
- Bismillah.

Yola düştük. Arkamda iki asker ile mahallenin içinde yürümekten ziyade akibetini düşünüp korkuyordum. Acaba hangi edebsiniz yalan yaşına kurban olduk? Ne oldu acaba? şeklindeki endişeler ile vilayete vardık. Vali paşanın makamına girdik. Askerler, "Getirdik paşam," diye selam verip çıktılar. Korkudan çatlarken vali bey, "Buyurun hocam," deyip yer gösterdiğinde cennete girmiş gibi oldum. Eğer buyur etmeselerdi belki yıkılıp düşerdim. Ta'zim ile oturdum. Yine vali bey, "Çay mı, kahve mi?" dediler. Biraz canlanıp, "Paşam fark etmez." dedim. Vali bey zile basıp iki çay söyledi. İltifatlar ile ben de ümitsizlikten kurtulur gibi oldum. Yine vali bey konuşmasına devam etti:

- Buraya niçin geldiğinizi biliyor musunuz?

- Yok paşam.

- Bildiğiniz gibi memlekette ayaklanma var. İdare askerlerde. Tarafsız bir idare kurmak gerek. Bütün muhtarlıkları öğretmenlere vermek kararı alındı. Mirza Çelebi Mahallesi ile Beylik Dam ve Yeni Dam köylerinin muhtarlığını size vermek istiyoruz. Ne dersiniz?

- Paşam, ben bu memlekete yeni geldim. Kanun ve tüzüklerini bilmiyorum. Partiden martiden haberim yok. Acaba bu işlerden anlayan birine verilse daha iyi olmaz mı?

- Bana asıl sebebi kendiniz söylediniz. Parti bilmeyişiniz çok önemli. Sizden başka tarafsız kişiyi düşünmek de istemiyoruz. Lütfen kabul edin.

- Kanunî müşkülâtlar nasıl olur acaba?
- Korkmayın, bu işte size yardımcı olacağız.
- Peki, kabul paşam.

- Yarın vilayete gelip mühürünüz ile diğer demirbaş malzemelerini eski muhtardan teslim alırsınız.

- Başüstüne paşam, deyip ayrıldım. Ertesi gün varıp resmî mühür vesaire defterlerini teslim alıp işe başladım. Muhtarların mühür harcı dedikleri aidatı vardı. Mesela bir kişiye miras kalırsa kendi adına kaydettirmek için mahalle muhtarından veraset ilâmı alırken ve mirasın yüzde hesabına göre muhtara harç verirdi. Muhtarlığım devresinde bu harçları almadım.

Bu şekilde sadakat ile işimi yürütüp dururken yine bir gün iki asker geldi ve vilayete götürdüler. Vali bey ile aramızda şu konuşma geçti:

- Hoş geldiniz hocam.

- Hoş bulduk paşam.

- Hocam sizi demokratlar halkçı diyorlar ve halkçılar demokratların tarafını tutarak resmî şikayete geldiler. Kendi adamlarımızı gönderip araştırdık, sizi denedik. Sınavdan geçtiniz. Bu sebepten sizi tebrik etmek için zahmet verdim. İşinize aynı sadakat ile devam edeceğinize inancım var, deyip sözlerini bitirdi. Ben de:

- Paşam, iltifatınıza teşekkür ederim. İtimadınıza layık olmak için gayret kılıyorum, dedim ve müsaade isteyerek çıktım.

Mıntıkamın takriben altmış bin nüfusu vardı. Adana'nın toptancı sebze pazarından başlayıp Adana hava alanına kadar geniş bir sahaya yayılmıştı. Bir kaç ay içinde umumî referandum yapıldı ve elli altı sandık kuruldu. Belki Türkiye genelinde hadisesiz geçen seçim yerlerinin başında bu mıntika gelir. Seçimden bir müddet sonra hem öğretmenlik hem de muhtarlıktan istifa edip başka mesleğe geçtim.

Laboratuvar Teknisyenliği ve Besicilik

1957'den 1961'e kadar Adana Toros Okulu'nda öğretmenlik yaptıktan sonra maddî imkanların darlığından Mersin Tasfiyehanesi'ne (Ataş Rafinerisi) laboratuvar teknisyeni olarak girdim. 1961'den 1974'e kadar bu işte kaldım. Boş zamanlarımı

doldurmak için düşünürken elime bir rapor geçti. Yahudiler, süt fabrikası denilen Alman ala ineklerini Çukurova'nın kırmızı inekleri ile birleştirip çölün sıcak havasına uygun yeni bir cins inek ortaya çıkarmışlar. Yine tesadüf eseri başa bir gurup bir kaç kırmızı ineği satmak istiyordu. Derhal bu malları alıp çiftlik işine başladım.

Adana'ya gidip beş ala boğa satın aldım. Bir kaç yılda aynı neticeler hasil oldu. Bu şekilde kışlaklara yeni bir sütçülük mesleği öğretiliyordu. 1974 yılında Amerika'ya göç ederken bu sığırları tek tek teslim ettim. Bu şekilde Silifke şehrinde Tekin isimli bir fakire de boğa sığır vermiştim. Şimdi mal mülk sahibi olmuş. Türkiye'ye her geldiğimde ziyarete gelip dua eder.

Ver Elini Amerika

Türkiye'de de masum insanlar bigânelere (yabancılar) alet olup birbirini kırmaya başladılar. Bu kavgalar ilkokullara kadar sıçramıştı. Bu kavgaların işaretleri görünmeye başlayınca aklıma Türkistan'daki "Ceditciler" ve "Kadimciler" kavgası geldi. Karar vermem gerekiyordu. 1961 yılında Silifke'den Türkkan Hanım ile evlendim. Timuçin Han, Timur Han, Belida Han ve Aybars Han isminde dört çocuğum var. O zaman en büyük oğlum ilk okulun son sınıfındaydı. Türkiye'den ayrılmaya karar verdim. Belki de hadiselerin özüne doğru gitmeye karar verdim. Bu kararla Amerika'ya göç edip yerleştim.

1974'ten 1993'e kadar Mobil Oil Şirketi'nin Princeton'daki teknik laboratuvarında, makinelerde yanan yakıtların mütehas-sısı olarak çalıştıktan sonra 1993 yılının Mart ayında emekliye ayrıldım. Halen bundan sonraki hayatımı planlamak ile meşgulüm.

Yurdumdan ayrıldığımdan beri iki mühim hedefim oldu: 1. Çoluk çocuğuma helal nafaka bulup kimseye muhtaç olmadan yaşamak; 2. Türkistan davasını takip edip onu evvela Türkistan halkına sonra da dünyaya öğretip yurdu mu kötü nazarlardan uzak tutmak. İkisine de muvaffak olduğumu düşünüyorum.

Bilse balık, bilmese hâlık

Sözlerimi bitirmeden önce dünya hakkındaki görüşümü de şöyle açıklayabilirim: Türkistan'ın baht yıldızı doğdu, basiretli evlatlara ihtiyacı var. Uzak doğuda yıldızlar var, ama ay ile güneş yok ve biz olmadan doğmaz. Hindistan ve Pakistan henüz İngiliz'den kurtulmadı.

İran iki cihan âvaresi. Yaptığı ibâdet öldürdüğü kurbanların günahlarını karşılamıyor. İngiliz gözünden yaralanan ahtapot gibi, ama ölmüyor. Lakin evvelki görüşüne kavuşması imkansız olduğu için tatsız yaşayışına devam etmek mecburiyetinde. Avrupa mütekebbir. Attan düştü, üzengiden düşmedi. Araplar, bunca servet ve hazine ile yine fakir müslümanlardan sadaka toplayıp eski Medine dilenciliğini bıraktıkları yok. Onlardan ne kendilerine ne de müslümanlara fayda var.

Amerika zenginliğe batmış, içi bitmiş kavun gibi. İngiliz'in oyunlarına kurban olup kımıldasa batacak. Amerika, rakibinin Asya değil Avrupa olduğunu bilmiyor. İngiliz, Amerika'yı hedef gibi gösterip kendini aklayıp durmaktadır.

Türkiye mütezelzel. Oñ kolu ile sol kolu (Sağ eli ile sol eli) birbirinden habersiz. Akıl çok ferâset az. En büyük ihtiyacı mal servet değil, ağız birliğidir. Dünya Türk birliği halk arasında fiilen kuruldu. Garp dünyasının oyunlarına rağmen durmuyor. Lider Türkiye'den değil belki ümit edilmeyen bir yerden çıkar veya Türkiye'deki Avrupaperestlik oyunu bozulduktan sonra Türkiye'den de çıkması mümkün. Hazirki sistemin Türk Dünyası için işlemediği muhakkak.

Vallahu âlem bissebab.

YURT KOŞUĞLARI

SÖZ BAŞI

Türkler dünyaya şâir ruhu ile geldiği için bütün ulusumuza "şâir millet" derler. Babur'dan Fatih Sultan Mehmet'e kadar padişahlarımız, Sofi Allahyar, Mahtumkulu ve Köroğlu gibi savaşçılarımız, Meşreb ve Ethem gibi kalenderlerimiz, Nadi-re'den Ziybinnisa'ya kadar kadın ve kızlarımızın hepsi divan sahibi şâirdirler ve her grup için yüzlerce kitap yazmak imkanı vardır.

Bu kutlu ata mirasından bana da birazcık bir şey düşmüş olsa gerektir ki, ta yiğitlik ve ergenlikten beri hadiselerle bakarak düşüncelerimi şiir ile söylemek âdet olup gelmiştir.

Gülistandan ayrılan bülbül gibi kendimi bildim bileli beri dört kıtada vatan hasreti çekip hicran teranesi (şarkısı) okumaktayım. Bütün şiirlerim hayatımın tercümanı olup, yaşantı ve tesadüflere yaraşan, tam yedi dilde yazılmış olsa da bu şiirlerin çoğu yurttan yurda aşarken ya zayi olmuş veya siyaset mülahazasıyla imha kılınmıştır. Bu hususta bir başka tessellim, şiirlerimin hâlâ insanlarımızın hafızasında var olmasıdır.

Yine eserlerimin bir kısmı Türkiye, Azerbaycan ve Özbekistan'da yayınlanmış ve bir kısmı da bazı şâirler tarafından nazireler yazılmak suretiyle istikbal olmuş, geleceğe malolmuştur. Mesela "Ketti ketti" başlıklı şiirim, Pakistan'daki muhacirlerden Mevlevî Cevheri tarafından ilgi görüp "Ketmesin ketme-

sin" naziresi yazılmıştır. "Türkistan Bazarı" başlıklı başka bir şiirim de Özbekistan'ın millî şâiri meşhur Vahid Erkin tarafından cevaplandırılıp takviyeli bir nazire ile karşılanmıştır.

Geçtiğimiz yıl (1993), Doğu Türkistan'ın önderi Abdurreşid Dostum'un daveti ile kırk yıllık ayrılıktan sonra vatanıma kavuştuğumda, Antköy, Akça, Şibirgan ve Meymene'de her tabakadan insanların yıllarca evvel yazdığım şiirlerimi kısmen hafızalarında tuttuklarını ve bana okuduklarını görüp hedefine ulaştığı için çok sevindim. Mesela Antköy'ün ağzı pehlivan (ağzı laf yapan) hiciv şâiri Kâri Mümin Han, beni uzaktan görünce "Beççağar" başlıklı şiirimin korç (önemli) mısralarının bir çoğunu okuyarak karşıladı. Bu kişi hiciv ustasıdır ve hicivlerinden bazılarını okudum. Diline düşmeye görün. Hatta ben bile tarihimize dil uzatan bir söz bilmezi o kişiye havale kılmaktayım. Şöyle ki:

Tarihime dil uzatan kurumsak
Geçmişini Hun askeri mahtasın
Kempir (yaşlı) ananın destanını ben yazıyım
Ev içini Kâri Mümin mahtasın.

Antköy'deki yurttaşlardan çok iltifat gördüm. Bu cümleden Antköy'ün ateşin şâirlerinden Gulam Sahi Yoldaş, bir istikbalnâme (karşılama) yazıp Ebu Müslim Lisesi'nde Abdulhamid Ağa tarafından tertilenen ferhenîler (aydınlar) toplantısında okudu. Bu şiirin tümünü bu yazıda görmeyeceksiniz; fakat şâirden şu beyti takdim edelim:

Bu gün kırk yıl sefer kılan, sevgili kardeşim gelmiş
Anayurt ateşinden sıçrayan Uçkun desem erzir (?)

Meymene'den Rahim İbrahim isimli diğer coşkun bir şâir ile tanıştım. İşte şu ferd (mısra) ondandır:

Ger hazannin cebridin berbad bolsa gunçalar
Kargalar kar kar edib, bülbul nevâsin sezmegey

Yine güzel Antköy'ün merhum şâirlerinden Abdürrahum

Nüzhet bana uzun bir istikbaliye yamış. Şu iki mısra ondandır:

Bir neyistanda toğulgan ikki şehbaz ikkimiz
Bir çemende baş kötergen, nergis-u-naz ikkimiz

deyip yakınlık gösterdiği için keyiflenip onun için bahtiyarlık hissediyorum. Şibirgan'da yine savaşçı bir şâir ile karşılaştım ki "şâir millet" iddiamızın canlı misalidir. Bu zat, kahraman askerlerimizden Tuğgeneral Azizullah Han Ülfeti'dir. Kılıcı ile vatani kurtarmış ve şimdi kalemi ile yeni bir destan yaratmak arifesindedir. Türk tarihini şiir ile yazmağa başlamış ve birinci fasıl bitmek üzeredir. Ülfeti'nin kılıcında Baykara'yı ve kaleminde ise Nevayi babalarını gördüm. Bir askerin bunca nazik hâli Türkler'e has bir kişiliktir ki ruhlarında kurt ile kuzu tabiatı mezc olmuştur (karışmıştır) ve bu ruhlar yerine göre faal olur. Bu kişilerin hepsine Tanrı rahmet eylesin.

Sözlerimi bitirmeden evvel şunu bildirmek isterim ki bu eserin yazılışı, bazı dostların ısrarlı talepleri ve gayretleri ile mümkün olmuştur. Dostlarımız "elimizdeki şiirler de diğerleri gibi yitip gitmesin, tertiplensin" deseler de, kollarını sıvayıp fiilen öncülük eden ve eserlerimi latin harflariyle yazmamı tavsiye etmekle kalmayıp, yazdıklarımı sabır ile gece gündüz kendi işlerini tahkîr edip tekrar bilgisayarına geçiren, muharrir, mürettib ve musahhih, Marmara Üniversitesi'nin kıymetli öğretim üyelerinden muhterem Yard. Doç. Dr. Orhan Söylemez Bey'e yürekten teşekkürler ile minnetdarlığımı bildiririm. Orhan Bey olmasa bu eser ortaya zor çıkardı. O kişi benim Bahaddin Çelebimdir vesselam.

Ergeş Uçkun
New Jersey, USA / 29. 12. 1994

ALATAY

Alatay yorgalasa¹, menzil-u-rahlar çıdamas²
Na'lıdan saçragan otga³, mihr-mahlar çıdamas

Bahtımız tursa, çöker cümle şahanshah tizge
Töremizge, saltanatlar, padişahlar çıdamas

Kaysı tacnı heves etsek, tiz öper başı bilen
Başımızga, köhne tac köhne külahlar çıdamas

Kılıcım çıksa kınıydan, yarılar Rum ile Rey
İl bolur, Hind-u-Fereng, Çiyn-u-Hıtaylar çıdamas

Sumanat dergehıde⁴, kaçā ilahlar bar idi
Atımızga çuv desek, bizge ilahlar çıdamas

Kançā kan tüksem, yine Kâbe'de hutbam okulur⁵
Tiygimiz cennet açar, bizge günahlar çıdamas

Kamçımızga, adl-ü-dâd, bîmesi derler Uçkun
Darbasıyga, dâdgirler⁶ dâdhâhlar⁷ çıdamas

New Jersey, U.S.A.

¹ *yorgalasa*: yürüse, öne doğru atılsa

² *çıdamas*: tahammül edemez, katlanamaz

³ *otga*: ateşe

⁴ *Sumanat dergahı*: Hinduların kabesi (Alptekin oğlu Gazneli Mahmud'un hikayesi)

⁵ *hutbe okunması*: Dört yüz yıl Türk Han ve padişahlarının adına okunan hutbe.

⁶ *dâdgirler*: insafı, doğru kişiler

⁷ *dâdhâhlar*: hak, adalet isteyenler, şikayetçiler

AMAN BİBİ AFFET BİZİ

Türkistan'nın şanlı kızı
New York'ta bir şum ağz

Aman Bibi¹ affet bizi
Yaman gıycındırdı² sizi

Azgın arsak, öz anlamaz
Bir im bilmez söz anlamaz

Kaş anlamaz, göz anlamaz
Yaman gıycındırdı sizi

Gahi yeşil gahi melle
Bir dongalak kabak kelle

Şimilyon hoy yenil pelle³
Yaman gıycındırdı sizi

Bir asırdır bol adamlar
Aldar köse hilekârlar

Türkmen alar Türkmen satar
Yaman gıycındırdı sizi

Ala geyik can derdinde
Zalim avcı kan derdinde

Sansar tazı nân derdinde
Yaman gıycındırdı sizi

Hürriyetin ön da'vası
Türkistan'nın baş belâsı

Erkinliğin ecderhası
Yaman gıycındırdı sizi

Ne sağı belli ne solu
Teyyar aşın bekavulu

Karın kulu kursak kulu
Yaman gıycındırdı sizi

Özünden çıkan belaya
Bir nem çekmiş bozuk maye

Kayan bararsın devaya
Yaman gıycındırdı sizi

Dünya fâni göçer beşer
Bir taş bağır yürek deşer

Ruhlar sazda sözde yaşar
Yaman gıycındırdı sizi

Menzil uzak yürü kervan
Bir uğursuz arman arman

Hayda, durma yâra barman
Yaman gıycındırdı sizi

¹ Türkmenistanın milli bahşısı ve Türkistan bülbulü Aman Bibi'nin New York seferinden esinlenmeler.

² gıycındırdı: gücendirdi

³ yenil pelle: pelle (derece, merdiven basamağı)

Seyre bülbul geldi çağı
Tanrı'nın bir vakkildağı²

Çaknasın¹ Türkistan bağı
Yaman gıycındırdı sizi

Bağrım yanar kança yıldır
Göz yaşlarım şıldır şıldır

Bildir nazlı yara bildir
Yaman gıycındırdı sizi

Yeter uzun söz ne gerek
Şer ağıza rece gerek

Yük götürmez çürük direk
Yaman gıycındırdı sizi

Uçkun artık bitsin kelam
Mihman baş tacımız mudam

Bizden yâra dosta selam
Aman bibi affet bizi.

New Jersey, U.S.A. / 10. 04. 1989

¹ *çaknasın*: açılsın

² *vakkildağı*: vekkildeği, vekili gibi (birisi)

ANAM

Tâ ki arşnıñ ziyneti, hilkat kitabıdır anam
Kainat mi'marınıñ, ölmes hesabıdır anam

Safha safha, barlık efsanesin gülçiyneri
Lilbaka dastanınıñ, hoş intihabıdır anam

Köhne dünyada, tiriklik, bağıınıñ bostanınıñ
Hoş nesîm, ab-u-havası, âftabıdır anam

Gonça gonça, berg berg, bağı erem, güldestesi
Taze firdevs şebnemi, Cennet gülâbıdır anam

Bir tükenmes, tumtunuk¹ mihr-u-muhabbet çeşmesi
Yaltırak ışk deniziniñ, dürr-u-nabıdır anam

Canı canımgâ takılğan, ah desem, canım degey
Mene kelgen derd-u-gamlarınıñ, ukabıdır² anam

Baş uçumda kiyçeler, ella-balamlar nağmesi
Közlerimniñ uykusu, mestane hâbıdır anam

Sağlıgımnıñ yanında, bimarlıgımnıñ kaşıda³
Mihnet-u-rahatlarımniñ, hem rikâbıdır⁴ anam

Kökregiyge yara açsam, kanları ak süt bolur
Sevgi mi'racyde, könul inkilâbıdır anam

Bahtiyarlık mutluluk, Cennet havası, sen bilen
Sensiz ötgen lahzâlar, dozah azabıdır anam

¹ *tumtunuk*: dupduru

² *ukabıdır*: ukab (toz, duman), tozudur, dumanıdır

³ *kaşıda*: karşısında

⁴ *rikâb*: 1. boyun, ense kökü; 2. üzengi, bir kimsenin öñü

Sendedir mihr-u-muhabbet, bizdedir şermendelik
Nağalık derdi, köñülnüñ ıztırabıdır anam

Kaysı hakkıñnı edaya, bardır Uçkun'da mecal
Hâki pâyin bûsesi, Kabe sevabıdır anam

U.S.A / 09. 12. 1988

BAHAR

Güller takıb keldi bahar, seyr-u-sefaga yollanıñ
Dal-u-derehdek¹ uyganıb, taze bahardek gülleniñ

Yağmur yağar çakmaglaşıb, deşt-ü-demenni çağlaşıb
Keyiklerdeک oynasıb, yağmur suyında hölleniñ²

Gülgûnçeler çemen çemen, alvan alvan deşt-ü-demen
Köhne perini teşlegen, turnalar kibi tülleniñ

Çuçmamalar salkım saçak, gül lâleler kuçak kuçak
Reyhan kibi, anber saçıb, sünbül kibi, selkilleniñ

Dostlar bilen bağ bağ yürüb, gül kaşıda söhbet kurub
Sefa sürüb, güller terib, gül dalıdek, yeşilleniñ

Oğlan-kızlar hophoplaşıb, çillik çomak toptoplaşıb
Meydanlarda lokloklaşıb, ner tivedek³ güldülleniñ

Güldek açıb adırlarda, saylar tugaylar kırlarda
Yatıb turub çadırlarda, oynab külüb kolkollanıñ

Gürrünleşib çay demleşib, terleb buluttek nemleşib
Kuşlar bilen hemdemleşib, Uçkun kibi bülbülleniñ

01. 01. 1990

¹ *dal-u-derehdek*: dal ve ağaclar gibi

² *hölleniñ*: ıslanın

³ *ner tevedek*: genç deve gibi

BÖDENEM¹

Kiçe kündüz demeyip taktarak eyler² bödenem
Tan akarmay turuban, zikri Hakk eyler bödenem

Başı keldir, dili nazük, bedeni püri net
Yasanıb savlet ile tamtarak eyler bödenem

Vaderiga vaderiğdir, sözünün başlanışı
Yanıb hicran otıyga elfirak eyler bödenem

Sayraganda geriban kökregini misli horuz
Boz yigitlerge şecaat sabak eyler³ bödenem

Gurbet içre vatanımınñ yadigāridur mana
Gam-u-kaygu kederimni irak eyler bödenem

Hürriyet hırsını öldürmes imiş renci kafes
Anı isbaktını köp yahşırak eyler bödenem

Kisse köta⁴, hoyu Uçkun kibidir kuşgınanıñ
Yanıb erkinligini, iştıyak eyler bödenem

Adana, Türkiye / 1960

¹ *bödenem*: bir cins kuş

² *taktarak eyler*: öter

³ *sabakeyler*: ders verir

⁴ *kis.se köter*: kışa çıkar, ders al

BOLŞEVİK CENAZESİ

Külün oynan müslümanlar, aceb asr-u-zaman keldi
Adalet devri açıldı, şekavetge¹ kıran keldi

Yıkıldı taleyi Nemrud, söküldü bahtı Firavnu
Türün ehli azab imdadınızga âsuman keldi

Yıkıb berdi zaman, zalimni, mazlumnuñ ayağıga
Kurudı yığlagan közler, cesaretge revan keldi

Yapıştı hûni nâhak, müstebidlerniñ yakaşıga
Sitemgerniñ sesi öçtü², nefes örnige kan keldi

Hudâsız Bolşeviklerni, Hudâ bar deb, Hudâ tuttu
Makamı Kibriya kaynab, nidâyı kün-fıkân keldi

Karl Marksniñ, Leninniñ sırtmağı³, öz boynuga tüştü
Kızıl buthânelerge, mescid-u-mihrab, ezan keldi

Felek nâz uykudan uygattı a'cazi Mesihani
Çalındı suri İsrafil, ölüğ tenlerge can keldi

Hazan vurgan, ümid bağlarıga, Hak rahmeti yağdı
Tarâvetsiz köñüllerge, nişati câvidan keldi

Hilali tac kıyıp çıktı, felek eyvanige Zühre
Karangu kiçeler ketti, Ay-yulduzluk cehan keldi

Hoş, ol ahibâblar kim, kām alur bu nakdi fırsattın
Uçar devlet kuşu, ol başdın kim, nâtavan keldi

Kel ey asr u zaman, tarih, sen, Uçkun'ga güvahlık kıl⁴
Bu altun çağlarını, Türk ilige eyt, kaçan keldi.

¹ şekavetge: 1. eşkiyalığa, haydutluğa; 2. bedbahtlığa, bahtı karalığa, kutsuzluğa

² öçtü: geçti, gitti ³ sırtmağı: kemendi ⁴ güvahlık kıl: şahitlik et

AKINCI

Söyle kardeş Allahını seversen
Oralarda bizi soran kaldı mı
Yoksa felek eşi dostu kardeşi
Bizim gibi köyden köye saldı mı

Ayrılık odları bağrımı yakar
İki gözüm Seyhan Ceyhan'dır akar
Bahtsız elin garibine kim bakar
Yorgun bahtım uykulara daldı mı

Gurbetliğı deva bildik her derde
Buraları cennet diyen var bir de
Bu cennetin huri u meleğı nerde
Aklınızı kör Şeytanlar çaldı mı

Akıncı oğluyum menzilim bitmez
Gurbet yoldaşımdır ayrılıp gitmez
Yüküm acı derttir tükenmez bitmez
Göçer kervan durmaz yükün aldı mı

Yol ver felek nazlı yara gideyim
Devasız derdime derman edeyim
Uçkun yarsız cennetleri nideyim
Şu gurbetten çekmediğim kaldı mı

ÇUMURÇUK

Türkiştan'da bir kuş bar
Kılığları aynıkça

Çumurçuk derler ana
Ohşab ketedir mana

Vefadar öz hıyliye¹
Tiskiner meyse hordan

Bağlıdır öz iliyge
Korkmas yağmaçı zordan

Kayda² körse çavurka
Kızıl sarık çavurka

Boğuşar böke böke
Sürük sürük kelse de

Çıkmas asla meydandan
Meydanda aksa kanı

Yalguzgına kalsa da
Kuvvet tapar iymanı

Uçkunderk parlab saçrar

Yoktur yavga³ amanı

U.S.A / 28. 03. 1990

¹ *öz hıyliye*: kendi kanadına

² *kayda*: nerede

³ *yavga*: düşmana

DERBEDER

Gurbet içre, öttü ömrüm munça yıl
Taleyimden, bahtı Mecnundur hıcıl

Tapmagay sabr-u-karar sıymabdek
Ol kişi kim, ışk derdiyden alıl

Yar aksın, körmese Musa kebi
Köhken, tağlarını yarmas bidelil

Ey köñül, avaramen deb gam yeme
Derbederlikni, muhabbet şânı bil

İşk tuğyanı, aceb tufandurur
Tağ ilen sahranı bilmeydir bu sel

Yandı bağrım, cüydü canım ışkâra
Söylegil, ol nazlı yâra, söylegil

Kirse, Nemrud ateşige, bar bar
Dağı hicranımını, bilmeydir Halil

Barıb eytiñ, ol kuyaşga¹ ni kerek
Sâye yanlıg, şum rakib degen zelil

Ey Sanem, avaralıklar sen üçün
Merhamet kıl, lutf kıl, ihsan kıl

Derbederler şahı bolgan Uçkun'un
Başını divalga vursun, İsrail

New Jersey, U.S.A / 1988

¹ kuyaşga: güneşe

ÇAPANDAZ TERANESİ

Üzenideş sür atınnı meydana
Alatavnı depşi kişnet cevlanda

Meydan eski meydan bolmay tohtama¹
Cevlan eski cevlan bolmay tohtama

Ufuklarını boylab kişnesin kırat
Tolkun urub seldek yayrasın² ilat

Coşsun Mogul, Tatar, Özbek, Türkmen, Tat
Zulmâbatlar veyran bolmay tohtama

Açılsın yeniden Hakanlı çağlar
Çaknasın cehanda Baburî bağlar

Tikilsin saylarga altun otağlar

Bağban eski bağban bolmay tohtama

Bir yanıñ Alatav, bir yanıñ Alplar
Bir yanında ılık denizler kaklar

Bir yanıñda karlı Ak-Tonhalaklar
Turan eski Turan bolmay tohtama

Tikilsin Han-Abat-Sultan rabatlar
Fesat uyaları³ Petrogratlar

Yıkılsın cebrâbat sitemâbatlar
Toprak bilen yeksan bolmay tohtama

Yüğür⁴ yurttaş, Uçkunder saçrab yüğür
Öğür yurttaş, asr-u-zamannı öğür

Aç defterni eski hesablarnı kör
Devran eski devran bolmay tohtama

04. 08. 1986

¹ tohtama: durma ² yayrasın: coşsun, aksın ³ uyaları: yuvaları ⁴ yüğür: yürü

DERYA

Kerbelâ deştide kaldım, lütfu Mevlâ kaydasıñ¹
Aylanay salkın suyundan, mavi derya kaydasıñ

Küydü² canım bir kuyaş ıškyda bağırıdır kebab
Yandı kül boldu bisatım, Rodi-Gana kaydasıñ

Bir nazer kıl haksârın durman ey abi hayat
Suv kerek toprakga, ey cennetâra kaydasıñ

Tâcdarlar mülki irdim, şühretim Taklimekan
İtibarım şühretim, Orhun Selenga kaydasıñ

Yandı Balhaş yandı Baykal, Bal-u-Baylik kalmadı
Kaydasın Altun-Saçar, Rodi-Zerefşa kaydasıñ

Arlı, Aral kölü irdim, zar boldum katranga
Kaydasın Seyhun-u-Ceyhun, Amu Derya kaydasıñ

Men Kızilkum, men Karakum, Horasan sahrasımen
Kaydasın Ummani Ziyba, Bahri Huzra kaydasıñ

Tammayın ötgey bulutlar, Türksitan vadisiden
Kaydasın Fasli Bahari Ferhat-efzâ kaydasıñ

Cümle derdlerge devasın, liyk³ bizden bi-haber
Can ağızga keldi ey Ruhul-Mesiha kaydasıñ

¹ Bu şiirimi Amerika'nın Türkistan davasına soğuk bakışından esinlenip yazdım. Bir faydası olur mu ümidiyle Amerikan Devlet Dairesi'nde çalışan Daria Fane isimli hanıma atfettim. Bu şiirde, Derya Amerika ve şâir Türkistan'dır.

² küydü: yandı

³ liyk: lâkin

Halk üçünmen, halkdanmen, halk bilenmen diydin, u
Halk yandı, halk küydü, ey Amrika kaydasın

Men Navayi, men Farabi, men Ebu Sina sesi
Kaydasın Balh-u-Badahşan-u-Buhara kaydasın

Kaydasın çarhı adalet, kaydasın divanı Hak
Kaydasın akl-u-feraset, ehli-fetva kaydasın

Kayda yanhın bar bolsa, saçragay¹ Uçkunlan
Yanmasın çarhı felek, ey ehli dünya kaydasın

¹ saçragay: korusun

DOMBURAÑDI ÇALATUR*

Berdi oğlı Rahmankul
Bu dünya öter keter

Bizden haber alatur
Domburañdı çalatur

Selam eyt yurttaşlarga
Aksakal akbaşlarga

Cigitlerge caşlarga
Dost elçimiz bolatur

Gurbet caman iş-iken
Cennet muradın bolsa

Baharsız bir kış iken
Öz curtunda kalatur

Vatannı deb vatannı
Körsen zalim düşmannı

Tirik kiydik kefeni
Zindanlara salatur

Sürükten ayrılğan koy
Kuş uçar hıylı bilen

Börilerge yemdur hoy
Hıylın bilen bolatur

Kazak, Kırkız, Sart deme
Düşman bal berse ceme

Batmasın uluğ keme
Barmağındı cala tur

Türk oğluga sözüm şol
Zulm üyünü küydürüb

Adalettin otu bol
Uçkundek ırgalatur

U.S.A / 08. 23. 1991

* Uluğ dostum, Kazak bilgini Rahmankul Berdibay Ağa'ya hürmetlerim bilen.
(Kazak şivesi ile yazılmıştır. O. S.)

ESKİ ÇAĞLAR

Ne imiş o eski devirler çağlar
Şakırak bülbüller, sefalı bağlar

Ağlasak gülsek te, hep beraberdik
Şimdi aramızda, aşılmaz dağlar

Hayat böyle, bir gün bahar, bir gün kış
Güller açtı derken, solur yaprağlar

Bütün hikayemiz buza yazılmış
Erimiş öyküler, sel gibi çağlar

Uçkun yine kaldı, gurbette yalnız
Bakışlar hasretli, gözler kan ağlar

FAHRİ TURAN

Akibet deşti cunûna bizni mihman kıldı ışk
Dağ etib Ferhadnı, Mecnunı hayran kıldı ışk

Kaysı deştin Leylisi öz Mecnuniden bihaber
Kaysı Mecnunni menidek, bağrını kan kıldı ışk

Kaysı şirin, köhken seyrige çıkmaz ahtarib
Kaysı Ferhadnı menidek, kaydızından kıldı ışk

Kaysı Yusuf, ömrübarı, çahı gamdan çıkmadı
Kaysı Yakubnun közini, mençe giryan kıldı ışk

Kaysı Edhem kılmadı, terki vatan, öz meylide
Kaysı ışkını menidek, hâne veyran kıldı ışk

Kaysı Zühre kelmedi, saçın tarab eyvanıge
Kaysı Tahirni beşiksiz, garki Umman kıldı ışk

Kaysı Rustem bar cehanda, arkası yer körmegen
Kaysı Zal oğlını mendek, merdi meydan kıldı ışk

Kaysı Gülşen taze taze, gül ketirmes her bahar
Kaysı bülbülni menidek, zar-u-hayran kıldı ışk

Sindi Yusufnun bahası Mısır-u-Şam bazanda
Fariyab-u-Cevzicannı, Reşki Kenan kıldı ışk

Şad bol Uçkun seni, deyri harabat içre çarh
Rindi Serbazı Horasan, Fahri Turan kıldı ışk

İHTİNAK¹

Mevc urub köksümge dağlar, deşti hicrandan keler
Renc-u-mihnet karivanı, köyi canandan keler

Kimge yığlay, öz yakamı çâk kılğan öz kolum²
İhtinakınga karan, bir desti nâdandan keler

Tar-u-pudum savruluptur, razigarım tar-u-mar
Bu perişanlık mene, Zülfi perişandan keler

Yandı kül boldu bisatım³, maslahat ey ehli dil
Munça âfetler mene, bir âfeti candan keler

İkki kâfir buyruğu birlen, tişilgen kökregim
Ey müsülmanlar, bu oklar kâfiristandan keler

Kulluk içre satkan irdim, ey buti tennaz seniñ
Dost kanıga taharet, kaysı imandan keler

Dâmeni vaslını koymam, min kıyamet kopsa hem
Gayreti ışkımniñ avcı, saçragan kandan keler

Sen bu gülşenniñ tikeniden hazer kıl ey rakib
Bu tikenler dil haraştır, başka bostandan keler

İkki âlemni basardek, seyli eşkim tolkunu
Elhazar, kahrı ilahî çeşmi giryandan keler

Ger riyasız ışk peygamın işitmek istesen
Tinlegil Uçkun sesiyni, levhi imandan keler

U.S.A / 03. 13. 1984

¹ Afganistan adı ile tanıtılan Cenûbî Türkistan'a giren Sovyet ordusunda Orta Asya Türklerini görüp kendi elimizle kendimizi boğazlayanları düşünüp yazılan bir şiirdir bu. O vakit, yine belki bir vatanseverin eline geçer deyip Taşkent'teki *Aydın* gazetesine göndermiştim. Her ne sebebdense bu tarihten sonra Türk yerine Slav getirmeye başladılar. (E.U.)

² *öz kolum*: kendi elim

³ *bisatım*: kilim, minder, keçe yaygın

İNANMA¹

Ey yiğitler aman bermeñ zalimge
Zalim kulnuñ yahşı yamanı bolmas

Kuran'dan ton kıyıp kelse inanmañ
İblislerniñ din-u-imanı bolmas

Türk oğlunuñ öz yurtudur Türkistan
Kutublardan Akdenizge uzangan

Bir yanı Alaska bir yanı Kazan
Türk bütündür Özbek Türkmeni bolmas

İçki dışki deme, yok et düşmannı
İlletten yaradan kutgaz² vatannı

Uçkun kibi şeylen kıyıp kefenni
İl bolmaknıñ başka imkanı bolmas

¹ Bu şiir, Özbekistan azadlığını ilan ettiğinde yazılıp Özbekistan İnkılap Komitesi ve Kazakistan'a gönderildi. (Ergeş Uçkun)

² kutgaz: kurtar

İSTESEM İSTEMESEM

İstesem istemesem, bağlarda kaldım gül ile
Yığlasam yığlamasam, hemhanemen bülbül ile

Bak desem bakma desem, gül maralaydır közlerim
Köpelek sevdası bar, kaytar mı yanhın sel ile

Kel desem kelme desem, tan yeli sudreb keledir
Müşk-ü-anber oynaşar, bağrımın basken kül ile

Ket desem ketme desem, koymas perişanlık meni
Şerhe şerhe tar tar, küylerşemen sünbül ile

Ber desem berme desem, gül çanağını toldurub
Her seher bağ kızları, kersen çekerler mul ile

İç desem içme desem, köhne humarım kabarur
Termilib¹ ortada kaldım, bir bozuk köñül ile

Aç desem açma desem, meyhaneniñ perdesi yok
Her surahi derdini, mene açar kul kul ile

Yan desem yanma desem, tüşgen bisatimge alev
Saçılıb Uçkunları, yandı kuruklar höl ile

¹ *termilib*: göz dikip bakmak, göz kırpmadan bakmak

CIRKINIŞ¹

Cağinga at tepsin
Ser meney bülbul

Gülzarınnı mahtab
Meni kayrarsın

Erte hazan kelse
Sen hem Uçkundek

Hayran kalıb
Her namertge yeynersin

¹ Bu şiir, kısa şiirlerimden bir tanesidir. Penceremizin önünde bir gül ağacı var. Her sabah, tan atar atmaz bir ötücü kuş oraya konup kendi âleminde benim derdim gibi bitmez tükenmez bir teraneye başlıyordu. İşte bu kuşa söylenen sözleri şiir deyip sizlere sunmak istiyorum.

HABER¹

Herkün mene yurt toprağıdan taze haber bar
Sevgenleriniz cümle köçüb keldi degeyler

Her köç akabiydan yuğuru, tıfli sirişkim²
Kim kançaki telpinse³, kiya bakmagay hiç kim

Ketgenseri, topraknı aziz kıldı azizler
Kızgansak aceb mi bu uluğ türbeni bizler

Her parçada min mahbubeniñ tatlı misali
Her zerrede min sevgiliniñ nazlı hayali

Adi⁴ kişiler haykırışıb, adi kadem⁵ deb
Tepsin mi, uluğ siyneye, devranı sitem deb

Sürsün mü, kıyametgeçe bu renc-ü-melalet
Kalsın mı sinib, yen içide, desti adalet

Termilme⁶ hakaretge, turub haddini bildir
Devdek tikilib, heybet ile, tohta deb haykır

Ezdirme gururunu, koru, izzetle vekarla
Ahir ramakın bolsa da, Uçkun kibi parla

Türkiye / 1960

¹ Bu şiir bir tasarruftur. Rahmetlik ağam Rahmankul Bay'ın ölüm haberi keldiğinde yazmış idim.

² *tıfli sirişkim*: gözyaşı çocuğu, (akıtılan gözyaşlarının çocuğa benzetilmesi)

³ *telpinse*: çırpınsa, çırpısa, uça

⁴ *adi*: alçak, pest, tüben.

⁵ *adi kadem*: Afgan askerî teşilatında, marş veya ileri kelimesinin yerine kullanılan bir söz.

⁶ *termilme*: göz dikerek bakma

KEL İMDİ¹

Kara közüm, yeter hicran kel imdi
Fırak deştinde bağrım kan kel imdi

Karangu keyçeler sensiz tanatmas
Kel imdi közleri Çolpan kel imdi

Kadem koy, diydelerniñ hanesiyge
Közüm yolda, aziz mihman kel imdi

Dudağın hasretiden, kan yutarman
Açıl ey gunçayı handan kel imdi

Baharımga saçıb zülfün şemimin
Kel imdi, sünbül-ü-reyhan kel imdi

Muhabbet mülkünü, boş koyma Hanım
Könül tahtıyga ey Hakan kel imdi

Niçe hicrinde biymar yatsın Uçkun
Tabiybim, derdime derman kel imdi

¹ *kel imdi*: gel şimdi

KÖNÜL REVZASI

Bizni perişan eyleyen, kakül perişanlar imes
Bağrımızı kan eyleyen, ol tir-i mücganlar imes

Min işve birlen can alıb, köñül üyige ot salıb
Can kastı kılğan köp veli, ol şûhi fettanlar imes

Bir âşıkı biçaremen, çaremni izleb baraman
Bir yar üçün avaramen, ol huru gilmanlar imes

Şam-u-seher hummarmen, dilhaste-u-bîmârmen
Bir gül yüzige zârmen, gül-bergi handânlar imes

Könül tanır sultanını, şahlar şehi hakanını
Andın alır fermanını, leykin bu sultanlar imes

Ni tahtı dârada dilim, ni kasrı Şirin menzilim
Könlümnüñ bardır revzası, ol kasr-u-ayvanlar imes

Tartgıl kolunnu ey tabib, yoktur ilacım bihabib
Her derdge bardır bir deva, leykin bu dermanlar imes

Uçkun aceb mestanedir, otsız alevsiz yânedir
Bir şem' üçün pervânedir, şem'i-Şebistanlar imes

14. 11. 1991

MAANİLER

DEDE HAN HASAN'GA

1992 YILI BAYRAM TERANELERİ

Turgut, Kerim, Nur-Sultan
Avrupa Birliyiğe

Sizden hem öter devran
Kurban mıdır Türkistan

Baş koşmas Türk milleti
Elbet bir kün kurulgay

Men minliktir illeti
Türk federe devleti

İslav İslav'nı taptı
Kudurgan ittek Türkler

Alman Alman'ga çaptı
Biri-birini kaptı

Düşmanlarımızı ırık
Türk halkı aç itlerge

Urus-Amrike şerik
Yem bolgan tirik tirik

Kaytıb kelsen Timur Han
Düşmen kidirib yürme

Kuraydeb kelle korgan
Şükür, biz de köpalgan

Yandı tutuştu yürek
Yeni yıl hemmenizge

Uçkun til tartmak kerek
Bolsun dostlar mübarek

New Jersey, U.S.A / 12. 28. 1991

MEDD-Ü-CEZİR

Termilib kaldı közüm, ahularınını keynide¹
Kan yutarmen sagarıb, cadularınını keynide

Kakülünnü şevkıdan, can riştesinde min tügüm
Bir yilandek tolganar, geysularınını keynide

Rahneler² açtı yürekke, Türki-Tirendazlarır.
Kaldı bir veyranedek, vurgulrınını keynide

Menzilim meythane bolgan, mesti hâbinni körüb
Kâr-ü-barım mestlik, usruların ırı keynide

Kulzumiy ışkım, yine mestane tuğyanlar bilen
Südranadur, ol hilâl ebrularınını keynide

Padişaha, dergehinden, na ümiyd kovma meyni
Bir kiya baksan yeter, diltcûlarınını keynide

Gam yeme Uçkun, vefasıznıñ vefası bar imiş
Bahtiyarlıklar yatar, kaygularınını keynide

New Jersey, U.S.A / 12. 11. 1986

¹ *keynide*: sonunda

² *rahneler*: yarıklar, çatlaklar

ÇAL BAHŞI¹

Yürekte min keder bar Eski Türkmen hininden	Köhne sazı al bahşı Biraz mene çal bahşı
Gel ustam bize anlat Biraz Abdullah Han'dan	Mervi şahı cehandan Biraz Gevher Sultan'dan
Han geçende kurulan Kimin atı kişnedi	Sevda dolu dükkandan Kimin atı dişledi
Kim kimler geçti candan Telpek giyip bel bağla	Kimler kaçtı meydandan Diz çöküp üfür, bütün gücünle üfür
Köhne garav çınlasın Er Tuğrul'un sesini	Eski düydük inlesin Bütün dünya dinlesin
Çal ustam parça parça İle düşün heyecan	Çal ustam destan destan Kozgalansın Türkistan
Uzun kış uykusundan Aman bahşı can bahşı	Uyansın artık Turan Çal gurbetten bir nahşı
Garip Uçkun sevensin Çal ustam yahşı yahşı.	Deli gönlüm avunsun Çal ustam yahşı yahşı

New Jersey, U.S.A / 23. 08. 1989

¹ Yukarıdaki tarihte Türkmenistan'dan yirmi beş kişi'k bir grup New York'a gelmişti. Türkmenistan'ın seçkin insanlarından olan bu kişiler Rus-Amerikan dostluk antlaşmasının gereğince gelmişlerdi. Bu şiiri mihmanlara bir nice dakikanın içinde düşünüp okudum. Mihmanlara yakışi tesir ettiğini tahmin ediyorum. Mihmanlardan, Türkmenistan'da çıkan Tokmak gazetesinin mesul müdürü "biraz evvel bir yaş ulu bir şiir okudu, köp (çok) heyecanlandım, üstümden sıcak su dökmüş gibi ve her tarafıma iğne batırılmış gibi oldu" deyip takdirkâr ve nezaketli ifadelerle sözüne başladı. (E. Uçkun)

MENE NE?¹

İl yükün kaysı ulakga, çatsa çatsın mene ne?
Kaysı sur kaysı batakg, batsa batsın mene ne?

Şul muhakkakdır, sayak yürgen kişiler yer tayak
Kaysı it, kaysı mahavnı, kapsa kapsın mene ne?

Ni muhannas taciri-ü-ni haçir dellalimem
Kaysı şangı, kaysı taynı çapsa çapsın mene ne?

Pes² kişi pesni tapadur, su barıb pesni tapar
Kaysı luliy, kaysı cetni³, tapsa tapsın mene ne?

Kim biler, kaysı basiretsiz kişiniñ karını
Kaysı kör, kaysı zukumdan, tatsa tatsın mene ne?

Bizge ar bolgan mezellet, ilge nimet kanıdır
Kim barıp kimniñ tegiyde⁴, yatsa yatsın mene ne?

Her kişiniñ, başka başka, kanı bar vicdanı bar
Kanını, vicdanını, kim satsa satsın mene ne?

Kel köñül, bolgul muhabbet ateşiniñ Uçkunu
Kaysı köñülsüz, savukdan katsa katsın mene ne?

New Jersey, U.S.A / 01. 15. 1988

¹ Yâd iller ile evlenen yurttaşlara karap (bakıp) çaresizlik nağmesi

² pes: kötü

³ cetni: ülkeyi, milleti

⁴ tegiyde: koynunda

MEZAR TAŞI¹

Ey ölüğ il, mahşeri kübra kuruldu turmadıñ
Suri israfıl çalındı, silkinib dem vurmadiñ

Kayta kayta baş uçunda, kum biiznillah okup
Dörte dörte, sindi İsa'nıñ asası turmadıñ

Kirmeyib yattıñ Tenazu'lilbeka meydanıga
Köz açıb "velba'se ba'del mevt" misalin körmediñ

Arş-u-kürs, levh-ü-kalem, seyridge çıktı ademi
Sen yüzünnü, hakedândan, kökseri ögürmediñ

Hal-u-mâziñden, haber yok, ketgüsü kettiñ meger
Barsa kelmesge yol aştıñ, atgınnanı burmadıñ

Hilkat-u-tarih, yakasın tuttu istiğfar ile
Merd-u-namerd küldü bu ahvalga, sen kaygırmadıñ

Vay millet, vay millet, vay millet, vay vay
Ya bu Uçkun, ni üçün matem tutar, deb sormadın

Ataş, Mersin / Türkiye / 08. 08. 1973

¹ Düşte görülen bir mezar taşı

MÜNACAT

Ey Huda ya, diymegüm bizni belalardan kuru
Ya ki il içre körülgen, maceralardan kuru

Sel yiber, salgın yiber, tufan yiber, yanhın yiber
Leyk Tanrım, öznü bilmes, bihayâlardan kuru

Hikmeti Haktan seval etmek, meyni haddim imes
Ba Hudalarını Huda ya, bihudalardan kuru

Rabbi âlem sen durursun, başka rabbim yok meyni
Padişaha, kullarını, padişahlardan kuru

Koyma Uçkun'nu savaş meydanıda, yalguz egem
Düşmenimni meyne bergil, âşinalardan kuru

New Jersey, U.S.A / 1982

MUNDAŞ¹

Bakka kirdim tan çağı
 Boynum bükük gam ile
 Gül kaşında oturub
 Derdimge kulak salmay

Bağrımda hicran dağı
 Közüm tula nem ile
 Keneştim² şebnem ile
 Kaçib ketti çıdalmay³

Bakka kirdim gam basıb
 Halimge yığlab cuybar
 Şeyda bülbülnü kördüm
 Çıdalmay nâle Ahya

Boynumga min derd asıb
 Kızardı Alma-Anar
 Derdimni aytıb berdim
 Uçub ketti havaya

Bakka kirdim seherde
 Aldım köhne sazımını
 Kökreleri yaltıllab
 Hayret bile yutkunub

Balık kördüm suvlarda
 Ayttım cümle razımını
 Süzgeçleri kaltıllab
 Ketti suvlarga çömüb

Bakka kirdim gül üçün
 Koyman dedi ısragıldak⁴
 Uçkun örelib keldi
 Aman yetişin dostlar

Bir deste sünbül üçün
 Yapıştı min yapışkak
 Çıkalma bu duzaktan
 Kutgazın yapışkaktan

¹ *mundaş*: sırdaş

² *keneştim*: bir araya geldim, dertleştım

³ *çıdalmay*: dinlenmeksizin, dinlenmeden

⁴ *ısragıldak*: ısırgan otu

ÖLDÜREYÇİDÜV

Karındaşlar, şu dünyada biz hem erkin turayçıyduv
İlimiz yurtumuz âzad, külüb oynab yüreyçıyduv

Biz erdik han-u-hanlar, biz erdik vehmi sultanlar
şu köhne dünyanı, yüzlerce yıl, bizler sorayçıyduv

Kazara bir ecel tutgan, kelib meyli gaza kılsa
Hudanıñ kahrıdek basıb, kıransalıb vurayçıyduv

Kayırdı zulmüyı körsek, yakayçıyduv yıkayçıyduv
Münafıklar, vatan hainleriyni, öldüreyçıydüv

Ağız birlik bilen daim, çıkarıb bir yakadın baş
şum yıldız, ilbozarlarınıñ, hesabıynı köreyçıyduv

Bütün Avrasiya, Afrasiya'da, taht-u-baht bizden
Bütün dünyadaki tahtlarda bizler oturayçıyduv

Ayırmadıñ, ilatniñ reng-u-buyu, hulk-u-huyunu
Bütün renkler bilen hemrah bolub, yanyan yüreyçıyduv

Vekillullah idik, zalim küş-ü-mazlum perest erdik
Koyunlar bõrilerge, bir bulakdın suv bereyçıyduv

Gazab tanrıysınıñ çakmağıdın Uçkun kebi saçrab
Kayan çaksa, Cehennem ateşıdek küydüreyçıyduv

New Jersey, U.S.A / 12. 03. 1987

ÖRGÜLEY

Bizni gülzarlarga tartgan, gül yüzündür örgüley
Andalibbaz eylegen, şirin sözündür örgüley

Bağâra, şemşad-u-nergisge köñülnü bağlagan
Himçedek boyun bilen, şehla közündür örgüley

Sünbül-ü-reyhan temaşası, bahane ey güzel
Bağ-u-rağ sevdasidan, maksad özündür örgüley

Közlerim siylabı gamnı¹, mesken etmey neylesin
Işk girdabiyde yüzgen, kunduzundur örgüley

Baş kötermem² secdeden, öldürse ehli-ihtisab
Bilmes iller ki kuyaş, baht yulduzundur örgüley

Kaldı Uçkun, şum rakibniñ ta'nesinden sargarıb³
Hicr ötiyde bağrı yanhan yalguzundur örgüley

21. 03. 1988

¹ *siylabı gamnı*: gam selini

² *kötermem*: çevirmem

³ *sargarıb*: sararıp

TÜRKİSTAN İÇİN KOZGALAN¹

Gam yeme ulusum, kaygırma yurtum
Düşmeniñni kıra kıra kovlaymız
Matem tutub yığlama ey karabaht
Kara künler, köre köre kovlaymız

Bir asırdır, cehennemde yaktılar
Kol ayakka, kiyn-u-pane çaktılar
Boynumuzga ıskıl kişen² taktılar
Zencirlerni, kıra kıra kovlaymız

Esarette ayrılık bar, firak bar
Erkinlikke köñülde iştiyak bar
Silah yoktur, yumruk bilen tayak bar
Ya Haydar deb, vura vura kovlaymız

Min yaşasın bizge tegmegen yılan
Sitem piyşe, gaddarga yoktur aman
Ey ulusum, zanbir misal kozgalañ
Kışlak kışlak tura tura kovlaymız

Ateşgir bar yerde, alevni tutma
Issı ş aşnı şaşıb hopukub yutma³
İlattan ayrılıb, adaşıb ketme
İstişare kura kura kovlaymız

Eldek kükreb, dere tepeni basıb
Belimizge cevherdar kılıç asıb
Kökrek tişib, bel kangırıb, baş kesib
Orağçidek, orra orra kovlaymız

¹ *kozgalañ*: ayaklanış, şahlanış

² *ıskıl kişen*: zincir

³ *ıssı ş aşnı şaşıb hopukub yutma*: sıcak aşı şaşırap hop diye içme

Yav kişiden mürüvvet, tam'a kılma
Kir meydana, körpe tegide ölme
Min ok yesen, timtik yürü egilme
Köksümünü gere gere kovlaymız

Örelgen yav birlen, yurtnun her yanı
Yıkıldı hanlarını kal'a korganı
Esir kalmas, Oğuz, Cengiz oğlanı
Yav safını, yara yara kovlaymız

Oğuz Handek, aşib tağdan, taşlardan
Cengiz Handek kal'a salıb leşlerden
Timur Handek, karşı turgan başlardan
Münareler, kura kura kovlaymız

Türk anası, Yekke-Basar, Toğurgay
Hamiyrini, mertlik bilen, yoğurgay
Yav körgende, aç böridek, yuğurgay
Donhuzlarını, süre süre, kovlaymız

Uçkun feda, tarih üçün, çağ üçün
Halk üçün, millet üçün, toprağ üçün
Veyran kalgan, kışlak ekin bağ üçün
Canımızı, bere bere, kovlaymız

Mersin, Türkiye / 1960

RODEKİ BİLEN KANTULAŞMA¹

Boıı coıı, molıyan aıed hemı
Yaktı dostlar dağ-i hicran sinemi

Kaçmayın nitsin bu vadiden köñül
Yadı yarı mihriban aıed hemı

Yolber ey zalim felek yarga ketey
Tağ-u-taş yol bermese yarıb ötey

Rıgı hamun-u-dürüşti hayıvey
Zırı payem perneyan aıed hem

Deryanıñ ol yanıda yar köyleri
Telbe köñlüm sür atıñnı ilgeri

Rodi Ceyhun baheme pehnaveri
Hinimârâ ta miyan âyed hemı

Türksitanım Türksitanım Türksitan
Nikilay sensiz cehennem Gülsitan

İl eger servdir, Buhara Bositan
Serv soıı, Bositan âyed hemı

Yığlaşur, ferzendlerin deb ana can
Gurbet içre, hasretinden bağn kan

¹ Bu şiir *Örün* gazetesinin ikinci sanı (sayısı) için Türk-ü-Tacik kaynaşması düşünülerek yazıldı.

İlimizge ay desek sen asuman
Mah soyı, asuman âyed hemi

Nerde Taşkent-u-Semerkindnıñ gli
Ahtarur, avara kalgan bülbüli

Ey Buhara şâd baş-u-şâd zi
Blblanet mihman âyed hemi

U.S.A / 05. 02. 1988

şANLI TURAN

Yurtumuz toprağımızga şanlı Turan diydiler
Töremiz tuğdarımızga Han-u-Hakan diydiler

Aslımız ölmes Han Oğlu, neslimiz Türk-ü-Tatar
şühretiyimiz, şânımız, tillerde dastan diydiler

İlimiz, Altay ili, Aral ili, Kafkas ili
Bir karındaş, bir uruk, bir gövde, bir kan diydiler

şum rakib, ehl-i garazlar; öznü bilmes telbeler
Ayrılık tarhını teşleb, istan istan diydiler

Asr açıb, çağlar kapatmak, bizge özgü bir hüner
Bu hüner ecdadımızdan, bizge kalgan diydiler

Ülkümüz, tenlikte tinçlikni müheyya eylemek
Tinç yaşar ermih eger ten kalsa insan diydiler

Kaysı tarihni açıb körsen atımınñ izleri
Damga damga safhalarga nakş bolga diydiler

Min yaşar zehri bilen, bizden ırak turgan yılan
Niřteriden¹ can berer, biz sarı bakgan diydiler

Zulüm meydanıda kişner, pür selavet atımız
Kamçımıznıñ şiddetige, zarb-i Yezdan diydiler

Biz bilen meyli adavet, bi-ferasetliktürür
Ordumuznuñ çaylasıga, kelle korgan diydiler

¹ nişetireden: nişadırdan

Bizni bizden yahşı bilgey sorsanız ehl-i cehan
Yıldırım, yanhın, kasırğa, seyl-u-tufan diydiler

Siz bu taşnıñ sikletiyini, keneşin Uçkun bilen
Kim bu sıklet, özgelerdin kaldı pinhan¹ diydiler

¹ *pinhan*: gizli

TARTIřMA¹

Tart koluñnu, bizaman tutma yakamdan Azrail
Körmeyib yurtumnu mesud, ketmegündür, yahşı bil

Oynama koynumdaki, hubbu'l-vatan tunu bilen
Bul emanettür, egasin² tapmayın sindirmagıl

Tanrı bir can berdi, zinhar yurt yoliyga tart deben
Uşbu tartukdan bölek yok, bi-sebeb, termilmegil

Kent üçündür, kıymayı gövdemizden kes ümiyd
Çaknamas irmiş çiçekler, hâk: tensiz kıpkızıl

Kaytışın bolsa mukadder, yurtum ab ıd halkı şâd
Her taraftan, tumtunuk suvlar, akıb turganda kel

Uçkun atlığ, bir kulunnu ma'ruzatı bul deben
Tanrı kaşıyga azizim, kayta baştan, arz kıl

St. Fransız Keselhanesi (Hastahanesi)
New Jersey, U.S.A / 19. 09. 1976

¹ Kalb hamlesi (krizi) gelip, keselhanede (hastahane) yattığımda yurdumu düşünüp, Melekü'l-mevt ile tartışmamız.

² egasin: sahibin(i)

ŞİYRİ SEMERKAND¹

Şiyri Semerkand, gurgi Buhari
Berhiz zigaflet, ey merdikâri

Astıynet berzen, biştâb bemeydan
Der mülki şiyran, şağalan nemiham (ne mihaahem)
Nekiham nemiham
Der merzi Turan, Rusan nemiham

Ey nesli hakan, binerki çihâ şud
Varisi Tiymur, Kulbeççeha şud

Şemşiyir bekefgir, Baazo bicunban
Der mülki hakan, şağalan nemiham
Nemiham nemiham
Der merzi Turan, Rusan nemiham

Bicehiyd koçan, bicehiyd gurgan
Manendi Uçkun perran-u-sözan

İn nağma haniym, ba ahd-u-peyman
Der mülki şiyran, şağalan nemiham
Nemiham nemiham
Der merzi Turan, Rusan nemiham

New Jersey, U.S.A / 11. 14. 1988

¹ *Açıklama:* Bu şiiri Tacikistan sanatkân üstad Cora Beg New York'a geldiğinde ve Türkistanlılar Cemiyeti'nde o kişiyi ağırlamak için hazırlanan gecede, masamızın üstüne konulan kağıda yazıp sâzendelerden eski bir Taciki makamı zemzemeye çalmalarını istedim. Nağme ortaya çıktı ve o nağmeni ahengi ilen cemaata okudum. Cora Beg sazı ile iştirak etti ve ortalarda ayrılıp gitti. Okuyuş bittikten sonra gelip şunu söylediler: "Onkes şair hestend ve şuara herçi bikhahend azad migüyend. Men saatkari Sovyetiye Tacikistan hestem, men, mikhaahem mikhaahem mikhaahem." O vakit biz siyasi mulahazalarını anlayıp bir nerse demedik, amma şimdi Gorbachev yok ve endişesi de yok. İnşallah varıp Tacikistan'da beraber okumak nasib olur.

TÜRK ANASI AĞLARKEN

Kırım varken, ana yurttta vatanda
Yanın varken, kır bayırda çemende
İlin bağı, matem ile yananda
Ben ağlarım, sen ağlama desen de

Baka kaldık, Kazak, Kırgız giderken
İlimizi, kanhor düşmanlar yerken
Bize geldi sıra, bize ne derken
Ben ağlarım, sen ağlama desen de

Mermiyle Türk kanı savurdular
Halkımızı, kazansız kavurdular
Beşikteki bebekleri vurdular
Ben ağlarım, sen ağlama desen de

Türk'ün dostu, Türk olur demişlerdi
Kimse demez, nedir bunların derdi
Kani dostlar? Bıçak kemiğe erdi
Ben ağlarım, sen ağlama desen de

Keskin Türk kılıcı, kınına daldı
Cengiz'in yurdunu, çingene aldı
Fatih'ten, Timur'dan, ne boklar kaldı
Ben ağlarım, sen ağlama desen de

Bakmaz mısın, her kaşşaktan kem olduk
Yanmaz mısın, kimler idik kim olduk
Diri diri, köpeklere yem olduk
Ben ağlarım, sen ağlama desen de

Zalim düşman, il bağırını dağlarken
Şehit kanı, pınar olub çağlarken
Türkistan'da, Türk anası ağlarken
Ben ağlarım, sen ağlama desen de

Nerde kaldı, sakız satan hür dünya
Türk deyince, düşman ile bir dünya
Sağır dünya, dilsiz dünya, kör dünya
Ben ağlarım, sen ağlama desen de

Dostlar kaçır bizden, siyaset diye
Düşman Türkü bitirdi, yiye yiye
Hangi güne yararsın, ey Türkiye
Ben ağlarım, sen ağlama desen de

Bir yol bulub, birleşmeyince Türkler
Düşman ile, hırlaşmayınca Türkler
Uçkun gibi, gürleşmeyince Türkler
Ben ağlarım, sen ağlama desen de

TÜRKİSTAN

Alaskayla, Alp Tağı'nın arası
Ata yurtum, cennetçe bar Türkistan
Kutublardan, Akdeniz'ge barası
Türk beşiği, şanlı diyar Türkistan

Hindüküş divalim, Hayber dervazem
Hindüstan'da bağım, Çin'de avazem
Dünyanın tamıdır, çayla havazem
Laçınların köknü yarar Türkistan

Horasan meskenim, Bakü menzilim
Almatı yaylam, Ankara sevgilim
Aşkabat'ta ışıkm, Taşkent'te dilim
Könlüm, Semerkand'da yatar Türkistan

Ümmul-bilad, beldelernin anası
Burda başlar, insanın efsanesi
Burda un bolgandır, buğday danesi
Kismet eşigini, açar Türkistan

Gülzar ettik, kaytarıb azgın selni
İnsana, örgettik, kürekni belni
Kim ehlileştirdi, at, sığır filni
Zom vahşetge, yugan salar Türkistan

Kuduk kazıb, tıkdik, galtekdar eççe
Sakkız laydan, bişirdik, sırdar golça
Yulduzlarga hemraz bolub, her keçe
Kök nushası tamlar, salar Türkistan

Saydek gilem tokub, kırlardek kalın
Şafaklardek açıb, atlas rumalin
Bahmaldan, ipekten, ötkemiz şalın
San'at ölçeğiden, taşar Türkistan

Golva tüşeb, bostan ettik çöllerni
 Sallar bağlab keçtik, derya köllerni
 İnsan üçün şimellegen kollarnı
 Mühendis Türkistan, mimar Türkistan

Nerden bardı garbga, çıkır, tigirmen
 Aynanı, mercekni, kaydan aldın sen
 Haddinni bil cahil, ustadındurmen
 Cehaletge, nurlar saçar Türkistan

Ebu-Sina, bilim tağını aştı
 Uluğ Mirza, yulduzlarga ulaştı
 El-Harezmi, sur'at çağını açtı
 İlm-ü-irfan, sende yatar Türkistan

Oğuz Han'dan Gültekin'den, Mete'den
 Atilla'dan, Cengiz, Timur Ata'dan
 Helal mirasımdır, Buva-Böte'den
 Candan aziz, bir yadigar Türkistan

Toprağın keñ¹, kayda toğulsan toğul
 Nogay, Tatar, Kıpçak, Uygur, ya Muğul
 Kaysı atga minsen, hayda han oğul
 Menzil birdir, eski şi'ar, Türkistan

Kimi, Mançu, kimisi Yakut, Tonhuz
 Türk-ü-Tacik, Kazak-Kırgız, Gagavuz
 Kimi Atlas kiyer, kimi kanavuz
 Çaknağan² baharga ohşar Türkistan

Vatan toprak yurt bir, mesken mekan bir
 İrk bir, til bir, din bir, iman vicdan bir
 Kültür, urf-u-âdet, ilm-ü-irfan bir
 Turan, birliğini kurar Türkistan

1 keñ: geniş

2 çaknağan: açılan

Ni kazandın, yavlargı satıb meni
Kanı řanıñ, körset, Gürcü Ermeni
Kanıñ Türktür, ey Hazara, Teymeni
Tamırında, tolkun urar Türkistan

Avrupa teşnedir¹ kızıl kanıñga
Çin köz tiker, tandırına, nanına
Arab-Acem, kol uzatar, řanıñga
Bizden daşka, yok bizge yar, Türkistan

Hubbul-vatan, şeriattir, ayindir
İl sevgisi, tarikat-mezheb, dindir
Ma'bedimiz, Uluğ Turan zemindir
Amin desen, arşga barar, Türkistan

Tarih sene atlı-akınçı il der
Dünya sene, çakmak, yıldırım sel der
Çak çakmağım, bildir, özünñü bildir
Heybetin tağlarını, yarar Türkistan

Bahtımız uygandı, turamız imdi
Hainlerden hisab soramız indi
Yığılmas devletler kuramız indi
Tarih safhasında kalar Türkistan

Bitti indi, ferasetniñ azlığı
Bitti indi, siyaset canbazlığı
Bitti indi, şark-u-garb gammazlığı
Kor alavdek, Uçkunlar bar Türkistan

¹ teşne: susamış

TÜRKİSTAN BAZARI¹

Bir dükan kurmak kerekdir, maksadı satmak imes
İkki ayda bay bolay deb, ilni aldatmak imes

Mesken eyleb, keldi kettige abay bir göşeni
Baştan atsak, kirdi çıktıdan kiyyin endişeni

Yeni keylindek², yasantırsak derudiyvarını
İkki şair bir bolub, kursak vatan bazarını

Bir tamanda on köze suvluk samavar kaynasa
Kekseler keyvanılar, satrancuk arta oynasa

Ortaga Kırgız üyidek, gozabaş hirgah kurub
Tursalar gül-çehreler, yağlık kımızlar savurub

Her tamandan, iyşitilse, Özbegimniñ nalesi
Tesiriydin kalsa, alğınçağlanıb il balası

Köz kamıştırırguvçu bolsa, içkeri-yu-daşkarı
Her yüzeyde özgeçe, nakş-u-nigarı kaşkarı

Eyşigi huddi Samarkand şehriniñ dervazası
Tarkalıb ketse cehana, şöhet-ü-avazası

Bir kanatta Mir Nevayi, bir kanatta bu Ali
Dervazaniñ üstüde, tursa çapandaz heykeli

¹ Bu şiir Özbekistan şairi Vahid Erkin, 21, 22, 23. 02. 1989 aralarında New Jersey'yi ziyaretindeki shhbetin devamı şeklinde yazılmıştır. Vahid Bey *Şark Yulduzu* gazetesinde cevap verdi ve bana da yibergenlerini (gönderdiğini) ve bu fikrini sohbet arasında hemşehriler tarafından ortaya atıldığını söylediler. Gönderdikleri henüz bana gelmedi ve fikrini hemşehrilerinin arasına atan da benim. Kendi fikrimdir.

² *keylindek*: gelin gibi

Bilmegenler noklaşıb¹, kimdir bular deb sorsalar
Dost-u-düşmen, bizni hem alış berişte körseler

Türksitan'nı eylenib, yok yokçudan, çok çokçudan
Yığnasak mal-u-meta, zerger külal sandukçudan

Tapıb alsak her metanîñ, çakını ölçekini
Kurşasak, hoşruy kılıb, körsetmelik kıtlakını

Keltirib teşhir kılsak, Amrikan bazarıda
Türksitanrı körse iller, her metanîñ barıda

Eylesek yalğançı darayını, han atlasga zam
Bu tüccaret işleri, elbette yürmes bikasam

Mal özünü, müşteriye satsa-u-biz satmasak
İş kılıb, beş tenelik sermayeni yok atmasak

Destgâhda, zernigar kızlar yigitler tursalar
Akşam üstü, gallanı² alın eka deb berseler

Bir tamannı ecretib, şair ve sanatkar üçün
Anda tursa her bediy asarımız, haddan füzün

Yığlasak burda tapalmay Gorki'niñ anasını
Gah gahi yoklasak, Puşkin'ni hem Dadasını

Biz şairler anda caylanıb, huda deb yatsak
İstegenlerge biraz, ışk-u-muhabbet satsak

Şâirane mahtasak, ehl-i vataniñ malını
Ötmegen malga koşub, Firdevsi kiyl-u-kalini

¹ noklaşıb: şaşırıp

² gallanı: günlük cironu, paranı

Tinlegenler mest-u- madhoş, her metanı kapışb
Özleriyge tartsalar, açköz Urustak yapışb

Leyk, mahir gallakeşler, pulnu almay bermese
Revnakiy bazarımızga, desti bidat, kirmese

Hasılıy şuldur ki, bir özlükçü bazarı kurub
Öznü tanıtsak cehana, uşbu yerde olturub

Bilse alem, şunçalık, bir Türksitan'nıñ barlığın
Maksad-u-muradımız, hasıl bolur andın keyin

Uşbu yolda, men pişekke¹ yükledim sermayeni
Kelsin ortaklık kuraylıg, añlaganlar gayeni

Akıl bar-u-trah, bar-u-pul degen bir nerse kem
Çin yürekten istesek, belki taparmız anı hem

Açtılar, keylin süreylik şâd etib hem sâyeni
Anlo-Sakson ya Urus bazarıga, sermayeni

İşleriyimiz, yandı sondu, bolmasın Uçkun kebi
Cevheriyimiz saçrasun, tolkun urub Seyhun kebi

New Jersey, U.S.A / 02. 25. 1992

¹ pişekke: kediye

TÜRKİSTAN GÜLÜ

Men Türkistan gülü idim
Nertigimge tegdi orak

Horasan sünbülü idim
Ah tamırım deb kayırdım

Tüştüm birav güldaniga
Şark nurıdan medet tileb

Derd-ü-firak zindaniga
Tamır saldım dil kanıga

Bir kün köhne gülden sindi
Ümid nurları yaltırab

Tamırlar toprakga indi
Zomluk kara bahtnı yendi

Esligeç usgan tağımnı
Tomurcuklar kozgalanıb

Öz bağım öz toprağımnı
Kaytıb berdi yaprağımnı

Gunçalarım tınmay açar
Seyre bülbül çaknaşırlar

Atır yolda anber yolda
Taze güller sinik kolda

Işkım anhın avaramen
Başda Uçkun sevdası bar

Ni çarçaymen ni haramen
Yâr kel demes men baramen

TÜRKMEN ÖZBEK¹

Türkmen diyen bir il bar
İnsanların tekesi

Özbek diyen bir il bar
Tekelerin serkesi

Altay Aral Kafkazlı
Dindaş yurttaş karındaş

Turan diyen bir yurt bar
Aslanların ülkesi

Tekelerin yurdunda
Köp kısır maral gördüm

Aslanın kuyruğuyla
Oynayan şağal gördüm

Uçkun der ki tekeler
İrgımalı sekmeli

Yaşlı arslan uyanıb
Kuyruğunu silkmeli

New Jersey, U.S.A / 05. 03. 1989

¹Bu şiiri Türkmenistan'dan daha evvel Amerika'ya gelen Almas Ağa ve Hanımı Rana Hanım'a "Tanrı yardımcınız olsun!" demek için bir kaç dakikada yazıp okudum. Almas Ağa bu şekilde karşılanmaktan çok heyecanlandı. Başka bir zamanda bu şiiri yine Türkmenistan'dan gelen bir gurup ilim adamları ki içinde Muştum macmuasının müdürü de var idi, ziyafette okudum. Türkmen muhbirleri birinci bendini teybe kaydettiler. Bu grupta saz takımı mahsusen Türkmen bülbülü Aman Bibi de vardı. Ayrıca saz takımı için yazılan "Çal Bahşı" isimli şiir de bilhassa Aman Bibi tarafından köp yahşı karşılandı.

VATANIM BAR VATANIM¹

Şükür kim, koldadı cebbar meni
Hamdulilla talayım yar meni

Kelse kelsin melekü'l-mevt imdi
Kömülerdek toprağım bar meni

İmdi ölsem, ölümüm öz ecelim
Öldürelmes ta'nı ağyar² meni

Şükrü lilla vatanım bar vatanım
Kılmağay³ il yurtuga zar meni

Köterib çıktı Timur sancağını
Kaytar almas⁴ imdi küffar meni

Keldi ecdad ruhunun hemhemesi
Kanlı her ma'reke tartar meni

Yürü Özbek, yürü Türkmen yürü Tat
Şanlı Turan'ga alıb bar meni

¹ Bu şiiri Özbekistan ilk olarak erkinliğini (bağımsızlığını) ilan ettiğinde yazmıştı. Türkistanlılar Cemiyeti, "Kokand Gecesi"ni tertip edip, Türkistan'ın da azadlığından söz ettiler. Fakat gecenin gayesini evvelden bildiğim için bu şiiri yazdım. O zaman Türkistan'ın adını anmak köp kiyin (çok zor) idi. Türk zenginleri (A. Rauf eke dahil o ülkeden değilmiş gibi hareket ediyorlardı. Türkiye de bu durumda hiç alaka göstermiyordu. "Kani Türkiye kani" diyerek ve iki elimi birbirine sert sert vurarak Türkiye sefaretinden gelen zatın yüzüne söyledim. Türkçü cevanlar (gençler) tarafından başlatılan alkışlar salonu doldurdu. Bu şiirden bir nüsha Şükrulla Yusufoglu'na da gönderildi. Bir cevap almış değilim.

² ta'nı ağyar: düşman sövmesi, yermesi, ayıplaması

³ kılmağay: kılmaz

⁴ kaytar almaz: geriye döndüremez

Korkma Rusiyyesi, Amrikesi'den
Kanlı gülgün kefenim bar meni

Kanı nerde, boz yigit boz balalar
Koymasın hasretiga zar meni

Kanı Puldar hocayınlar baylar
Kılmasın, gafleti bimar meni

Kanı dostlar, kanı Türkiyye kanı
Etmesin, hecvige naçar meni

Kah dostluk kah dostsuz ketemen
Hürriyet yanığa çarlar meni

Yaşasın min yaşasın Türkistan
Ta ebed, uşbu duam bar meni

New Jersey, U.S.A / 1960

VESİYETNAME

Dostlarım ölsem meni, iltib Horasana kömün
Faryab-u-Cevzican, Balh-u-Badahşana kömün

Men vatansız, yarsız, bisiym-ü-zer¹ biçareni
Devlet âbadga koyun, Deşti Zerefşana kömün

Yaltırak Akpette'den, tuğdânenen tabut yasab
Köktikenlik saksavulzar, bir biyabana kömün

Kökçe Kunduz, ya ki Seyhun'nun sularıya yuyub
Han atamnın toprağıya, şanlı Turan'ga kömün

Deryalar su bermese, çöllege tartın yığlaşib
Ya Moğul sahrasıya, ya Türkmenistan'ga kömün

Aşkabat'ta bir ayak saklañ, cenaze istemem
Eylenib Kıpçak iliyini, Tataristan'ga kömün

Sağanamga, Kaşkarı nakş-u-nigarlar öñnetib
Azeristan, Çerkezistan, Kafkazistan'ga kömün

Aşsañız Kaf Tağı'nı, bir Çamlıbel ormanı bar
Pirimiz Köroğlu yatgan, şanlı ormana kömün

Kökçeniñ tuğaylaları, Seyhun-u-Ceyhun yok demen
Köksünün kırıgaları, Seyhan-u-Ceyhan'a kömün

Kirmesin bu turbaya, namert kişiler deb yazın
Kette taşga kazdırıb, bir kette meydana kömün

Baş uçumda bahşılar, türki hicazlar söylesin
İstemem yasin-u-taha, sazı şamana kömün

¹ bisiym-ü-zer: altınsız gümüşsüz

Zemzemim, köpüklük ayran, kevserim yağlık kımız
Bir tulum kımıznı bir yan, bizni bir yana kömün

Ehli dil, ehli niyaz, bizni ziyaret eylese
Asl-u-nesliyni yazıb, bir kette divana kömün

Bu vesiyetnameni körgeñ kişiler oylaşın
Koldaşın ey coralar, Uçkun'nu vicdana kömün

New Jersey, U.S.A / 28. 04. 1986

VUR ÇALGICI

Vur çalgıcı mızrabı tele	âleme ün sal bir ünlü nevâ çal
Türk'ün şanını kapsayacak	bahrı tavil al oldukça derin dal
Nağme ile halay çeksin ulus	Çin-u-Hitay'da Kıbrıs'ta Tuna'da
Çoştur bizi dünyaya yine	velveleler sal çal türki hicaz çal
Oynat teli at kişnemesi	peşrevin olsun Türk ruhu durulsun
Geç faslı Horasanî'ye	çek narayı Aral mazileri kıl hal
Ney perdeleri, cünbüş-ü	Mevlana'ya dönsün il ışka bürünsün
Döndür bizi, mest et bizi	âyini celal çal mestane tüzük al
Vur tokmağı, gümlerin yine	tablı Süleyman şaşsın yine devran
Fatih nakaratıyla,	âheni kemal çal vur banhı zafer çal
Gel sakiyi gülçehre	şu mey tasını kaldır dil mesti hilaldir
Uçkun yine huylandı yeter	zillet-ü-melal kıl hakkını helal

ANDHUYUM

Ey güzeller tahtı üzre, şanlı hakan Andhuyum
 Ey güzel yurtum mekanım Andhuyum can Andhuyum

Uşrulab¹ özden keter, altun ufuklarıñnı kim
 Tan atarken kün batarken seyr kılğan Andhuyum

Köklemiñni ferhatıydan meyli cennet kılmağay
 Kırlarında laleler güllerni körgen Andhuyum

Renbereng şiyirin kavunlar, her biri bir hum asel²
 Meyvazarın bağ-u-ranhn reşki rizvan³ Andhuyum

Rûd-bar-u-çeşmesârın⁴ kim, melahat kanıdır
 Eşkdek mahdi cigerden neş'et alğan⁵ Andhuyum

Bir çekim tuz hakkını, gerçe eda kılmak mahal
 Kem nazarnı kör kılmas mı uluğ kan Andhuyum

Tohtamay hanrab⁶ kaçar, Mekke mekanı bolsa hem
 Ol kulan kim, bir yolu arpannı tatğan Andhuyum

Hanrananlar manrananlar, obalarını toldurub
 Ni'meti vaslinge kılğay arzı şükran Andhuyum

Bend-u-berkin bolsa sene kaysı cennetten kiler
 Na halef evladga uçrab, bağı yanan Andhuyum

¹ *usrulab*: usr (güçlük, zorluk, sıkıntı, darlık, kıtlık); su kıtlığı, darlığı, sıkıntısı

² *hum asel*: bal küpü (humi asel)

³ *reşki rizvan*: reşk (kıskanma, kıskanılmış); rizvan, rıdvan (razı olma, hoşnutluk, Cennet kapısındaki melek); melek kıskançlığı

⁴ *rûd-bar-u-çeşmesârın*: büyük ırmak, ırmak kenarı ve çeşmesi bol yer

⁵ *eşkdek mahdi cigerden neş'et alğan*: aşk gibi kalbin (ciğerin) derinliklerinden sevinç duyan

⁶ *hanrab*: rab' (avlulu ev), han gibi ev

Badiyan birlen sifendin, barça derdlerge deva
Saksavul birlen şibağın¹, reşki reyhan Andhuyum

Egle yarin, himçesige ohşatay deb kaddini
Serv ile nacu taassubdan budalğan Andhuyum

İsmeti gülşene mahremdir nesimi subh leyk
Kök tikenin iffetiiden kökreği kan Andhuyum

Kahramanlar ruhuga bayram tutar her yıl felek
Muhteşem ceşni zagferdir, gerd-u-utufan Andhuyum

Her selen bir tuğ çölünde, her kumarçık bir otağ
Ordugâh kurgana ohşar, misli nakan Andhuyum

Sürme kumlar üzre türgen, bir ipek ma'bed kebi
Koç yigitler ka'besi şaiste kurgan Andhuyum

Ey Oğuz Han'dan nişan kalgan uluğ altun beşik
Kahramanların yatağı mehdi cevlan Andhuyum

Geyret-u-himmet şahamet, şan-u-şeket sendedir
Şanlı ecdadım senin koyunda yatğan Andhuyum

Çapkın at, çapkın kılıç, çapkın yigit Andhuy'dadur
Eskilerden bu metel şanında kalınhan Andhuyum

Na'ra tartganda yigitler boz bidevni kişnetib
Heybetiiden titreyler ehli devran Andhuyum

Ni saadettir toğulmak, sen kibi bir yurttā
Taşı mert, toprağı mert, ey merzi Turan Andhuyum

¹ şibağın: (şebebe) ağların, tuzakların, kafeslerin

Sende canlandım yine sende açılğan közlerim
Arzu armanlarım, sende toğulğan Andhuyum

Toprağımın körseler, deşti fenada ahtarıb
Mihri ışkın zerrelerge nakş bolğan Andhuyum

Ab-u-danem ayrı erkken, haki görüm bolmasın
Bu duamnı müstecab eyler mi rahman Andhuyum

Men sen-u-sen menligimiz ilge bolğan âşikar
Tan imes imdi kuçağlaşsak ikevlen Andhuyum

Bil ki Uçkun bolgay sensiz cehanda bahtiyar
Çünkü esbabı saadet sende kalğan Andhuyum

Ataş - Mersin, Türkiye / 03. 05. 1973

ATLANIÑ

Azeri yolbaşladı ey ehli Turan atlanıñ¹
 Atlanıñ, Türk-ü-Tatar, evladı hakan atlanıñ
 Sindirin işkil kişenni, ehli zindan atlanıñ
 Küydürün, küfr üyini, ey ehli iman atlanıñ
 Atlanıñ ey gaziler, açıldı meydan atlanıñ

Ey halayık, keldi el başıyga edbar birleşin
 Bizni, yok etmek üçün, birleşti küffar birleşin
 Çaremiz cehd-u-cihattir, emri cebbar birleşin
 Belli, yoktur Türk'ge Türk'ten başka bir yar birleşin
 Keldi neslimizni, kutgazmakga devran atlanıñ

Kel, gazaya kıl niyet, Allahüekber, ilgeri
 Al kılıç hakkaniyet, Allahüekber, ilgeri
 Ciddiyet, insaniyet, Allahüekber, ilgeri
 Ya ölüm, ya hürriyet, Allahüekber, ilgeri
 Ketse ketsin, bir karış toprakga min can atlanıñ

Nerdesin desti adalet, nerdesin, kahr-u-gazab
 İntikamnıñ vahti keldi, ber edebsizge edeb
 Hayna derya, hayna çeşme, nirdesin ey teşneleb
 Çık keminden, kükre arslan, bas avınnı, güldüreb
 Kismetinni al kulum deb, berdi rahman atlanıñ

Kel, Sibir'de yah basıb ölgen atannı yad kıl
 Kan kusub, ağu yalab, ölgen anannı yad kıl
 Öz kulıyga kul bolub, ketgen mamannı yad kıl
 Ey şehid oğlu, şehid ervahlarını şad kıl
 İntikam almakga tarih, açtı imkan atlanıñ

¹ Bu şiirimi, Azeri Türkler'nin Kızıl Ordu'ya karşı kanlı savaş vermesinden ilham alıb yazdım ve 27. 01. 1990 tarihinde Amerika'nın Patterson şehrindeki Karaçaylı Türklerini toplayıp Azerbaycan'a yardıma davet ettim. "Nevayi Gecesi" münasebetiyle Amerika'daki Türkistanlılar Cemiyeti'nde de okudum. Bir nüshası Taşkent'e de gönderildi.

Azerige mert kerek, koldaş kerek, mız mız imes
Baştan aşgan derdige, derman kerek, siz biz imes
Can cüyer ırkdaş kerek, Özbek, Kazak, Kırgız imes
Yav kaniya teşne, yalmanhız kerek, perhiz imes
Özbekistan, Tacikistan, Türkmenistan atlanıñ

Ey Ebuyafis uyan, kutgaz özüñnü, samdan
Kolayağına yapışgan, şirreti eyyamdan
Yahşı sözge aldanıb, atma özüñnü tamdan
Kaldın ey Türk, arkada, yamyadan tamtamdan .
Allah Allah deb, karındaş-u-kadirden atlanıñ

Elgaraz, Türkler bakıb tursa, Azerbaycan keter
Ermenistan küçlenib, Türkiye Türkistan keter
Derya derya kan akar, canlar keter canan keter
Coşmasan Uçkun kebi, iman keter vicdan keter
Atlanıñ ey ehli gayret, ehli iman atlanıñ

27. 01. 1990

EMRIKE

Bar mı sendek cehanda, bir itibar Emrike¹
Her bucagında minbir karun yatar Emrike

Tokkuz felekte şanıñ alem seniñ hayranıñ
Dünya bazar dükkanıñ sermayedar Emrike

Sogun bakar çopanıñ, turna bakar dehkanıñ²
Suna bakar bağbanıñ, aceb diyar Emrike

Balık açar köllerin, ceylan saçar çöllerin
Kaytan kaytan yolların, katar katar Emrike

Karlı tağlar başımdek, deryalar yoldaşımdek
Çeşmeler köz yaşımdek, tinmey akar Emrike

Ekiniñde bağında, taşında toprağında
Atam minen atların, izleri bar Emrike

Rızk-u-ruzin mol iken, haltan tola pul iken³
Taley sine kul iken, ey bahtiyar Emrike

¹ Bu şiiri, daima Türk ve İslam'a karşı düşmanlarınıza yardımcı olan Amerika için yazdım. İngiliz'in oyuncağı Amerika, mahsusen Türk ve Moğul meselesinde Şarki Türkistan'a karşı Çin ve Tibet'i, Cenubi Türkistan meselesinde Püştü (Afghan)larını, Azerbaycan'a İran'ı, Türkiye'ye karşı Ermeni, Rum ve Kürtleri, Garbi Türkistan'a karşı Rusları, Nogay, Tatar, Başkır, Gagauz ve Kırımlılara karşı Slavların tarafını tutup bugüne kadar başımızı kaldıramayı-şımıza sebep olup duran büyük âmildir ve ne zaman ki, Malta ve Yalta antlaşmaları yürürlükte kalsa, Türk ve müsülman dünyası onca garb tahakkümünün altında ezilmeğe devam edecektir. Bu zehirin pan zehiri Asya birleşme ve takviyesi ve iktisadi tedbirler ile kendi aralarında alış verişlerini geliştirip garb ile mümkün mertebede iktisadi alış verişini kesmek ve askeri sahada kuvvetli olmaktır. İşte bu şiir, şu derdi dile ketirmektedir.

² dehkanıñ: çiftçin

³ haltan tola pul iken: her şey para iken

İkki kulzum arası, toprakların sarası
İlniñ kızıl karası, bir sende bar Emrike

Öndesin ilm-ü-fende, hünerniñ barı sende
Dünyanıñ akl-u-fikri, sene kaçır Emrike

İlmin bar feraset yok, âdil bir siyaset yok
Nezaket-nefaset yok, gülsüz bahar Emrike

İt mu'teber insandan, oğul kızdı canandan
İnsanlık pellesiyde, yınıl turar Emrike

Luut kavmi burğa köçgen, Nemrud şurdan suv içgen
Ahir fisk-u-fesattan, bir kün batar Emrike

Afruların zindanda, İndiyan kabristanda
Eskimolar kayanda, insan şuar Emrike

Yoltegiden yolun bar, tiltegiden tilin bar
Eççe tilin yılandek, zeher saçır Emrike

Kaşığın bar her aşda, közün daim oynasta
Sene köñül bergenler, sersan kalar Emrike

Köp garrasın küçünge, karamaysın içine
Tank işlemez top çakmas, künler hem bar Emrike

Biz ködük Türkistan'da, ilniñ bahtı kaytganda
Kul hacasını bağlab, südrebat satar Emrike

Uçkun der, sözüm şuldur, hah küydür-ü-hah öldür
Dünya, Urussuz sensiz, rahat yaşar Emrike

İSTANBUL KURULTAYI¹

Mücdeler, ey ehli Turan, bahtın hemrâhıñ yine
Yaltırab kökte köründü, yulduzuñ ayın yine
Belli boldu, tarih içre, menziliñ cayıñ yine
Kişneşer, bozkırlarıñda, şahlanıb tayıñ yine

Tinç aman yat han atam, kozgaldı Altayıñ yine
Şehri İstanbul'dadır, şanlı kurultayıñ yine

Şanlı ecdad yadigarı, esdeliktir, uşbu yer
Burdadır serdarı tarih, burdadır, Sultanı per
Türkistan'dan, Horasan'dan, keldi, bir cem'i kebir
Dergehiñge baş vurub, ya Hazreti-Ni'mel emir

Tinç aman yat han atam, kozgaldı Altayıñ yine
Şehri İstanbul'dadır, şanlı kurultayıñ yine

Yulduzuñ kirdi saadet burcunga, Ey Türkistan
Taliin turdu, temaşa eylesin, indi cehan
İçkeriyde, daşkanyda, düşmeniñge yok aman
Başga baş-u-tişge tiş, canlarga can-u-kana kan

Tinç aman yat han atam, kozgaldı Altayıñ yine
Şehri İstanbul'dadır, şanlı kurultayıñ yine

Hayna Türk, hayna Tatar, evladı Oğuz burdadır
Hayna Uyğur, hayna Kıpçak, hayna Kırgız burdadır
Nesli Hakan, nesli Sultan, nesli Çingiz burdadır
Tiyz çanal, Karçıgay, Laçınleriyimiz, burdadır

¹ Bu şiirimi, İstanbul'da düzenlenen uluslararası Türkistan Kurultayı'na gidişimde, New York-İstanbul arasında uçan Türk Hava Yolları'naa ait uçakta yazıp, İstanbul Atatürk Kültür Sarayı'ndaki toplantıda, Türkiye ve Türkistan'dan gelen delegelerin huzurlarında okudum ve coşkun tezahürat ile taltif edildim.

Tinç aman yat han atam, kozgaldı Altayın yine
Şehri İstanbul'dadır, şanlı kurultayın yine

Uyganın ey ehli Turan, tegrenizge bir karañ
Sizni yok etmek için, birleşti tersa -u-feren
Yalta Malta deb, nüçük, dünyanı kıldı sizge ten
Yok necatın, beylige keskin kılıçnı vurmasañ

Tinç aman yat han atam, kozgaldı Altayın yine
Şehri İstanbul'dadır, şanlı kurultayın yine

Köterib Berlin duvarın, Bakü'ye, örnettiiler
Sindi tiymir perde deb, Turan eliyge sattılar
İnsaniyyet namıga, bizni aceb, aldattılar
Akibet, zanbir üyige, taş-u-toprak attılar

Tinç aman yat han atam, kozgaldı Altayın yine
Şehri İstanbul'dadır, şanlı kurultayın yine

Yeniden kurmak işi, küydürdü, Türkistannı
Hürriyet deb, kanda boğdılar, Azerbaycannı
Tazelik yıgnab köterdi cümle desterhannı
Kaytanb almak için, açköz hariften nannı

Tinç aman yat han atam, kozgaldı Altayın yine
Şehri İstanbul'dadır, şanlı kurultayın yine

Ademilik eyledi, bizni adam biçaresi
İnsaniyyet boldu, tarihi beşer yüz karası
Tatlı sözlerge işanıb, azdı ilniñ yarası
Bir yakadan baş çıkarmaktır, bu dertniñ çaresi

Tinç aman yat han atam, kozgaldı Altayın yine
Şehri İstanbul'dadır, şanlı kurultayın yine

Türkistan'nın boyuga, ton biçgali keldik бүкүн
Hürriyet vadisige yol seçgeli, keldik бүкүн
Yurtumuz deb, can-u-maldan, keçgeli keldik бүкүн
Hak yolunda birleşib, ant içgeli keldik бүкүн

Tinç aman yat han atam, kozgaldı Altayın yine
Şehri İstanbul'dadır, şanlı kurultayın yine

Yurtumuznu sorsalar, elbetteki Turan'dır
Neslimizni sorsalar, Evladı Oğuz Han'dır
Türk-u-Tacik-Tatar, bir gövde-ü-bir kandır
Ayrılık babiyni açgan, merdi bivicedandır

Tinç aman yat han atam, kozgaldı Altayın yine
Şehri İstanbul'dadır, şanlı kurultayın yine

İstanbul, Türkiye / 3,4,5. 12. 1990

KETTİ KETTİ*

Ketti kettiçi keter, her nerse arzan ketti deb
Algan aldı almaganda kaldı arman, ketti deb
Kamçılar yabusunu, çağ ketti devran ketti deb
Ketti dilber, ketti mahbub ketti canan ketti deb
Ketti sevda, ketti bazar, ketti dukan ketti deb

Ketti Altay ketti Aral, ketti Kafkaz illeri
Ketti Batular diyarı, karlı Ural belleri
Bir kaşık suvda boğulgan, atlı insan selleri
Haneçen bazarıda, kırkıldı Hakan tilleri
Sayraşur baykuşlar imdi, şanlı Turan ketti deb

Ketti toprak tarla tarla, ketti kumlar çöl çöl
Ketti vadi ketti sahra, tağ-u-taşlar kol kol
Ketti suvlar çeşme çeşme, derya derya köl köl
Kalmadı tabutaravet, yandı gülşen soldu gül
Andelibler zar yığlaydır, gülistan ketti deb

Arzan arzan ketti yurtlar, beldeler kâşâneler
Mini bir puldan satıldı, âkil u divaneler
Ham talaş boldu yigitler, kahraman merdaneler
Bu kısır illerde imdi, han toğurmas analar
Yığlamay mi örtenib, zuryatı hakan ketti deb

Ketti taylaklar buzaklar, çarvalar çarpayalsar
Boz bidev tavşan kulaklare, ayrılar akmayalar
Ketti dargalar çapandazlar, sayıslar dayalar
Bu felaket sizge barmay, uyganıñ hesayeley
Şum ağızlar başlamastan, Hindu-İran ketti deb

* Ccnuhi Türkistan'a Kızılların girişi ile.

Ketti Taşkent-ü Semarkant, Saykalı ruyi zemiyn
 Ketti Hiyva-u-Buhara, kuvvet-i İslam-u-diyn
 Ketti Karşı, ketti Kerki, ketti Derya-yı emin
 Yakmasın mı, bahtsız evladınıñ bağırını kiyn
 Beldelelniñ anası, Balh-u-Badahşan ketti deb

Gurbet içre zar-u-nâlân, hasta-u efgar idim
 Küfr iliyde yarsız dildarsız, biymar idim
 Şum rakibniñ, adem irmes, diygeniçe bar idim
 Ya Eba Muslim medet deb yalvarıb yığlar idim
 Nâgehan bir şum haber keldi, Horasan ketti deb

Ahtarıb, kaydan tapayın, ruh-i Cengiz'i seni
 Küydürür altun utağınrı yakıb çarhı deni
 Mahrem et, şaib kıran, razı nihaniñge meni
 Han atam Hakan atam, şemşiyri hunriyzin kanı
 Baş köterdi gövdeler, ol tiygi burran ketti deb

Tebren ey ölmes han oğlu, ketti şan-u-şevketin
 Badı-yağmaga berildi, mal-u-mülkün servetin
 Sönekinge battı hancar, kayda kaldı gayretin
 Na'ra tartgıl haydari, alemni yırtsun heybetin
 Şaşsun iller, Hak yoluıda, sel kibi kan ketti deb

Ey karndaşlar, bu yurtta kahramanlar yok mudur
 Koç yigit batur kızanlar, arslanlar yok mudur
 Kamçısından kan akar, han oğlu hanlar yok mudur
 Ateşin Uçkun tabiat, saçağanlar yok mudur
 Yazmasın tarih karan, er kaldı meydan ketti deb

New Jersey, U.S.A / 13.03.1982

KARNİVAL

Karnivallar başladı yahşı yamanlar köresiz
 Kança bayramlar heyitler hoş, zamanlar köresiz
 Kırk ayaklar peşşelerini¹ saziyge hürra tepib
 Nağmeger rakkaseler avaza-hanlar köresiz

Hal terib şahı serendazlar salıb han kızları
 Bağrı küygen ıskbaz ateş zebanlar köresiz
 Gahi yıgılab gah külüb çarhi felekge asılıb
 Arş-u-kürsten örgülü köp heyevanlar köresiz

Gah minib atrnurçağa kök kubbesiyden eylenib
 Karrı çağnıñ torbasında kün fekanlar köresiz
 Gah minib tal kurtıga² dal-u-derahtga tarmaşıb
 Hırmçalarda cuyi barlar çağlayanlar köresiz

İkki dünyanıñ sesi şalpan kulaknıñ karnıda
 Egleyarlar işitib gülyara hanlar köresiz
 Katnağıçlar ahiretten ruhi ecdad keltirib
 Cedдиниñ ervahiden tayak yegenler köresiz

Hudgaraz³ allameler Mulla Suğunnun başıda
 İlmi halda ilmi kal ilmi beyanlar köresiz
 Kargalar kâzi bolub kulkul horaz divan kurub
 Sizlegenler bizlegenler bozraganlar köresiz

Kök çavurka bir tepişte kırk haçırnı öldürüb
 Karçanıñ çenaliyga tüşgen tağanlar köresiz
 Kökteki teyyareni çağlab tüşürgen ceyreler
 Kurbağanıñ bogzıga tüşgen yılanlar köresiz

1 peşşelerini: peşşe (sivrisinek), sivrisineklerin

2 tal kurtıga: dal, ağaç kurdu

3 hudgaraz: hód-garez, kötü niyetli

Manragan azgın boğalarını suğulcanlar yutub
 Bürgelerniñ pencesinde arsanlar köresiz
 Her boğuntda yetti batman şehdü-şekkerler tasıb
 Kuyrugundan bal akıb yürgen çıyanlar köresiz

Yetti tive köterelmey bir tarıǵ danesini
 Yetti filni köterib kaçgan sıçanlar köresiz
 Bir anarga kırk kanarlık arpa buğday toldurub
 Örnecekniñ tariyga at bağlananlar köresiz

İsrafilniñ kerneyidek zâmârıklar kökerib
 Gahi gahi koparıb âhir zamanlar köresiz
 Gah tağlarınñ kapaǵıynı köterib maralab
 Kırk kulaklık kaynagan kızgın kazanlar köresiz

Gah yerler yarılıb kari-zemine barasız
 Yetti kat yerniñ teginde âsumanlar köresiz
 Yaltırak yurtlar diyârlar beldeler kışlaklar
 Nukre-pûş kâşâneler¹ altun mekanlar köresiz

Ak atiyge ülker artıb kök atiyge zühreler
 Tolgunaylık kâreanlar kehkeşanlar köresiz
 Makidek yetti felekniñ tar-u-fudından ötüb
 Gah o yana gah bu yana katnaganlar köresiz

Haddi barnıñ haddi yoktur haddi yoknun haddi bar
 Karnivalda kudreti haktan nişanlar köresiz
 Bu cehanniñ bariyge bel bağlamañ can dostlarım
 Saçragan Uçkun bilen yanan cehanlar köresiz

01. 01. 1986

¹ nukre-pûş kâşâneler: gümüş işlemeli saraylar, köşkler

MA'BED
(ÇOKUNAK)

Kel vatan, sen ka'be bolgul, men inanganiñ bolay
Kıblemiz deb, çin yürekten secde kılğanıñ bolay
Eylenib tegrende daim, ehli imanıñ bolay
Ber icazet, sıdk ile hakrubi astaknıñ bolay
Her zaman sadkan bolub, her lahze kurbanıñ

Senden ayrı, kaysı cennetge barıb mava tutay
Bağlarıñnı kaysı firdevsi berine ohşatay
Suvlarıñnı kaysı zemzem, kaysı keserge satay
Her tağın bir kanı cevherdir, kara taşnı nitey
Kayta kayta sadkayı la'li Badahşanıñ bolay

Çaknaşurlar¹, saylarında mın tunus, turfe giya²
Kırlarında her çiçektir min bir illetge deva
Közlerimge kumların hem sürmedir hem tutiya
Hasretinde kabe matemler tutub kıymış kara
Ka'beni yolunga tartıb, nazar kılğanıñ bolay

Can nisarların tükenmes ey güzel yurt yahşı bil
Kaytmağaylar can berürden leyk sen manzur kıl
Kaysı koçkar menden artık koç ketirme Cebrail
Saçrakgan kanlarını seyr eyleb oyalsın İsmail
Ol eger yalğançıdır, men çinki, kurbanıñ bolay

Ketmesem min yıl yine, toprak toprağım durur
Körmesem min yıl yine, kışlak kışlağım durur
Niççe min yıl ötse hem, ol tağlar tağım durur
Eskimes könlümñüñ ıskı, her asır çağım durur
Saç-u-sakkalım, akarganasarı³, hayranıñ bolay

¹ çaknaşurlar: açılırlar

² turfe giyû: turfa, görülmemiş, yeni, tuhaf, şaşılacak nebat, bitki

³ akarganasarı: ağarsa bile

Bir karavuldek yolunga, termilib yürgüm sayak
Kem nazardan daima, yurtumnu tutgumdur ırak
Ta ebed kan kugusıydu, sen başgan bi-sorak
Kızganıb, aç bõridek, köyüne bastırmam ayak
Bir vefadar it kebi, himmetli pasbanıñ bolay

Ahtarıb bir kün bararmen, kındıgırnnıñ kanını
Tas'hih etsün, katibi kismet yine diyvanını
Ka'betul-ettrak, kabul etgey mikin, mihmaniñi
Hacci ekber deb inangan...meşrebi devranıñı
Ta kaçan, şeytan kebi, merdudi-astanıñ bolay

Kuy, maani-ehli, şiirinde ibare yok desun
Husni mazmun, teş'bih-u-ya istiare yok desun
Taş kebi bağırmnı körgeñ munda yara yok desun
Bu nüçük Uçkun ki anda, bir inâre yok desun
Yer tegidek, yaşurun sözende volkanıñ bolay

Türkiye / 1960

SELAMNAME¹

Esselam ey ehli Turan esselam	Esselam, dost-u-kadirdan esselam
Esselam, ey milleti ali-cenab	Esselam, ey pir-ü-bema şeyh-u-şeb
Merhaba, nesli beşer efsanesi	Kulzumi tarihniñ dürdanesi
Merhaba, nesli Oğuz Han merhaba	Varisi mülki Süleyman merhaba
Merhaba, ey cana canlar coralar	Merhaba, tahtıydan azgan toralar
Merhaba ey Hind-ü-Çin serdarları	Merhaba, Rus-u-Feren badarları
Merhaba Tiymuriler Baburiyeler	Merhaba, ey arsalanlar böriyeler
Merhaba, ey mal-u-mülküm servetim	Merhaba, iyilim ılatım milletim
Merhaba, ey askeri perverdigar	Merhaba, ey Türk-ü-Tacıyk-ü-Tatar

Ehli devrandan sitem yetti mana

Kökregimni çak etib keldim sana

Ber icazet, derdi dilni añlatay	Dâdhah sensin, kaşında dâd etay
Dâd kim, ezdi miyni çarhı zaman	El-aman, ey şanlı millet el-aman
Çarhı dünperver miyni hâr eyledi	Kul kılıb, teşhiri bazar eyledi
Kol ayağımga salıb işkil kişen	Meskenimdi kıldı zindanı Feren
Bar-u-yoğumnu yakıb yağma kılıb	Mal-u-mülkümnü alıb rüsva kılıb
Yandı her yan, ni ekin kaldı ne bağ	Ni çemen kaldı, ne sahra-u-ne tağ
Keldiler Nemrud-u-Firavn birleşib	Yaktılar akl-u-ferasetni koşub

Dâd-u-bidad kalmadı akl-u-hired

Himmet-ü-gayretni bastı diyv-ü-ded

Baş köterdi kullanım gurra bolub	Kıldı deşnam, tilleri burra bolub
Her ne kim bar aldılar tarac etib	Koydular bir lokmaya muhtac etib
Kaldım indi kul kolında kul bolub	Ar-u-namus iffetim bir pul bolub

Maslahat nidir günahım bilmedim

Ni kerek erdi ki anı kıldım

¹ Mir Ali Şir Nevayi'nin beş yüz ellinci doğum töreni münasebetiyle bütün dünya Türklerine Selamnâme.

Dostlarım belki kusurlar bardır	Belki kısmettir veya edbardır
Belki şaşım belki nıyanım sebeb	Belki azdım belki isyanım sebeb
Belki ayrıldım feraset yolydan	Belki tayrıldım siyaset yolydan
Belki ihmal, belki bir sehv-ü-hata	Belki iklim, belki tağıyri hava
Belki danalar söziyni tinlemey	Garra boldum, öz küçümnü anlamay
Belki hırs-u-az ya za'fi beşer	Belki boldum iptilayı kerr-ü-fer

Her ne kim bolsa köpeldi, derd-u-gam
Al-garaz kaşıydamen, sahib kerem

Derdim azgandır kusurlar mendedir	Ey tabib, derdniñ ilacı sendedir
Kelgüsi derdlerge derman sen bilen	Merhamet kıl, bitsin artık bu mahan

Ta kıyamet, bar etakinde kolum
Koyma nimcan, ya hayat ber ya ölüm

Bendelik sa'yini kılığım ey Huda	Leyse-lil-insane illa masaa'
Meşveret kıl deb buyurdun halk ile	Diymedin seccade birle dalk ile
Şahidimsin, hayna millet burdamen	Başka kengeş kalmadı, illaki sen
Yük ağır menzil uzaktır ya Celil	Takatıymızdan burundur bu hâmil
Eskilerden bar kulakta bir haber	Kul sıkışmay Tann kelmes diydiler
Deşti gamda kupkuruktur halkımız	İkki tağrıñ arasında halkımız
Ehrimen koliyga tüşken tahtımız	İkki diyvniñ kapçugunda bahtımız

Ey ulugh Tanrım sana kalgan bu iş
Rahm kıl ey kâdiri mutlak, yetiş

Fil-suvarlarga Ebabiller yiber	Sen yibersen, bir çolak Tiymur yeter.
--------------------------------	---------------------------------------

New Jersey, U.S.A / 17. 02. 1991

MEHMED AKİF ERSOY'UN
YÜCE RUHUyla DERTLEŞME¹

Merhaba, ehlen ve sehlen yüce Türk pakize Türk
Gel de gör bak neler olmuş neler olmuş bize Türk

Kara bahttan mı desem ya feleğin gerdişi mi
Bizi taştan taşa çarpmak ta zamanın işi mi

Ne miraslar bırakıb gitmiş idi şanlı dede
Hani ol tantanlar şan-u-şerefler nerede

Gelmedik mi nesli paki Kültekin'den Mete'den
Doğmadık mı acaba Türk anadan Türk atadan

Hani derya tanımaz dağ tanımaz atlarımız
Hani Kıpçaklarımız Mangit-u-Boryatlarımız

Hani Altay'daki çağlar, hani Pekin'deki baht
Hani Lahur'daki bağlar, hani Dehli'deki taht

Hani bir darbede Roma'yı yaran şemşirimiz
Hani Kostantini İslam bol eden tekbirimiz

Hani beyler beyi hanlar hanı başbuğlarımız
Hani serhat tanımaz sur tanımaz tuğlarımız

Hani şahlar şahı sultanı cehanlar nerede
Hani başkent tanımaz tahtı revânlar nerede

Hani Çin serdarı Cengiz-ü-Hülagü nerede
Hani Moskof ağası Oktay-u-Batu nerede

¹ Bu şiir, 31 Aralık 1988 akşamı, New York'taki Fatih Camisi'nde tertiplenen Mehmet Akif Ersoy'un altıncı anma toplantısında okundu.

Hani Selçuk baba, Tuğrul babanın evladı
Hani Aslan babanın, han atanın zuryadı

Hani Balh, nerde Buhara, hani Tabriz, hani Rey
Hani Bağdat kalesinden duyulan çen ile ney

Hani Türk nârâsı, İslam yaşatan feryadımız
Ka'be imamı, niçin hutbede anman adımız

Yavuz'un evladınız, aslen imam'ul imemiz
Farzı 'ayndır, ölüm hak, miras helaldir dememiz

Yüce dağdan, tepe taklak düşmüşüz sarp dereye
Aman Allah, bizi attın nerelerden nereye

Düşük artık, önüne bakmayanın hali budur
Bu çukurdan neye baksak bize hep ters görünür

Ecnebi hayranınız, Türklere karşı sakarız
Bir karın kursak için il yıkarız yurt yakarız

Bakınız halimize, başımıza geldi neler
Bize hakim, bize sultan, bize serdar köleler

Kula kul olmuşuz artık ne sefil bendeleriz
Tanrı'dan istemeyiz, Rus-ı-Feren'ten dileriz

Bu ne tiynet, girmişiz renc-ü-mezellet küpüne
Niye muhtaç olalım, kafirin münder çöpüne

Aha yurt, işte vatan, her ne de olsa var ya
Biz susuz çölde gezerken, kapımızda derya

Süleyman'ın tüzüğü, işliyor İngiltere'de
Bizim akl-u-fikrimiz, batıdaki pencerede

Koca Türk kendine gel, verme papuç Ha'ya Hu'ya
Büyük ağabey arıyor, yıldızı kaymış Asiya

Kefere, her gün açar ensemize başka yara
Ölecekmiş gibiyiz, girmesek Ortak Pazar'a

Hayır işten kaçınız, şerle beraber kalınız
Ciddiyet anlamayız, her şeyi tersten alınız

Bize, Fatih deseler, aklımıza Cami gelir
Ya Süleyman deseler, komşunun evhamı gelir

Bize, çağdaş medeniyet, diskotek yapısıdır
Yeni devrim yolu da, kerhanenin kapısıdır

Bize, Akif deseler, künyeyi ervah dizeriz
O, vatan sevdi, vatan satmadı, der de kızarız

Gerçi sen ey yüce Türk, bizi uyardın erken
Seni kim dinleyecek, rublıyla dollar varken

Gece gündüz kemirib, göz çanağından göz açar
Medeniyet adına, diş bilemiş, pis canavar

Ehli dil, ehli vatan, gel bir ağızdan söyle
Bu gidiş durmalıdır, gitmiyecektir böyle

Dostlarım burda bu akşam, dolu ecdat ruhu var
Medet ecdad diyerek, göklere kalsın kollar

Bu gece haykırılım, iş bu mukaddes yerden
Tanrı Türk'ü korusun, cümle fesattan şerden

Ulu Tanrım, bizi döndür, eski ecdat yoluna
Bitsin hicran, girelim vecd ile yârin koluna

Haliki ins-ü-melek, ey maliki şems-ü-kamer
Kerem eyle, cümle Türk'e Akif'in ruhunu ver

Yeter Uçkun, bu elemeler burda bitsin diyelim
Türk için söylenen her cümleye Amin diyelim.

31 Aralık 1988

KARAKÖY İSKELESİ

İskeleye uçradım bir parlak cuma küni
 Bir yanımda Üsküdar, bir yanım Eminönü
 Marmara suvlarını, yalab kelgen her şemal
 Cennet havası taşır, ömürge berer kemal

Varanlaşgan vapurlar, mahşeri bir temaşa
 Yaltıllab körünedi, uzağdan Haydar Paşa
 Marmara'ya şan berer, Topkapı'nıñ körkemi
 Fatih Sultan Mehmet'niñ, heykelidir bir kemi

Kempir çağnıñ tişidek, Fatih yol açgan surlar
 İskeleye yandaşıb, insan kusar vapurlar
 Deniz ana nârâm, balıkları karmakta
 Hasret bilen tibrener, bir kolu alğınçakta

Kıçıkine bir kayık, tolkun bilen oynaşar
 İçinde bir balıkçı, taze balık deb coşar
 İzgara cızır bızır, manhalda yanar kömür
 Şurgınada çonkayıb, balık yemek bir ömür

Vapur kovalar kuşlar, küydürdün üyümnü deb
 Çanal atar insana, kirletmen suyumnu deb
 Bu yerge uçragannıñ, asla kelmes ketesi
 Her taraftan keledi, gümbürdegen Türk sesi

Bayram havası bardır, oyna kardaş çal kardaş
 Kel kardaş ü ket kardaş, ber kardaş u al kardaş
 Kaysı birige karay, ildeki cünbüşge mi
 Kanat kakıp başımdan, ayrılmagan kuşga mı
 Galata köprük imes, canlı insan anbarı
 Karaköy, Eminönü, tinmes murça bazarı
 Önümde bir mescid bar, Tanrı'ga yaraşa uy
 İçi ibadethane, tegresinde toybar toy

Tanrıga âşık iken, kurşagan işçi usta
Herbir taşga kazılğan, La-ilahe illallah
Ne mescid ne medrese, bir sanatı Cebbardek
Örnetilgen her taşta, Tanrı'nıñ kolu bardek

Kök kubbesidek şanlı, hilaf yoktur bu sözde
Avrupa Asiya'nı, körüp turar bir közde
Köçüp keldi deseler uş bu yerge Beytullah
İçimde bir inanç bar, karşı kelmegey Allah

Müezzin minareden, gülbanı samed urdu
Mabed kurugan kagdek, Marmara'nı sömürdü
İlni mescidge tartgan, fazilet iman nuru
Ne muhtesip kamçısı, şeyhul İslam zoru

Bir yanında kilise, bir yanında meyhane
Aferin şu ortanı yarıb ötgen imane
"Türkiye dinsiz" digen, kafirlerni tüşündüm
Közümge yaş eylenip, gazab bilen yutkundum

Esimge keldi tarih, Selçuk Ata'dan buyan
Türk bolmasa dünyada, kalır mıydı müsülman
Nasraniyet Kabe'si, eski Konstantinapol
İnsafın yok mu zalim, kandak boldu İslambol

Buthaneler yıkıldı, Sumanat ya ki Bamyan
Türk kılıçı ketirdi, büthanelerge iman
İslam yolunda Türk'nün tökülgen gülgün kanı
Asiya Avrupa'da, çaknattı müsülmannı

Kayda bir köprük körsen, ya mukaddes imare
Türk sıdkından nişane, her kubbelik minare
Öznü bilmies müslimge, elbet haramdır Kabe
Vemen arefe nefseh, fakad arefeh rabbeh

Kaysı Arabnı körsem, "Peygamber neslimen" der
Yigirme altı parça, bir birini toğrab yer
Peygamber peygamberdir, atalık sözü yalğan
"Makane Mohammeden aba eküm" der Kuran

Her biri bir Karundur, petrolu bar gazı bar
Yine közleri toymas, hâlâ gedaylık kılar
Hazineler toladır, tamlamas bir tamçısı
Aç müsülmandan ister, Medine tilençisi

Yigirme altı devlet, kişi bilmeydir nige
Baş keelmey yığlaydır, bir sıkım yahudige
İslam'ga çare izleb, çihltarını öreydir
Lawrence bilen keneşib, Si Ay Ey (CIA)den soraydır

Mene şudur halimiz, ya eyyühel müslimiyn
İslam'nıñ iç da'vası bolup kalğandır bu din
İslamiyet bir dindir, tanımas Acem, Arab
Kim yahşı bolsa tapıb, rehberimiz kıl yarab

Hakikat meydanında, min yıl sürdü gavgamız
Yine min yıl sürse de, aynı kalar da'vamız
Arab Acemlik imes, kim sadıktır İslamga
Liderlik sadakattir, iman İslam vicdana

Kel ey mümin Uçkunder inan akl u tedbirge
Mevlam muhtac kılmasın, müsülmannı kafirge

AKMESCİDNIŇ KEYİKÇİLERİ

Akmiçit'ni, Mirşıkar Han Ekeni
Köçe köçe yürmeseñiz bilmeysiz
Andhoy, Ürgenç, Karşı, Kerki kaynaşgan
Bu tügümnü örmeseniz bilmeysiz

Mihteriler Mirşıkar bar burda
Bahadırlar işgüzarlar bar burda
Keskin kılıç Zülfikarlar bar burda
Biraz sınab körmeseniz bilmeysiz

Kalenіñ kıblesi derler bu yana
Şirdek öser burda toğulgan bala
İl önünde körünetgen meydana
Beraber at sürmeseniz bilmeysiz

Türk tilinden başka til yok burlarda
Bülbülleri bu til bilen sayraydı
İşitgenniñ könlü ösüb yayraydı
İşitib gepirmeseniz bilmeysiz

Men toğulgan Gala Batur köçesi
Akmiçit'niñ kuduğunun yanında
Kevser bilen çeşmedeşdir bu kuduk
Biraz içib körmeseniz bilmeysiz

Han Eke de, bu kuduğnun corası
Huddı Nanvay'niñ üyünün yanında
Huddı Nanvay yaznam bilen hemsaye
Hemsayelik kurmasanız bilmeysiz
Hayıtkul halvagar Hüseyn halvagar
Kerim kelte Mamut sakav birader
Ahmet Civeçi'den bar mı, bir haber
Haber alıb turmasanız bilmeysiz

Niyaz turdu, Muhtar, Ciyen tağamdek
Rahmankul halvagar, ekem ağamdek
Mümin bay lelli bay, öz inağamdek
Bu yürekni yarmasanız bilmeysiz

Ak Mescidni, Keyikçiden soraysız
Kerkini Karşını, bizden soraysız
Bir biriniñ kanatıdır bu iller
Şahbaznı uçurmasanız bilmeysiz

Andhoyda'dır, deryalarnın tolkunu
Selge ohşar, kor alev deb bil onu
Yaman yakar bu alevniñ Uçkun'u
Külünü savurmasanız bilmeysiz

New Jersey, U.S.A / 17. 01. 1988

MÜNİRE'NİN HİYYASI¹

Münire can, bir gün barsan yurduna
Gurbet ilde bir çal² dayım bartı de
İçin tartıp şinkır şinkır, her yerde
İller gülüp oynarken ağırtı de

Bir derdi bar, ne bilen bar ne soran
Bir düşü bar, ne gören bar ne yoran
Eski çınaryalı, içinden kuran
Yuvaş yuvaş küllenip yanartı de

Belki altmışlara barandır yaşı
Karlı dağlar gibi dumanlı başı
Çeşme yalı bitmez gözünün yaşı
Şıldır şıldır, durmayın akartı de

Münire can, yaman iken zamane
Nirden nire getirdi, âbu dâne
Tanrım seni kavuştursa Turan'a
Yad illerde durmak, bize artı de

Laçınler uçar mı, deştsiz demensiz
Bülbüller coşar mı, gülsüz çemensiz
Gönül avunur mu, yarsız vatansız
Yarsız yurtsuz, dünya bize dartı de

¹ Mahmut Mahsum'un bir yaşındaki kızı Münire ile dertleşmemiz.

² çal: yaşlı

Münire can, söyle, zaman yatar mı
Coşgun agan seyli, derya tutar mı
Bir kahraman millet böyle batır mı
Felek bize oyunlar oynardı de

Kısmet böyle diyenlere könmeyin
Vatan yolu hak yoludur dönmeyin
Uçkun gibi, parlamadan sönmeyin
Sönenler de yananlar da, bardı de

New York / 22. 02. 1988

ÇAPANDAZ IŞKI

Kaydasın ey nazlı yâr, közleri çolpan Atifa
Kaydasın ey cilveger, ey şohı fettan Atifa
Dilrubalar serveri, ey afeti can Atifa
Kaydasın ey işveger, aşubi devran Atifa
Kaydasın ürkek maral, reşki gizalan Atifa

Körsetib min cilveler aklımın başımdan alıb
Eyledin nâz u kereşme kökregimge ot salıb
Dad u feryad ki muhabbet deştide yalguz kalıb
Ortaga aldı meyni, derd ü elemeler kozgalıb
Bir ilacın kılmasan hâlim perişan Atifa

Dâmeni vaslını koymam, derbederlikler bilen
Uçgusu könlüm kuşu, bîbâl u perlikler bilen
Gerçi bardır, min haridar, kerr ü ferlikler bilen
Terki sevda eylemem, bi sim u zerlikler bilen
Şahidi ışkım durur, yer birle âsman Atifa

Niççe min bağlarga kirdim, gül yüzünnü ahtarıb
Her kay u nergis nigahinde, közünnü ahtarıb
Andeliblerden sorab, şirin sözünnü ahtarıb
Tapmadım deşt ü demenlerde, izinni ahtarıb
Kaydasın ey remzi ışk, ey razi pinhan Atifa

Kökregimdir şarha şarha, tiri hicranlar bilen
Deryalardek mevc urâdur, közlerim kanlar bilen
Haste könlüm mutazırdır, kaçça armanlar bilen
Kel rakibi Rusiyehler kalsın Afganlar bilen
Kel boyundan aylanayın, bitsin hicran Atifa

Kel üzenimge ayak basgıl seni alıp kitey
Kancugamga gül takıb, Balh u Badahşan'dan ötey
Ün salıb Uçkun gibi, Turan ilini uygatay
Ok atıb oğlak çapıb, toylar temaşalar etey
Kel kuraylık ikimiz bir başka devran Atifa

New Jersey, U.S.A / 10. 10. 1986

BAŞKA BAHAR¹

Yine bağrımdaki karlar erimey keldi bahar
Yüregimniñ keder u kaygı bıltırkıçe² bar
Yine kış uykusunun, gafleti taptaze durur
Yine bahtım buruşub, kapkara zulmette yatar

Yine kirdi bedenimge, kara yelden verece
Yine can rişteleri, esken urub titrediler
Yine tağlarda, "iza zilziletün" vahimesi
Yine her şam u seher, dâmeni vâdide şerar³

Yine ol eski terâne, yine aynı nakarat
Yine ol köhne felek, bir biridek leyl ü nihar
Yine ol zağ u zağanlar⁴, yine bülbül sesi yok
Yine ol kapkara kuşlar, yine ol eski çınar

Yine kök kiydi felek, özgeçe bir matem ile
Yine kök kızları, her yan çapışib yığladılar
Yine leb teşneler, aşufte-u-sersan yügürür
Yine zümrüt kebi suvlar bulanıb layka akar

Yine zambak menidek, yolga karab⁵ termiledir
Yine nergisteki hayrette yatar, eski homar
Sapsarık Ra'na u Ziyba gül ü Reyhan hemesi
Yine gülşen ili, bir başka vebadan biymâr

¹ Bu şiir, Ruslar Afganistana yeni girdiğinde, Afgan zulmünden bezen gençlerin Ruslardan ümitlenmesinler deyip yazdım. Çünkü bazı dostlar bana da "padişah ketti, eytgeniñiz boldu kelin!" (Padişah gitti, söylediğiniz oldu, gelin!) diyen mektublar yazmıştı.

² bıltırkıçe: eskisi gibi

³ şerar: kıvılcım

⁴ zağ u zağanlar: karga ve kargolar, saksığanlar

⁵ karab: bakarak

Yine kan kustu felek, lalesi kan gunçası kan
 Kaysı gülşene karasam, yine kan izleri bar
 Kırk buguntlar, rudapadek¹ kol atıb her yana
 Yine saçratkını, miñlerçe muammada boğar

Semiz otnun kolunu, toğradı ketmen dediler
 Sütliyanlar, zülfiyanlar da orak siyriği bar
 Yine gül seyri deban bağçada güller izilir
 Her taman silsile başlar, kesilib yerde yatar

Gülsitan sineside, sünbül ü Reyhannı yakıb
 Şulesinde, andeliblerni kebab eylediler
 Kanı saylardaki ney sesleriniñ tazeliği
 Kanı bülbüldeki, coşkun şakırak sayramalar

Kanı yar yar, kanı gülyar kanı ya-lalli ala
 Kanı hey hey, kanı peh peh, kanı bar bol yaşalar
 Kanı ol eski hava, eyleneyin örgüleyin
 Kanı biltirki çemen seyrideki sevgililer

Kanı Yolbars, kanı Tağan, kanı Tursun kanı Taş
 Kanı Çolpan, kanı Nurcan, kanı gülçehre Nigar
 Kanı ol laleli çöller, kanı ol neşeli töl
 Kanı şirmest kuzular, sekremeler, oynamalar

Men bu gülşenni temaşasıa çıkmam Uçkun
 Kaysı yana karasam, öldüredur hatıralar

Mart 1980

¹ *rûdapadek*: rûd (ırmak, çay, kemençe, saz teli); ırmağın ayağına kadar, ırmak gibi, (barsaklar gibi ?)

YENİ YIL (1994)¹

Çillede çakmak çakıp, Nevruz ketirdi yeni yıl
Bahtımız, ikbalimizden söz ketirdi yeni yıl

Kırk elekten ötgezip, İbir Sibir şebbedesin²
Bak ne çuk, faslı surur eniz ketirdi yeni yıl

Mavi köklerni karartgan, kör bulutlarını çekip
Türksitan âsmanıga, yulduz ketirdi yeni yıl

İbret eyleb Azer-ü-Boşnak misalin bizlere
Han-u-Hakan, Hisrev-ü-Perviz ketirdi yeni yıl

Dünyada haksız tökülgen kannı tohtatmak üçün
Türk-ü-Tacik-u-Kazak, Kırgız ketirdi yeni yıl

Asiya'da kim bilir, kaysı ananın batnıdan
Belki Timur belki bir Çengiz ketirdi yeni yıl

Kaytarıb mucrasıga, tarihniñ deryasını
Horasan vadisine, Kunduz ketirdi yeni yıl

Şad bolgul ey köñül, dünya seniñ dünyan durur
Aruzularını Uçkun, tez ketirdi yeni yıl

New Jersey, U.S.A / 01. 01. 1994

¹ Bu şiiri 1994 yılını ağırlayıp dünya ve dünyadaki Türklerin şimdiki durumuna göre yazıp Almanya'nın Azadlık Radyosu'ndan yeni yıl sohbeti şeklinde okudum.

² Müslümanların zulm ile katledildiği İberya yarımadası ve Sibirya gibi sürgün yerleri.

ÇAPANDAZ

Beşer fisanesiniñ¹, ünvanıdır çapandaz
 Hilkat hikayesiniñ, divanıdır Çapandaz
 Bozkurd teranesiniñ, destanıdır Çapandaz
 Altay bilen Alplarnıñ, volkanıdır Çapandaz

Attila'nıñ, Cengiz'niñ, Cevlanıdır Çapandaz
 Yav derdiniñ devası, dermanıdır Çapandaz

Türk-ü-Tatar-u-Tacık, imanlı ehli Turan
 Dilbend Gültekin Han, ferzendi Bümin Kağan
 Üç yüz milyon bahadır, üçyüz milyon kahraman
 Savaş meydanlarında yanhın kasırğa Tufan

Attila'nıñ Cengiz'niñ, Cevlanıdır Çapandaz
 Yav derdiniñ devası, dermanıdır Çapandaz

Tolkun urub deryadek², aşdık orman tağlarını
 Kuşdek uçub kıratlar, tar kıldı³ uzağlarını
 Revac ettik cehana, ekin tikiñ bağlarını
 Tarih hikayemizdir, açtık asr-u-çağlarını

Attila'nıñ, Cengiz'niñ, Cevlanıdır Çapandaz
 Yav derdiniñ devası, dermanıdır Çapandaz

Çin divarı yıkıldı, sığmadık Asiya'ga
 Tağdek Romanı yarıb, örneştik⁴ Avrupa'ga
 Evvelrı bar Berrin'den, irğip yeni dünyaga
 Amrigo, Columb imes, biz keldik Amrika'ga

Attila'nıñ, Cengiz'niñ, Cevlanıdır Çapandaz
 Yav derdiniñ devası, dermanıdır Çapandaz

¹ beşer fisanesinin: insanlık efsanesinin

² tolkun urup: coşup, dalgalanıp

³ tar kıldı: daralttı, küçülttü

⁴ örneştik: yerleştik

Çapandazlık şuardır, asla tükenmes yitmes
Bir ateşiyñ mizacdır, yanhın alev eritmes
Tâ düşmenden eser bar, cehd-ü-cidali bitmes
Ahir oğlaknı almay, ma'rekeni terk etmes

Atilla'nıñ, Cengiz'niñ, Cevlanıdır Çapandaz
Yav derdiniñ devası, dermanıdır Çapandaz

Kel, Çapandaz şuar bol, yav sözüge aldanma
Ya bu sevar-u-herkar, Çapandaz boldu sanma
Her nar enar imesdir, şeytanlarga inanma
Çapandaz kor alevdir, Uçkunlarığa yanma

Atilla'nıñ, Cengiz'niñ, Cevlanıdır Çapandaz
Yav derdiniñ devası, dermanıdır Çapandaz

06. 01. 1994

YADI VATAN¹

Ey vatan, yâd et mera, zâr-u-ciger hun miyküned
 Rûzgarem ra siyah, hâlem digergün miyküned
 Fasl-hayi Çindavul ya Cavzi canet her küca
 Safha safha bab bab, tekrari mezmun miyküned

Der gamı Afşarı tu, Firavn başed navha hoan
 Kâbulet Namrud râ, bimar-u-mahzun miyküned
 Dâstanhayi hazin-u-zulmeti rûzgarı tu
 Yusufi Kenan râ, ez çah biyrun miyküned

Ser bülend kerd, bayrakı islam râ âzedegan
 Gafleti ehli tarikat, diyn râ dün miyküned
 Katl-u-garetha be namı diyni İslam miy şevved
 Ey Müsülman! Key müsülman, kâri mel'un miyküned

Kissehayi canüdazi, hicret-u-avâregi
 Der dilem sed şurişi, Ferhad-u-Mecnun miyküned
 Hâtırâtı, kahramanan-u-şehidanı cihâd
 Der mizac-u-fitretimen, cünbüşi Hun miyküned

Zançi ber tu miyresed, ez fitnehayi şark-u-garb
 Eşhayı diyde em, tuğyanı Ceyhun miyküned
 İn şikak-u-fitne râ, der Asiya-u-Afrika
 İttifakı Anlo-Rus-u-Anlo Sakson miyküned

Mücrimiyni Bozna-u-Kafkaz-u-Pamir der cehan
 Çeşmi hak râ ta küca, teşiyr-u-efsûn miyküned
 İşki Robl-u-Paund-u-Dolar, hırsı çevki-u-mekam
 Ber dimağı na kesan, tahribi afyon miyküned

¹ Bu şiir Cenubi Türkistan (Eski Afganistan)'ın şimdiki durumunu düşünüp, o diyardaki düşman faaliyetlerini hedef alıp bütün yurttaşlarının dikkatini ana davaya çekmek ve düşmanın oyunlarını bozmak için Farsî dilinde yazıldı ve yine Amerika'da neşir olunan Çapandaz aylık mecmuasına gönderildi. İnşallah hedefine ulaşar.

Dâğem ez hoş baveriyyi merdümani sadelevh
Kârîşan Deccal râ, meşkur-u-memnun miyküned
Çeşm vâkun, berhiz ey Şarkiy-kühen, biydar şev
Biyn ki çarhı kiynever, ber şânı tu, çün miyküned

Ez cefakaran, ümiydi istiânet eblehist
Çareyi zulm-u-cefa râ honi gülgün miyküned
Derdimendâni nifak râ ittihad-u-ittifak
Camı eksir miydihed kari Felatun miyküned

Key şevved teslim zulmet, pişrevani rahi Hak
Hak şınasi merd râ, ez havf, mesun miyküned
Hûşdâr, ez nâlişem! Ey hirmeni, gadr-u-dağa
Nalehayi biykesan, te'siyri "Uçkun" miyküned

New Jersey, U.S.A / 11. 21. 1994

BAHTİYAR YİĞİT*

Sendek yigit toğurgan, vatan bar mı yurtundek
Ol hem seniñ derdinden, harap bolgan¹ çörtündek

Kadd-u-boyun² maşallah, maddeçilikge ohşar³
Ayağları kaltıllap,⁴ şalpar bolgan çatındek

Nüçük lanhirdar erdi, dünyada Bolşevikler
İmdi turalmay kalgan, dermanı yok kötündek

Ağzındaki golumnu⁵, çıkarma Mirza Şanlı
Sırrıñnı elge berme, goldulla⁶ eski tündek

* Bu şiirimi fikirdeş ve gurbet yoldaşım Şahimerdankul Şanlı için yazdım. Yiğitlik ve yaşlıgımızda (gençliğimizde) Şanlı ile vatanımızdaki o zamanın zulüm ve istibdat idaresine karşı direnip gücümüz yetinceye kadar gürdeşik (mücadele ettik). Nihayet himayesizlikten ve hayatımız tehlikeye düştüğü için 1957 miladî yılında derdimize çare bulup dışarıya çıktık. Hayalimizdaki Leyla'yı izleyip takriben yarım asır dünyayı dolaşa dolaşa Amerika Kurama (Birleşik) Devletleri'ne geldik ve Cenubi Türkistan'ın "mefküre bayrağı" şeklinde bu yere yerleşip kaldık.

Şanlı, dermansız bir derde düşüp ayak, el ve dili felç oldu. İdrar yolları çalışmamaktadır. Karnını deşip bir plastik golva (sonda) taktılar. Plastik torbaya bağlanan bu sonda da Şanlı'nın boynuna asıldı. Candan aziz, atadan kadirli çiniş (gerçek) boydaşımı bu şekilde görmek elbetteki köp hazindir. Uzun gurbet yıllarında gam, gussa ve kederi oyun gülgüye çevirmeyi öğrendik ve yine Şanlı'nın bu haline karab (bakarak) ikimiz ağlamanın yerine derdimizi unutturmasa da azaltsın niyeti ile bu şiiri yazıp uzattım. Okuyup saatlerce güldü ve hatta ben döndüğümde de gah şiire ve gah bana karab hem güler ve hem yığlar (ağlar) idi.

¹ *harap bolgan*: harap olan, endişe, kara kaygı duyan

² *kadd-u-boyun*: boy ve boyun

³ *ohşar*: benzer

⁴ *kaltıllap*: felçli olmak

⁵ *golumnu*: kuru zerdali veya erik

⁶ *goldulla*: sürahi

Ni bahtiyar yigitsin, řanıñ cehannı tutgan
Kulzumdaki vapurlar, selamlaşır kötündek

Uçkun sana, duaçı, ten bergıl talayınga
Ne çare bar birader, kismet iken bukündek

New Jersey, U.S.A / 02. 02. 1991

KÖNLÜM

Yıkılmış kâhi âmâlim, aceb veyranedir könlüm
Meyi sabrım tükenmiş, ni hazin meyhanedir könlüm

Kalib sahrayı gamda, ortanır âhû figan içre
Perişan zâr u heyran, biser u sâ mânedir könlüm

Nasihât kâr kılmas, gayretin beyhûdedir zâhid
Tüzelmes telbedir, hem aklıdan bigânedir könlüm

Gam u kaygu kederler, ıztırlarınñ güzergâhı
Bütün derd ü belâ larga misafir hânedir könlüm

Vefasız yârññ ışkı kömülgendir zamirimde
Mukaddes makberi esrar uluğ sâgânedir könlüm

Riya u reşkden hâli, vefa u sıdk ile memlu
Safalık içre teni yok, asil dürdânedir könlüm

Maşakkat çillesinde bõri yenlig kükreşib usru
Yigitlik kahramanlıkta, aceb merdânedir könlüm

Savuk âhımñı körgeç, suzişi kalbtan demen mahrum
Taâ lillah, cehennem âteşidek yânedir könlüm

Kerekmes, meclis içre, sakiya âbi aneb çendan
Subûhi firkatından, dâimâ mestânedir könlüm

Tavaf etse köyünnü, gâh u bîgah, ayb imes âşık
Cemalin şem'i ge, âşifte bir pervânedir könlüm

Uçar akl u feraset, gülhenî ruhumdan Uçkunderk
Kasem billah ki sensiz özüge bigânedir könlüm

BAHARİYE*

Ey köñül dertlik diyârında bahar bolgan mikin?
Ol şehidler toprağı, şen lâlezar bolgan mikin?

Cümle mahluk esneben, kış uykusundan uyanıb
Her taraftan mahşeri kübra kopar bolgan mikin?

Tâze tâze güller açıb, her tugayda çaknaşıb
Bülbüli şeyda, meniñdek bîkarar bolgan mikin?

Al yeşil tunhaymi¹ her yan, köl sunasın bağırdek
Toklular, şirmestler, hem oynaşar bolgan mikin?

Yeni kelindek yasanıb, elme birlen nârlar
Sebzeler şurun takib, selkilleşer bolgan mikin?

Yortuşub her yan bulutlar, oğlak algan at gibi
Kişneyişler, kök tamanından keler bolgan mikin?

Kupkuruk vâdilerini, seli rahmet toldurup
Kağşagan yurtumga, turnalar konar bolgan mikin?

Kökseri haksız uzanhan, çen u haknıñ önünü
Ebri neysan² kaytarıp, sin sinleşer bolgan mikin?

Deste deste yandaşıb, huzra tayaklık meyseler
Baş kötermek oylavından, keneşer bolgan mikin?

Bödeneler, gah o kölge gah bu kölge yaşınıp
Taktarakka taktarak deb, sayraşar bolgan mikin?

* Bu şiir, Afganistan'daki gelişmelerin akibetinden endişe ile isyan teşviki için yazılmıştır.

¹ *tunhaymi*: tun, tün (gece), hayme (çadır): gece çadırın (?)

² *ebri niysan*: nisan bulutu

Mûsuçalar, yolga cunatgan savaşçı dek turup
Nazlı yarga elvida deb, öpüşer bolgan mikin?

Ken ufuklarda, bülend pervazlığını çağlaban
Karçıgaylarnıñ¹ kanâti, gerneşer bolgan mikin?

Körmegenimizge , yıllar boldu ol dildârıñ
Kapkara kâküleri, belden aşar bolgan mikin

Işk odundan saçragan küydürgüç Uçkunlar meger
Zulm u bidâd hırmanıñ, çağlab uçar bolgan mikin?

New Jersey, U.S.A / 26. 07. 1977

¹ *karçıgaylarnıñ*: kırılangıçların

BAHTIM

Her kara baht taliyini, mendek inşa eyleses
Her kara bahtnı meniñdek, belki Mevlâ eyleses

Gayreti ıskım coşub, tağlarını talkan eylese
Reşkidin, Ferhat kaçır, Şirin temaşa eyleses

Köz yaşıım tolkun urub, çöllerni gülzâr etse hem
Kelmegey Mecnun u Leyla meyli sahra eyleses

Kari deryayı muhabbetten çıkarsam inciler
Vamuk u Uzra, cehanda kurbi derya eyleses

Meyli dar etsem urub, bani En'el Hak ortada
Bahtı Mensuri kaçır, esbab muheyya eyleses

Şaylanıb çıksam ölüm meydanıga, Zâl oğludek
Vakti kelgende ecel, tıyğiyı burra eyleses

Kerbela deştinden aksam, bahri bi pâyân bolup
Can çekişgen teşne lebler, hîç perva eyleses

Kaysı görge koysalar, bu baht ile Uçkun seni
Kök çöker, yer yarıılır, toprak sana cay eyleses

Adana, Türkiye / 1960

TOGRULUK

Men hudadan nige korkay, hak yolundan kaytmasam
Vehmi dozah kılmagumdur, ilge yalğan aytmam

Tanrı korkutmak üçün, bar etmedi mahlukını
Yoktur azarı mene, mahlukını incitmesem

Enker ü Münker ile, hiç bir hesabım yok meniñ
Aciz u biçârelerge, zulm etib korkutmasam

Ni kıyamet kaygısı bar, ni sırat endişesi
Köz tikib il nâmusıyga, yüz karalık etmesem

Mâliki cennet özümdürmen, kilidi mendedir
Ata anamnıñ sebebsiz köñlünü ağrıtmam

Barlıgınga kast bolsa, kan tökermen bideriğ
Ta tenâzu'-lilbeka meydanını terk etmesem

Hiç kişiden, Ruz-u mahşerde, şefa'at istemem
Ger kazârâ, Tanrı'nıñ yâbûsunu ürkütmesem

Ahsenü't-takvîm ile tâcî Keremna kiygeli
İki âlem şâhidirmen, hil'atımnı yırtmam

Zâhidi nâdân adaşgandır, kıyamet yoluda
Tüşgüsi, tahtus-sakarga, men kolundan tutmam

Parlamas irdi, hakikat yahtısı Uçkun kibi
Velkalem tefsîrini, men böyle inşâ' etmesem.

KÜHNE DA'VA¹

Yolber ey kahbe felek ol nâbekar yavga baray²
Tâc u tahtın sindirip, ilge temaşalar berey

Dilde Şîrin âruzusu, başta Ferhâdi cünûn
Kaysı taşga baş vurayın, kaysı tağlarını yaray?

Savrulun yoldan, şakavet ülkesige od salıp
Bir asırlık kühne dâvanıñ hisabını körey

Armağânı Hak, şehidlik gâzilikdir ortada
Ey çapandazlar atımnı kaysı meydanga sürey?

Körpe yav kanı davadır, pîr-merdlik derdige
Koldaşın canlar cigerler, yavnı kaniyge kirey

Sür atıñnı kamçıla Altaysarı, Aralsarı
Han atamnı şâd etib, miyraslarını ahtaray

Saçra Uçkun saçra yansın, şûra zâri derd ü gam
Bu çurak vâdide, küller oynaganiyni körey

New Jersey, U.S.A / 21. 03. 1985

¹ *kühne da'va*: eski dava

² Bu şiir, Afganistan'daki Rus işgali münasebeti ile New York'taki Türkistanlılar Cemiyeti tarafından hazırlanan gece yazılıp vatandaşlara okunmuştur.

İDİ
(Bayramnâme)

Bayramın bolsun mübarek, ey müsülman baççagar
Üy içiñni Tanrı kılsın, şâd u handan baççagar

İkki min yıldan beri, rûze tutarsın aç aç
Kehf ilidek kupkuruk, sünakı kalgan baççagar

Ecretelmey rûze birlen, bir sürük boş közeni
Tanrı bergen buyruğuyga boldu pişman baççagar

Pes esinni baştan aldı, keyfi nasvar rûzede
Hatınıñnı kamçılab, kıldın perişan baççagar

Mânisiyni bilmeyin Kurân okub, kıldın namaz
Han eke mihrabıda irdiñ gazel hân baççagar

At ile eşşek uğurlab, hâcı boldun âkibet
Mekke'de piyrine taş attıñ mı şeytan baççagar

Kimliyini bilmegen elbette bilmes Rabbini
Tarihinden bîhaber, âşıfta sersan baççagar

Kurdular âbâ u ecdâdıñ felekler ilmini
İmdi sen kökke karab ağzın açılğan baççagar

Nirde kaldı ol küñüñ at üstünde kükrer idin
İmdi korkub boynuga nurnâme takgan baççagar

Min tünüs efsûn ile mahmur u maşur ettiler
Oygan ey gaflet basıb uykûda kalgan baççagar

Aç közüñnü, nirde irdiñ nirge keldiñ, ni üçün
Adem u Hawva gibi cennetni satgan baççagar

Nirde beylik, nirde hanlık, nirde şemşir, nirde at
Nirde bayrak, nirde sancak, nirde korgan baççagar?

Hak adâlet hürriyet deb, aldatıldın daima
Nirde hak, nirde adâlet, nirde insan baççagar?

Halk üçündür, halktandır, halk ilendir, deydiler
Nirde ol deymukrasi, ey inanhan baççagar?

Halk işsiz, halk küçsüz, halk yalangaç, halk aç
Halk bir zümre üçün, hıylı gulaman¹ baççagar

Yeni kanûni esâsî, eskisinden farksız
Sihrbazdek, eskilerni yeni kılğan baççagar

Saylanurlar hükümdarlar, halk arasından veli
Bizdekiler, anadan lider toğulğan baççagar

Şekli devlet şâhîyi meşrûtedir liyk şart yok
Mutlakiyyet tahıda, meşrûte Sultan baççagar

Şah hâkim, şah muhtar, gayrı mesu'l muktedir
Mâliki mülki ümem, ey rabbi Afgan baççagar

Yeni kanun, imtiyaz bermes kişige zümrege
Liyk ol serdari âli, sen pepüsğan baççagar

Yeni kanunda kişiler bendi bolmas bisebeb
Ey günahsız, cürmsüz, zindanda yatğan baççagar

On şibirganlık yakıldı, tiptirik, kim soragay
Kaysı kazı, kaysı müftü, kaysı divan baççagar

Yeni kanunda seyahat her kişiniñ hakkıdır
Örgen ey pasport üçün beş ay yugurgan baççagar

¹ hıylı gulaman: gül-amân, gül bağıslayan kanat

Yeni kanun eski kanun kaysı derdiñge deva
Aldaturlar, oynaturlar, cümle yalğan baççagar

Tegre taşşinga yığılğan, tilkiler, leş kargalar
İrgi ey gürgi derinde, kükre aslan baççagar

Hak berilmes, hak alingay, hak üçün ölmek kerek
Hem şehid hem gazidir, Hakga kavuşğan baççagar

Kaygular bitmes tükenmes, Tanrı'dan kesme ümid
Bil ki Uçkun köp yakındır İdi Kurban baççagar

Türkiye / 1971

BURDA BİZ HEM BARMIZ*

Karmaşın gâzi yigitler, burda biz hem barmız
Yolnu basgan eşkiyalarnı yarıb bârârmız

Siz o yandan, biz bu yandan nâra tarıb, at salıb
Çu açkalarnı, tiptirik, oğlak kılıb, tatârmız

Kança baykuş konsa konsun, iygesiz veyrane yok
Şum uğursuzlarnı taşlab, ülkeden haydarmız

Kança diyval tartsa tartsın, önümüzge şum felek
Boz bidevni kişnetib, Çin seddidek aşarmız

Kette toy¹ bar, kança yav bolsa barıb indey salın
Kette toyda kette tağlarnı yarıb, yırtarmız

Yer yüzünde başlatıb, Ya'gog u Ma'gog devrini
Tamakârlarga, cehennem turbasın açarmız

Sen bu maşerniñ hesabından kutulmaysın herif
Eski defterler açıldı, bakgalı nâçârmız

İlimiz uygandı artık, köhne dünya titresin
Zayi bolgan hakkımıznı, birge miñ alarmız

Hakni batıdan kurub, biydâd üyini küydürüp
İmdi tarih safhasında, tâ ebed kalarmız

Kaçma nâmert, yeni tavlandı kılıçlar atlar
Kör ki ni kızgın ecel bazarları açarmız

* Amerika'ya Azâd Bey namlı mücahid geldiğinde New York'taki Türkistanlılar Cemiyeti'ndeki yığılışda (toplantıda) okundu.

¹ *kette toy*: büyük düğün, merasim

Kaçma indi, kana kân u cana can deb haykırıp
Her tøkölgen kan üçün, miñlerçesin saçarmız

Yerge kirseñ yerni yarıp, kökke uçsañ ok bolub
Şah periñni, kuyruğuna sindirib bağlarmız

Bak ne Uçkunlar saçar, bu âsiyanıñ taşları
Kökregine, kor alevdek yapışıp dağlarmız

New Jersey, U.S.A / 12. 08. 1987

TİYŞESİZ FERHAD

Dermendler nâlesi dil hastaların dâdimen
Biyveler, biçârelerini hatırı nâ şâdimen

Şum felekniñ zulmudan, kökreklerige taş basıp
Kan kusub kan yığlagannıñ, çâresiz imdâdimen

Her nefes dem örmüğe, min âh u nâle tartamen
Dem berişte, intikam sahrasınıñ tefbâdimen¹

Kökregimge kal'e salgan, dünyanıñ kayguları
Şul cehanda, derd ü gam korganınıñ bünyâdimen

Çille tartıp, gam çekib, derd örgeyip derd örgetip
Bu hünerde çağımıznıñ, mu'teber üstâdimen

Yük ağır menzil uzak, yolda aşılmas tâğlar
Men bu tağların adaşgan, tiyşesiz² ferhâdimen

Gülşenimge kor alev tüşgen, yanar bülbülleri
Men bu yanhın külleriniñ, tinmegen feryâdimen

Kança yaksan yak felek, korkmas közüñ, çökmes tizim
Kahraman Türk oğludurmen, Türksitan evlâdimen

El-hazar, ey zâlim u garıdar u hun hâr el-hazar
Hûni nâhak kılguçınıñ, rahmsız, cellâdimen

Ateşindir fitreti, Uçkunlarından vehm kıl
Zerre zerre saçragan, Tanrı'nıñ adl u dâdimen

New Jersey, U.S.A / 27. 09. 1988

¹ *tefbâdimen*: tef (sıcaklık, buhar), bâd (rüzgar, yel); sıcak yeliyim, rüzgarıyım

² *tiyşesiz*: baltasız, nacaksız, külünksüz, kesersiz

HASRET

Meni yolunda felek zâr u nizâr etti vatan
Yıktı könlüm üyünü, hasret ile derd ü mehen

Keçe kündüz kaderim çekmek irür, nâle ü âh
Ey güzel yurt, bu ne hikmet, seni sevmek mi günah?

Gerçi yoktur meni könlümdeki oddan haberin
Ah bu volkan, eserindir eserindir eserin

Yığlasın mı sana, köñüllerini bergenler?
Sihtasin mı, seni hâliñni müdam sorganlar?

Sana bağlandı köñül, antlar içib, rûzi elest
Bu tecahül nedir ey hud küş ü bigâne perest?

Dergahından kovulur, sıdk ile yatgan kişiler
Sana hemdem sana mahrem, seni satgan kişiler

Rehi insaf bu mudur tâci ser olsun ağyar?
Sinmesin mi sana hainçe uzanhan kollar?

Bir yol, Uçkunga reh ü resmi vefa tarhını tut
Bitsin artık bu elem, renc ü sitemlerni unut.

Adana, Türkiye / 1960

GURBET TÜRKÜSÜ Türkiye zlemi

Gurbetin acısı yamandır dostlar
Hasretten kendime kıyasım geldi
şu gurbeti sarayının köşkünün
Dibine dinamit koyasım geldi

Biz bu işi yanlış yaptık başından
Ayrı düştük yarin hilâl kaşından
Bıktık tuzsuz tatsız gavur aşından
Doya doya bulgur yiyesim geldi

Kymn etrafı çalıdır alı
Gönül unuttur mu petekli balı
Gözlerimde tüter yeşili alı
Kuçak sarıp şalvar giyesim geldi

Meleyen kuzuyu kişniyen tayı
Davulu zurnayı hurra alayı
Unuttur mu gönül al Ali Dayı?
Davula zurnaya uyasım geldi

Kurban olam türlü nimet saana
Kırlarında miñ bir iek aana
Yaylaya tırmanan kara kaana
Dehe yavru dehe diyesim geldi

Uçkun vn ne güzel yurduñ vardır
Kıřıñ yazıñ gönlüm gibi bahardır
Baharımdan ayrı dünyalar dardır
Eşsiz baharımı gresim geldi

METANET*

İşk sevdası yamandır reşki bazar öldürür
 Reşki bazar bolmasa reşki hâridâr öldürür
 Han imansuzdur muhabbet, nâzi dildâr öldürür
 Can yakar hicran veliykin ta'ni ağyar ödürür
 Aytmadım mı ey köñül, bir kün seni yâr öldürür?

Kim dedi, gamgin köñül, yardan köñüldaştan gepir
 Canacanlardan, biraderden, karındaştan gepir
 Bir karın aştan gepirgıl, kaygusuz baştan gepir
 İtibardan, sim u zerden, ren beren taştan gepir
 Aytmadım mı ey köñül, bir kün seni yâr öldürür?

Ey kızıl til güldüreb, şur u navadan kalmadıñ
 Yarnı körgende kesildiñ, râzı dil aytalmadıñ
 Kança yalvarsam yakınsam, yar köyünden kalmadıñ
 Başga kelgen miñ musiybetten, nasihat almadıñ
 Aytmadım mı ey köñül, bir kün seni yâr öldürür?

Öttü ömrün bir yol, vuslet köyünden köylemey
 Subh u şam hûnâbı gam yuttun, kişige söylemey
 Köz yumub attıñ özüñnü, deryalarını boylamay
 Nâsinag ipler ile, kirdiñ kudukga oylamay
 Aytmadım mı ey köñül, bir kün seni yâr öldürür

Deyrlerde yığladıñ, boynundaki zinnar deb
 Çilleler tarttıñ, bena gûşin sefası kâr deb
 Ni duzaklarga iliştıñ, kâküli dildâr deb
 Her yılana kol uzattıñ, çiyini zülfi yâr deb
 Aytmadım mı ey köñül, bir kün seni yâr öldürür

Dostlarım, nalay hazan vurgan muhabbet bağıdır?

* Yahşı (iyi) inanılan eski bir dostun ihanetinden esinleme.

Sargarıp yerlerge tüşgenler, ümid yaprağıdır
Ey garib Uçkun tevekkel kıl, metanet çağıdır
Yekke düşmenler imesler, dostlarıñ hem yağıdır
Aytmadım mı ey köñül, bir kün seni yâr öldürür.

New Jersey, U.S.A / 26. 10. 1986

RUBAYILAR*

Kaygırma köñül, yer yarılıb titrese de
Taşlar erise, tağdan alev sekrese de
Endişeler urgaçı, tevekkel nedir
"Şerren yere"niñ ağramı bar vesvese de

Derler ki mene, güller açılğân yine
Aşş ile tarab, mevsimi kelgen yine
Bıltırki sefadan ne cefalar kördük
Çıktı kabarıb ortaya yalğan yine

Derler ki mene, ette köñül bette köñül
Bilmem acaba, ni kılayın, kette köñül
Hah ette ü hah bette, meyni terk etgen
Derdimge çıdalmagandır elbette köñül

Hüsnün tarabı yeter mene, gül ne kerek?
Zülfüñnü teravatige, sünbül ne kerek?
Öz şeydalığımda, miñ figanım bardır
Şûr u şereri, kumru-u-bülbül ne kerek?

Yitgen güheriyni ahtarar Türkistan
Yusûfunu bâzarga yine saldı cehan
Kaysı birini kazığa tartay dostlar
Şeddadı zaman mı ya ki Firavni cehan?

Cennetge degeyler ehli takvâ keter
Kazı keter u hoca u mullâ keter
Ya rab, meyni mulla hocalık dâvam yok
Turan'daki veyrâneni berseler yeter

* Bayram seyranlarda dostlara yazılğan rubayilerim, Asya, Afrika, Avrupa ve Amerika gibi dört kıtada yaşadığım için hem şiirlerimdek (gibi) bir nice (çok) dildedir.

Bizler sudaki balıklar u il deniz
 Bar mı yaşagan balık, susuz denizsiz?
 Köñülnü murâdı bolsa, erkin yaşamak
 Hiç kim bu saadetge kavuşmas ilsiz

Gülnü heves eyleseñ, havayı tiken et
 Can kokuşu bolmasa havayı çemen et
 Güldek açılıb, aman kalayırñ dersen
 Kel telbe köñül, çakır tikenni vatan et

Aldanma köñül, zaman zamanlık kılsa,
 İl tanesi, kança bağı kanlık kılsa
 Ümmîd kılamız, bizni yaman degenler
 Bir azgına biznidek yamanlık kılsa

Kök Tanrısı bizlerge yine baksa kerek
 Yulduzlar atıb, çakmağını çaksa kerek
 Uçkunları kordek saçılıb âlemge
 Her yanda, sitem himanını yaksa kerek

Her yıl, meyni bir çorakga atıp ketedir
 Her faslı bahar, başkaya satıp ketedir
 Bes, yetti yeter, kelmesin artık, Nevruz
 Katgan yaranı, kaşıb kanatıb, ketedir

Zahidni körün, günahga çarlar meyni
 Mescid ışıgın açgalı, zorlar meyni
 Tanrınıñ üyü imes midir, mescidler
 İlniñ haremîde ni işim bar meyni?

Köz yaşı bilen, bağı yanık bir ana
 Aytı kızığa, kökreği yana yana
 Mesut bolayın deseñ cehanda, zinhar
 Nâmert kişige bolma kızım, hemhâne

Yarab, bizi kurtarmalıñ, evhamdan
Turanlı, niçin sayılmasın akvamdan?
Biraz kerem et, bıktık usandık tanrım
Her yıl, şu esarete gelen bayramdan

Derler ki mene, bahar-u-bayram keldi
Bülbülge gül-ü-lale-ü-hermden keldi
Men kumru kibi, tavk begerden kaldım
Bıltırki esaretim, bu yıl hem keldi

Turanlı deseñ, hehenni dünya yiydi
Osmanlı deseñ, bu yankını hem diydi
Türklükñü, heves kılay demenler dostlar
Erkekligiñizni, aç köpekler yiydi

Bayramlarınız mübarek olsun, dostlar
Üy içlerinizge, neşe, tolsun dostlar
Yıllar yılı, kurban beremiz, Hak yolıda
Kurbanlarımız, mübarek olsun dostlar

Eyvah vatan ketti, vatandar ketti
Vay dâd çemen ketti-u-gülzâr ketti
Kan seyli bilen, boğdu vatannı kafir
Bilmes kişi, kim kaldı-u-kimler ketti

Yurtlar hemesi bir yan-u-Turan bir yan
Yurtlar anası, Balh-ü-Badahşan bir yan
Adem kibi, cennetten atıldık dostlar
Nerde ebedi cennetimiz, Türkistan?

Köz yaşı kişi derdige derman bolmas
Hak yoluıda can berilse, arman bolmas
Kurbanlık üçün kerek, yigitniñ tekesi
Bilgil ki coram, it tölü kurban bolmas

Kan mevsimi başladı, yeteylik ekeler
Atlarga eger salın, keteylik ökeler
Haknıñ rızası, kan ile kurbanda imiş
Gayret kılıñ, Hak yoluyla koçlar tekeler

Bayram çağıdır, şâd boluñlar dostlar
Gül bağıdek, âbâd boluñlar dostlar
Zinhar, karın kursak esiri bolmañ
Merdane-ü-âzâd boluñlar, dostlar

Sizler yüregim ah kâvuşum vah kâvuşum
Yoldaşım idiñ hergeh-ü- bigâh kâvuşum
Gam yüklerige, çidalmay ahir kaçtıñ
Nirden tapayın, sen kibi hemrâh kâvuşum

Yâr ketti köñül ketti, akıl hoş ketti
Neylerdeki ses, sazdeki cünbüş ketti
Bu vartata bilmedim niteyin dostlar
Vay dâd, ayak kaldı yu kâvuş ketti

Anteb'ge barıb, izzet-ü-hürmet kördük
Gurbetteki dostlarını, selamet kördük
Köz yaşı töküp kuçaklaşıb, vah vahlab
Hasret ile yıǵlagan, fazilet kördük

İllerni teraneside, Nevruz Nevruz
Alemniñ ümid şuarı bolgan bir söz
Her kança desem, iller inanmas amma
Nevruz tepeniñ tegiyde kalgan Nevruz

Her kimge karındaş desem, aş diydur
Bolgul mene sırdaş desem, taş diydur
Tartıb yanıǵa, sıdk-u-safadan gepirib
Yol başıda, aç kiyseni yoldaş diydur

Hicran sitemiyni, diydeler tartar iken
 K  z derd-  -belasını, ciger tartar iken
 Her hilge koşulsam mene mi  n dert y  kler
 Her kafileni  n y  kini, ner tartar iken

G  yend, bahar   med-  -faslı g  l-  -mey
 Men yar-  -diyarsız, g  l-  -meyni ne kılav
 şebbadeni meltem dediler, inanmadım
 Liyvaneye d   sine bahardey, pacumay

Ey b  lb  li ř  riyde¹, bahari tu kucast
 Ey nergis ekem   şmi humari tu kucast
 Ey kumrı,   era tavk be gerden mandı
 Servi sihi-  -şahı   ınariy tu kucast

Tu roza-u-men boza g  zeş in Ramazan
 Tu r  hi sevab girifti-  -men isyan
 Tu kıblayı hiyş d  ri, der m  lki Arab
 Men Kabe'yi hiyş d  rem ender Horasan

  tken k  n  , bir t  g  m ketirdi Tatar
 A  ıb karasam, i  inde k   l  m yatar
 Sebbak ile Mahcuri, gazalh  n bolub
 K   l  mdeki maceranı, bir bir aytar

Bir dost tanıdık, aydını T  rkistani
 Tamırlarıdan mavc uradı, T  rk kanı
 U  kun kibi parlaydır uzaktan amma
 Bilmem ni     n, şu'lesidir Afgani?

  z başını g  l sevdasıge saldı bahar
 Min der-  -belaga   relib kaldı bahar
 G  lşenni vefasızligiden kan yığlab
 G  ldar tonunu şanesige aldı bahar

¹ *b  lb  li ş  riyde*: perışan,   şık b  lb  l

Dostlar niteyin felek mena râm imes
 İylim iletim, lahzaça ârâm imes
 Tegremde melek yüzlü niçe şeytan bar
 Her saçı akargan kişi babam imes

Altaylı desem, Çin'de esirler dediler
 Turanlı desem, Urus'ga nöker dediler
 İmdad yetişin ehli zaman deb çapıb
 Feryad desem, ehli zaman ker dediler

Rusiye desen öznü kemirgen bolasan
 Emrike desen yolnu yitirgen bolasan
 Enriz desen kaçıb barıb yağmurdan
 Tarnavgınanıñ tegiyde turgan bolasan

Sönek kemirib kızıl sarık aç itler
 Türk kanı içer iken, hârami cetler
 Türk tohumunu dünyada kurutmak üçün
 Emrike'de birleşer iken, illetler...

Hatın kişilerniñ, tar iken dünyası
 İnişke iken, beyli bilen paşnası¹
 Hah kafir-u-hah mümin-ü-hah bay-u-fakir
 Köp lette bilen minçağ iken davası

Sırrımni açay desem sırdaş yoğ iken
 Derdimni tükey desem dertteş yoğ iken
 Tağlardaki taşlarda sefa ahtaruban
 Başımni vuray desem, bir taş yoğ iken

Sevdayı bolub, yollarda gezgen biz idik
 Bir leyli üçün çöllerde gezgen biz idik
 Sen men idin-ü-men sen idim, ey şâhî
 Dastanlar idik, tillerde gezgen idik

¹ *pâşnası*: pâşînâsı, ökçesi, topuğu

Arsız kiřiniñ hisleti yok bolmas iken
Bir açnıñ közü dünyada tok bolmas iken
Tağlarını, kebab eylese köllerni şerab
Aç köz kiřiniñ karnığa yük bolmas iken.

New Jersey, U.S.A / 26. 10. 1986

"BOSNA UNUTULMASIN"*
Türkiye Gazetesi "Şiir Yarışması"

BOSNIA

Esselâm ey gazi yurt, ehlen ve sehlen merhaba
Ey şehidler ülkesi, sertâc-ı İslam Bosnia
Her şehid tıflinde¹ bardur kuvvet-i min evliya
Sıdk ile kılğan ziyaret derdige tapgay² deva
Ey şehidler ülkesi, sertac-ı İslam Bosnia
Avrupanıñ ortasında Kerbelâ'sın Kerbelâ

Kim tavaf etse yigirme min şehid etfâlîni
Tapgusıydur dehr-ara³ irşad-i ilm-i hâlîni
Tâk-i nisyanha⁴ atar beyhûde kîyl-u-kâlîni⁵
Tâ ebed eyler zebun⁶ vesvâse-yi deccâlîni
Ey şehidler ülkesi, sertac-ı İslam Bosnia
Avrupanıñ ortasında Kerbelâ'sın Kerbelâ

Her karış toprâğda min nâresâ⁷ dastanı bar
Her açılğan gunçede⁸ min dil-rubâ⁹ handânı bar
Baş kötergen lâlelerde kahramanlar cânı bar
Taş-u-toprak, bağ-u-rağında şehidler kanı bar

* *Teklif:* Bosna'da yinni bin şehid çocuğun hatırasını yaşatmak için büyük bir âbide yapıp burada mümkün olduğu kadar şehid çocukların kimlik ve fotoğraflarını büyük puntolarla göstermeliyiz. Bu müessese daima ziyaretçilere açık olup, Bosna vahşeti, insanların zihninde canlı tutulmalıdır.

¹ *tıfl:* çocuk

² *tapmak:* bulmak

³ *dehr-ara:* dünya arasında

⁴ *tâk-i ni.syan:* unutma rafı (rafa kaldırmak)

⁵ *kîyl-u-kâl:* dedi kodu

⁶ *zebun:* zayıf, güçsüz, âciz

⁷ *nâresâ:* nâ-resâ, olgunlaşmamış çocuk

⁸ *gunçe:* gonca

⁹ *dil-rubâ:* sevgili, gönül kaçıran, gönül çalan

Ey şehidler ülkesi, sertac-ı İslam Bosnia
Avrupanın ortasında Kerbelâ'sın Kerbelâ

Hikmet-i dîn, sırr-ı Hak, tefsîr boldı sen ile
Kuvvet-i İslam yine takdîr boldı sen ile
Zulm-u istibdâd fikri pîr boldı sen ile
Avrupa'nın vahşeti teşîr boldı sen ile
Ey şehidler ülkesi, sertac-ı İslam Bosnia
Avrupanın ortasında Kerbelâ'sın Kerbelâ

Belli boldı âlem içre Avrupa'nın tıyneti
Belli boldı şark-u-garb zencîriniñ ehmiyyeti
Belli boldı küfr elîniñ fikr-u-zikr-u-niyyeti
Asiya'da, Afrika'da hürriyetniñ kıymeti
Ey şehidler ülkesi, sertac-ı İslam Bosnia
Avrupanın ortasında Kerbelâ'sın Kerbelâ

Tüştü kan deryasıga Hakk'ül-beşer¹ efsânesi
Batnı² Yunus'ta yatar ol incilerniñ dânesi
Yığlagan³ bu ortada Boşnâklarnıñ ânesi
Kol ayağda Anlo-Saksun, Anlo-Rus zevlânesi⁴
Ey şehidler ülkesi, sertac-ı İslam Bosnia
Avrupanın ortasında Kerbelâ'sın Kerbelâ

Kaysı etfal-küş⁵ cehanda, kahraman asker bolur?
Ar-u-nâmus düşmeni ser-leşke⁶r-u-efser⁷ bolur
Ger kazârâ ehl-i bid'at⁸ hâmi-yi beşer bolur
Akibet hüsrândur bir fitne-yi ekber bolur

¹ *hakk'ül beşer*: insan hakları

² *batn*: batın, karın

³ *yığlagan*: ağlayan

⁴ *zevlâne*: mahpusların kol ve boynuna takılan esaret zinciri

⁵ *etfâl-küş*: çocuk katili

⁶ *ser-leşker*: ordu kumandanı

⁷ *efser*: kumandan veya zabıt

⁸ *ehl-i bid'at*: günah işleyen

Ey şehidler ülkesi, sertac-ı İslam Bosnia
Avrupanın ortasında Kerbelâ'sın Kerbelâ

Ey yâranlar bir musîbet min nasîhat deb bilin
Başga kelgen bu felâketlerni ibret deb bilin
Birleşin zâlimni zindâniga sâlaylık¹ kelin
Bâzumuznün kuvvetini kaytıp alaylık² kelin
Ey şehidler ülkesi, sertac-ı İslam Bosnia
Avrupanın ortasında Kerbelâ'sın Kerbelâ

Men Horasan Türkü'dür men, ey karındaş Boşnak
Dâima kalbimdedirsın gerçi yollardur uzak
Kün toğarga³ men ok attım, kün batarga⁴ sen tayak
Şark-u-garbge ders bolsun Türk birlen oynamak
Ey şehidler ülkesi, sertac-ı İslam Bosnia
Avrupanın ortasında Kerbelâ'sın Kerbelâ

Elvedâ ey şanlı millet, cân-a-canlar esselâm
Elvedâ ey pîr-ü-bernâ⁵ kahramanlar esselâm
Ey karındaşlar bilin, "Uçkun" dua-gûydur⁶ müdam⁷
İzzet-ü-ikbâlinizni Tanrı kılsın ber-devâm
Ey şehidler ülkesi, sertac-ı İslam Bosnia
Avrupanın ortasında Kerbelâ'sın Kerbelâ**

¹ *salaylık*: salalım, atalım

² *alaylık*: alalım

³ *kün tüğar*: doğu

⁴ *kün batar*: batı

⁵ *pîr-ü-bernâ*: ihtiyar ve genç

⁶ *dua-gûy*: dua eden

⁷ *müdam*: daima

** Bu şiir, yarışmaya giren on bin şiir içinde mansiyon kazandı.

MAHŞERDEKİ TÜRKLER

Bu eseri müessif bir hadiseden esinlenerek çok genç yaşlarımda yazmıştım. Belki de ilk şiirimdir. Hadise şudur:

Doğduğum Andhoy şehri, Meymene vilayetine bağlıdır. Meymene ise İngiliz himayesinde Hindistan'dan getirilen Puştunların hakimiyetine giren Cenubî Türkistan'ın (bugünkü Afganistan) en son hanlığıdır.

Meşhur İngiliz casusu Lawrence karargahını İskenderiye'den hudut şehrimiz Miranşah'a getirip, aslen Peşaverli olan Çahar Biraderi Musahip lakabıyla tanınan Yusufogullarını ki İngilizlerin Hindistan'daki istihbarat şubesine mensubdurlar, takviyeye başlayıp bu dört kardeşten en sadığı yani Nadir'i Kabil tahtına çıkarttı. Bu şekilde İngiliz ordusu Şir Ali'den sonra tekrar vatanımıza girip Cenubî Türkistan'da İslamiyetin hâmisî olan Horasan Türklerinin imhasıyla işe başlamıştır. (bkz. Luis Dupree. *Afganistan*)

Meymene Hanı Ahmetkul Han uzun savaşlardan sonra himayesizlikten İngiliz kasaplarının eline düşüp Kabil'e getirildi ve Dilkuşah denilen maslahta ve İngiliz kumandanlarının nezaretinde ağzına yastık bastırmak suretiyle boğulup şehit edildi. İnna lillahi ve inna ileyhi râciûn.

Han'ın evlatları Abul Hayri Han Hayri, Nazar Muhammed Han Nava ve galiba kızları Fevziye Sultan, Han Bike ile birlikte Kabil'de nezarete alınıp tutsak hayatı yaşamaktaydılar. Zaman her derdin devasıdır, sabrın sonu selamet olur:

Sabr kılsañ goradan helva biter
Sabırsızlar öz ayağından yiter.

Mazlumun en büyük silahı sabır. Bu silah zaman aşımıyla tekrar parlamağa başlayıp hanzâdelere yol açıldı. Nadir ile gelen Muhammed Zayi isimli hânedan, oğlu Zahir'in zamanında meydana gelen çöküntü ve bozgunlarla karşılaşp, hanzâdelerin hürriyetlerine kavuşmasına vesile olup ana yurtları Meymene'ye geri döndüler.

Meymene'de uzun yıllar yaşadktan sonra, Meymene halkı Hanzâdelerden Abul Hayri Hanı milletvekili seçip Kabıl'deki meclise göndermek istediler. Bu olaydan korkan hânedan ve İngiliz gizli istihbaratı telaşa düşüp seçimden evvel Meymene Valisi'ne hanzâdeyi tutuklama emri verip hapse attırmakla kalmayıp, halkın galeyanından endişelenip Kabıl'e gönderilmesini istedi.

El ve ayakları zincire vurulan hanzâdenin şehirden geçişi Andhoy'da tantanalı oldu. Abul Hayri Han Hazretlerini şahsen bir kaç kez görmüştüm. Âlim, fâzıl, şâir ve ağzı pehlivan (laf yapan), cesur bir kişiydi. Bu hadise ruhumda kette (büyük) heyecan ve fikrî tolkunlar (fırtınalar) yarattı. O zamanki heyecanım ile mesnevi şeklinde bir destan yazdım. Resmî mektepten evvel hanei mektepte sevad çıkarmam (ders almam) dolayısıyla bu gibi üsluplara âşına idim. Çünkü ders kitaplarımız Fuzulî, Emirî, Meşrep, Nevayi, Sofî Allahyâr gibi büyük şâirlerin eserlerinden derlenmiş manzumelerden ibaretti.

Hayri Bey, muhafızları ile Andhoy'a gelip garaj tâbir kılınan mahalde konakladı. Şehrin eşrafı mahşerî bir cümbüş ile karşıladılar. Ayırdan Ramazan idi. Bazı vatandaşlar "kesilen aş" adlı Andhoy'un meşhur iftariyesini hazırlayıp gelmişlerdi. Muhafızlardan hanzâdenin ellerini açmalarını talep etseler de, icâbet görmedi. Mecburen kaşıklar ile hanzâdemize soğuk aş içirdik. Manzara hayli hazindi. Fırsat münasip olduğunda hanzâdemizden izin alıp nâçiz şiirimi okudum. Büyük bir dikkatle dinlediler. Hanzâdemiz bu hu-

susta ateşin bir söylev ile maneviyatımızı aktardılar. Mecliste bulunan aksakallardan (ihtiyarlardan) birisi, senden Abdurrauf Fıtrat'ın sesi geliyor, tahallusun (mahlasın) bundan sonra Fıtretî olsun deyip dua etti ve ondan sonra Afganistan'da bulunduğum zamanda halk arasında lakabım Fıtretî oldu. Elbette dışarı çıktıktan sonra Türkçe olmayan her nersen (her şeyi) terk edip ata yâdigârları ile yetindim. Şimdi huzurlarınıza takriben yarım asırlık bu hatırayı takdim ediyorum ve sizleri kırk altı yıl evvelki gizliERGEŞ UÇKUN ile tanıştırıyorum. Yine bilgilerinize sunarım ki bu eser eskileri didiklerken tesadüfen gözüme ilişti. Kırk yıl adsız kalan bu nâçiz eserimi muhteviyatı cihetiyle "Mahşerdeki Türkler" olarak adlandırmayı münasib gördüm. "Başlangıç", "Düş" ve "İbret" olmak üzere üç bölümden ibarettir.

BAŞLANGIÇ

Kel ey hem dem seña dastan bar
 Kulakşalgıl eger bolsañ meña yâr
 Bu sözlerim hikayet añlamagıl
 Hakikat bil rivayet añlamagıl
 Tüzarı çarh üz(r) bir râz kördüm
 Munuñdek körgülükni az kördüm
 Tiriklik hakkın alğan ol kişidür
 Keça kündüz savaş etmek işidur
 Havadisten kutulmak isteseñ kel
 Telaş kılğıl, savaş kurgul, savaş kıl
 Köreşdin ol kişi gafil bolubdur
 Tirik bilme hakikatta ölübdür
 Savaş içre kişi kılsa tevekkül
 Muradın üyini tapgay tekâmül
 Savaşdın at çıkargan kahramanlar
 Köreşdin tacga yetgan bey-ü-hanlar
 Kayu hakannı kördüñ şah toguldı
 Kaçan dil renc tapmay şâd boldı
 Elem tağga suv urdı özini
 Uluğ taşlar bulak kıldı közini
 Çiçek kimdur tiken birlen hem-aguş
 Anı körgeñ kişi bolmas mı dil-hoş?
 Kişi kim renc tartmay genc taptı
 Biliñ kim ol kişi özni yokattı
 Şehi kim meyl eter uyku sarıga
 Burun tacın alıb koygay neriga
 Nige kim tac oşal başga yaraşdur
 Tağafül uykusu birlen köreşür
 Sen ey hem dem bu destanım işitgil
 Sözüm tiñleb savaş yolını tutgul
 Emes yalguz cihan ili savaştı
 Havdis barısı bizdek göreşte
 Adem yakım vücud ya tün bilen gün
 Demadem vurğusı bir birge şeb-hûn

Köreşgeyler barısı men kalay deb
 Tenazu' lilibekanı men alay deb
 Çıdab ol kim çekibdur bağı kanlık
 Aña bolmuş müyesser kamranlık
 Bakıb körseñ cihan şünder körüngey
 Cihan eczaları şünder urungay
 Savaş içre yaşar irken tün-ü-kün
 Bu yañlığ eyler irken güft-ü-güsün
 Gurur içre bir öğlen çağıda kün
 Dedi yer yüzige han men nedur tün
 Bu dünya nazmı daim menden âbâd
 Felekniñ kasrığa men hişt-ü-bünyâd
 Tiriklik şartı menden dur müheyya
 Ki mendurmen tirikler canı güya
 Meniñ kuvvetligim ilge açıkdur
 Meniñ feyzim halayıkga saçıkdur
 Zemin-u-asumannıñ hanı durmen
 Nizami kainatnıñ canı durmen
 Yaraşur maña hanlık kainatta
 Kara tün imdi kalmas mı uyatta?
 İşitti tün bu yañlığ maceranı
 Dedi körgül ki sindurgüm adanı
 Karañgu dostu birlen hilvet etti
 İkevlan kengeşib şul sözge yetti
 Karañgu dostuğa dedi karab tün
 Barıb uyku bilen hem-râz bolğun
 Uçavlan birleşib savaş kuraylık
 Hakaret kılğuçını sindireylik
 Halaik rahatı bizden imes mi?
 Keçalik şevketi bizden imes mi?
 Kuyaşga imdi özni tanıtaylık
 Sipahsin sindirib hayran etaylık
 Seferberlik berib tün öz ilige
 Kurallar tarkatıldı tün hilige
 Karañgu yerliğ etti leşkerige
 Yürügey kün batardan kün sarıga

Anıñ arkasıdın uyku yürügey
 Eler tegre taşını tün korugay
 Münezzem at koyub keldi karanğu
 İki leşker arası boldu yanğu
 Savaşga başlağaç bu iki leşker
 Arada Şam yurtı boldu ebter
 Bu gavgadın kızarıb Şam ili
 Koşuldı tün begige Şam hıylı
 Garaz şul kim ki her yandan salıb at
 Kuyaşnıñ safların sindirdiler bat
 Şikest yetti kuyaşnıñ leşkerige
 Kün ili kaçtı ketti her sarıga
 Tün ili na'ra tartıb şâdiyâne
 Kuyuldı her mekin-u-her mekâne
 Kara tahtı üzre Tün hanı çıktı
 Kara bahtı kuyaş beygini yıktı
 Dedi Tün han turuñ bayram yasaylık
 Şükühi saltanat birlen yaşaylık
 Muğanni ney-nevâzlar keltürünler
 Kara közler kaşında olturuñlar
 Kuruñ bayram ki reşkinden küyüb yav
 Yesin gamlar ki bizdin ketti deb dav
 Muğanniler keliştirler tutub saz
 Acayib nağmelerni eyleb ağaz
 Yetib kökge alarnıñ hay-u-huyu
 Bezeldi bezm eterge köknüñ uyu
 Oyun meydanıda aydan inâre
 Asıldı kök yüzünde her kenâre
 Atarud Zühre'ge çıktı kısıb köz
 Ene kadd-u ene kamet ene yüz
 Keyan tüşgeç uyunğa müşteri hem
 Bolub tilbe uyunğa tüştü ol dem
 Uranus bir nepçun boldu demsâz
 Uyun sahnında işve çekti ağaz
 Tüşüb Pervin ile Ülker oyunğa
 Salıb bezm ettiler kollar boyunğa

Bu yañlığ toynu körgeç bizniñ Uçkun
Yanardı yer yüzünde öçgün öçgün
Ol yulduzlar arasından bir yulduz
Bakardı bizniñ Uçkun'ğa kısıb köz
Bu muñni ol arada uyku sezdi
Kelib Uçkun'nu bidâd birle ezdi
Ki andın soñra bilmem ni ötübdür
Niçe bilmem ki yâr bizni kütübdür.

TÜŞ

Çün Uçkun yer yüzünde boldu hamuş
 Yengi bir dünyaga tüştü hem-ağuş
 Bu âlem yer yüzige ohşagandır
 Velik anda acayib sır nihandır
 Bu dünyada kılay diysem seyahat
 Gızarımğa ecel kıldı kıyadet
 Berib bir cami malamal kolumga
 Dedi içgeç şunu tüşgül yolumğa
 Anı içgeç ölüm boldı müyesser
 Dedim körgüm ne kim bolsa mukadder
 Niçe öldüm yudılar biz ölükni
 Huda körsetmesin bu körgülükni
 Kefenler biçtiler bizge ölükdek
 Körüptürdüm közüm birlen tirikdek
 Yine tabut içige koydular bat
 Der irdi her kişi hey'at hey'at
 Köterib bardılar yığlab mezara
 Koyub kaytmak üçün bolğan karara
 Çukur gör bar iken anda tüzelen
 Kara toprak bilen her yan bezelen
 Anga örnетtiler eytib vaza'nak
 Kiyin üstümge teşleb hak-u-haşak
 Alar burdan keter ketmes zamanı
 Sezildi gör içinden ses nihâni
 Karab körsem iki nerse keladur
 Anı körgen kişi hayran kaladur
 Alar aldımğa keldi ol gör içre
 Bakıb menga dediler seçre seçre
 Ayak üzre alar kaşında turdum
 Özümnü bir aceb halette kördüm
 Kılıb men-rabbük-ü-ma-diynik a ğaz
 Soradılar söz isteb nidur ol râz
 Dedim Tañrım bir Allah dinim İslam
 Resulidur muhakkak bizge in'am

Dediler kaytarıb toğru bu sözün
 Kayu il ve uruğdandursun özüñ
 Dedim tahsir özüm Özbek ilinden
 Esarette ezilgen yav kolundan
 Dediler mechul adresten gepürme
 Özüñnü telbeleb azabga sürme
 Kayu ilsiz ve kimdur ilbaşınız?
 Nüçük bayraknıñ astında başınız?
 Dedim Özbek ilimiz Türkge bağlık
 Dedi Türk listesinde atınız yok
 Dedim bizler esir Türkmiz efendim
 Dediler eytme bu sözni usandım
 Müsülman Türk nüçük esir kaladur?
 Esaret ülkesige ot saladır
 Müsülmanlar bir Allah'nıñ kulıdur
 Ki andın başka erkinlik yolıdur
 Bu Tañrınıñ sözidur hür yaşagıl
 Müsalmanlık yolun erkin yaşagıl
 Hususen Türk ilin bednâm etersen
 Esir Türk deb özüñe nam atarsan
 Şunu bilgil ki ol Osmanlı Türkler
 Uluğ Tañrını sevgen hıylıdurlar
 Eya yalğançı Türklerden imessiñ
 Eger Türksin eseratten demessiñ
 Tapalmayın sorağların cevabın
 Kara toprağda tarttım kabr azabın
 Niçe gürzi girân tüşti başımğa
 Yok irdi rahm-u-şefkat köz yaşımğa
 Dedim zar yığlaban köptür günahım
 Ne bolgay merhamet kılsañ hudayım?
 Eger çendiki isbatı kıyındur
 Velakin Türklügüm aynel-yakîndur
 Bilur elbette halık Türklügümni
 Yaratğandan sorañlar kimligimni
 Dedi Enker ve Münker bir ağızdan
 Öçürgenler anı a'maliñizden

Kutulgaysıñ eger isbat eterseñ
 Veya nâçar cehennemge ketersen
 Dedim bir çare bar mahşerge barmak
 Bu davanı karındaşlarğa sormak
 Açıñ mahşer eşigini barayın
 Barıb anda karındaş ahtarayın
 Nihayet merhamet nurı saçıldı
 Yüzümge revzeni mahşer açıldı
 İşaretni alıb eşikge çaptım
 Özümni mehşeri kübrada taptım
 Halayık her tamanda saf kurubdur
 Huruşân sel kim tolkun urubdur
 Kiramen-katibiyn divan kurgan
 Ki bir yanda Sırat bir yanda Miyzan
 Melaikler şehadet menzilinde
 Sena-u-zikri sübhan bar tilinde
 Terazuban turur miyzan başında
 Halayık saf saf olmuşlar kaşında
 Sırat yolun tutar miyzandan ötgen
 Kimi ötgen kimi tamukga ketgen
 Birev yığlar birev korkub perişan
 Birev endişeden boynı bükülgen
 Vatan hainleri dozah yolunda
 Kiletler maliki dozah kolunda
 Ki her yanda acayib hay-u-huy bar
 Figan-u-nâleler bisyar bisyar
 Sakar şah-râhide akı pederler
 İzinde ana-bîzar beçegerler
 Zekatsız mal kızıl nardek tutaşgan
 Egasiğa sakız yañlıg yapışgan
 Riyakârlar cehennem hendeginde
 Münafıklar alarnıñ hem teginde
 Asılğan tillerinden ehli yalğan
 Alev-tonga örelgen, hıyli bühtan
 Cehennem köresinde gibr-ü-tersa
 Okur yaleyteni küntü turâba

Washington ayrılıb Engriz ilinden
 Necat yolun tapıb l'raf'ga kirgen
 Hudasılar safında Rosewelt bar
 Bolubdur kahrı mevlaya giriftâr
 Lenin'niñ gövdesi dozahta sûzan
 Velik ağzın kılıbdurlar kesev-dân
 Cehennem ehli çün ateş yakarlar
 Uçu yangan kesevlerni sokarlar
 Anıstayn birle Nobel anda sanda
 Körüngeyler alev-ırgımbacında
 Azazil tavkını Çurçil'ge satgan
 Uluğ Çurçil uluğ mangalda yatgan
 Sitalin körünüb kaldı közümg
 İzinde fırka bar okşar özümge
 Sakar hüllesidin kiygen libası
 Kızıl nari cehennemden yakası
 İzinde fırka fırka Türk-ü-Tatar
 Velakin başlarında bir Urus bar
 Sevinç birlen çapıb bardım o yanga
 Koşulgalı karındaş cana-canga
 Selam birlen tiz urdum kaşlarında
 Gürünge başladım yan başlarında
 Beyan ettim hikayemni alarga
 Dedim Özbekligimni fırkalarga
 Dedim ki barçamız bir Türk dururmuz
 Velakin başka yurtlarda tururmuz
 İcazet berseñiz burda kalayın
 Karındaşlar bilen birge bolayın
 Dedi serdarları mümkün imestür
 Kişi burda özige Türk demestür
 Senga derler müsülman biz hudası
 Seniñ derdiñ bu illerde devasız
 Bular Özbek, Muğul, Kırgız, Kazaktur
 Müsülmanlık ve Türklüktün uzaktur
 Dedim söz hakkı bergil özlerige
 Dedi haddiñni bil ketgil nerige

Tüşüb mahşer yolıga yığlaban zar
 Çekildim öz ilimden çar-ü-nâçar
 Yürüb ordan cünahi rastga bardım
 Atasın izlegen Türklerini kördüm
 Saf önünde kızıl bayrak asılğan
 Yüziyge ay bilen yulduz basılğan
 Şehidler gaziler saflarda irmiş
 Behiştı cavidan yolıga kirmiş
 Barıb eyttim selam-u-merhabalar
 Dedim ey coralar begler ağalar
 Meded eyleñ ki köp avaradurman
 Garib-u-bîkes-ü-bîçaredurman
 Menga bir yarı cana-can kerekdur
 Devasız derdime derman kerekdur
 Özüm Özbek Horasan'dan kelurmen
 İlim halkımnı Türkler deb bilürmen
 Velakin müddeti özden adaştım
 Karındaş ahtarıb mahşerge aştım
 Ne kim diysem inanmaydur melekler
 Ne kim eytsem kabul bolmas tilekler
 Menga bir desti Türkâne kerektür
 Yüküm ağırdur hem-şâne kerektür
 Ayağıñızga keldim dost iseñiz
 Ne bolgay şul garib bizden deseñiz?
 Dediler yahşıdır bu kıyl-u-kaliñ
 Velakin bizge lazım keşfi hâlin
 Horasan illeri Türkânedurlar
 Şeciy-ü-fazıl-u-merdânedurlar
 Eba Müslim mücâhidler piridur
 Ki şeksiz şübhesiz cennet yeridur
 Ata mirasıdın bar mı nişâne?
 Eger bolsa beyan et dane dane
 Kayu zalimga karşı tik turubsun?
 Kayu küffarnıñ üstige yürübsün?
 Şehid mi, gazi mi, niyduz beratın?
 Kayu bayrak teginde kişner atın?

Kılıç taktıñ mı, ok attıñ mı yavga?
 Veya kul mu, esir misin birevge?
 Bu dervâze şehidler eşigidür
 Bu saflar gazilerniñ beşigidür
 Şehid-ü-gazi bolsañ kel berige
 Esir bolsañ körünme, ket nerige
 Bu sözlerni eşitgeç köp oyaldım
 Tilimge halka tüşti, lal kaldım
 Hicaletten erib yandım tutaştım
 Kulagımnı tutub ahiste kaçtım
 Mecalsız yığlar irken zâr-u-nâlân
 Tilimde bar idi Osman Osman
 Bu halimni körüb bir başka sersan
 Dedi ol gaziler Firdevsge ketgan
 Tüşündüm çare kaytıb görge barmak
 Bu da'vanı barıb takdirge sormak
 Bu fikr-ü-zikr ile kaytgaç berige
 Közüm tüşti gürûhı Azerige
 Köründi Azeriler yoldan azgan
 Kimi Rusga, kimi Perslerge bargan
 Velakin red bolubdurlar ikevden
 Çaparlar merhamet isteb birevden
 Özümni men alardan yahşı kördüm
 Yine miñ şükr ile görge yügürdüm
 Yine kaytıb karangu görge keldim
 Ümidim kalmadı haddimni bildim
 Kadem basıb kirer kirmes mezare
 Hem-aguş boldum eski gir-ü-dâre
 Sezildi gör içinden ses nihani
 Yok irdi Enker-ü-Münker nişanı
 Dedi gör imdi növbet menge keldi
 Mezarım çöktü üstümge yıkıldı
 Basıb sineni yasmak yasmak etti
 Yine kaytıb biraz yukkarı ketti
 Kılındı bu amel tekrar tekrar
 Meni yasmakladı bisyar bisyar

Nihayet bir zaman havada turdı
 Velakin bu sefer yandan yügürdi
 Taraldı gör, taraldı gör, taraldı
 Sıkıb yandan, zemin şiremni aldı
 Men eylerken figan-u-nâle bisyar
 Açıldıyu-kabaldı niççemiñ bar
 Köb irdi nâle-u-feryâd köp irdi
 Veli gövdem misali bir top irdi
 Geni üstten gehi yandan tepildim
 İzildim, yassılandım, hem çekildim
 Figan-u-nâle eyleb növbe növbe
 Der irdi ya hudaya tövbe tövbe
 Figanlarım bu kıskaçga gazeldur
 Eşitmaydur niçün hükmi ezeldur
 Devam ettik bu yanlıg macerade
 Mezar kısmakta men hamd-u-senaga
 Yine söz açmak isterken nihattan
 Gazabnâk ses eşittim ol lahattan
 Lahat dedi ki ey kaşka yokalgıl
 Kayu yerden kelibsin şunda bargıl
 Menim köksüm ol erkinler üçündür
 Yaşar üstümde u sözleri çindur
 Menga Tañrı buyurgan imdi aytsam
 Seniñdek telbelerni daşga atsam
 Koyar cismiñ meni köksümge miñ dağ
 Yokal ket, bol meniñ bağrımdan uzağ
 Niçe sözlerni eytib attı daşga
 Mürüvvet kılmağı közdeki yaşga
 Meni bîçare köp avare kaldım
 Özümni her kayu görlerge saldım
 Açık gör istedim rahat kılay deb
 Müyesser bolsa da yatıb kalay deb
 Hakaret birlen attı daşga görler
 Kalıb yolsız idim mânendi körler
 Der irdim ey Hüda ya bu niçük hâl
 Özün rahm-u-şefakkat közini sal

O dünyada bir itibar yok irdi
Bu dünya hem acayib yerde turdı
Tiriklik çağıda avare irdik
Cefakeş mazlum-u-bîçare irdik
Esaret içre bizdin niler ötti?
Bu kün hem neylelük, kim Tañrı tuttı
Şul hasretler bilen yığlab Hûda'ga
Dedim sen rahm kılğıl bu gedaga
O şal kim bizden ötti sen keçirgil
Bu hatnı bizniñ âmaldan öçürgil
Şunuñdek yığlar irdim zâr-u-nâlân
Ne hoş kim uyganıb kalsam tüş irken
Közüm açgaç kılıb şükri ilâhi
Bu hâlden isterem yâ rab penâhı.

İBRET

Eya dostlar bu söz yalğan imesdur
 Hakikattur veli, dastan imesdur
 Kayan barsak hakaretlen bakarlar
 Kime kelsek garaib at takarlar
 Şunu işit ki atım Ergeş irdi
 Atamdan bol menga bir peş keş irdi
 Bu zalimler şul atımın ögürdi
 Rafik atın anıñ örnige kurdı
 Tapalmay çareler biçaredurmız
 Cehalet deştide avaredurmız
 Kanı bi marifet ki özni bilsek
 Bu derdi bîdevaga çare kılsag
 Tüşümsizimiz, bilimsizimiz, hakirmız
 Bilimsizlik yolundandur esirmız
 Kel ey köñül bilim tağıga vur baş
 Bilimden mün sora ol birle kengeş
 Bilim bergey barı derdiñe derman
 Bilimlikler kaşında yoktur arman
 Bilimden her kişi kim sordu kamın
 Bolub kamran lebâleb çekti camın
 Bilim bazarıdın alsañ metayı
 Ziyansızdır, serâserdur kemayı
 Bilimniñ kervanı menzil aşgay
 Bilimsiz toğru yollarda adaşgay
 Bil ey köñül nedur kullukga âlet
 Cehalettur, cehalettur, cehalet
 Bilim çakmağı niy yerge çakıldı
 Cehalet harmanı küydi yakıldı
 Bilim ser çeşmesinden kim su içti
 Hayatı cavidan taptı-u-keçti
 Bilim bağında kim kılsa seyahat
 Köñül közgüside kalmas melâlet
 Bilim atığa kim minse tapıb peyt
 Zafer andın kutulgay mu özüñ eyt

Bilimdin zavrak etse kim özige
 Meşakkat tolkunı hiçtür közige
 Kayu baş kim bilimsizdir sayakdur
 Kim anı baş digey boş bir kabaktur
 Kel ey könlüm bu sevdağa ulaşgıl
 Yanar bolsañ bu od birlen tutaşgıl
 Semenderdek bu otga vur özünü
 Amel meydanıda çinkıl sözünü
 Kel ey bülbül ne kim bilseñ âyan et
 Bu gülşende neler kördüñ beyân et
 Güzel kumrı nedur boynuñda ol tavk?
 Bu kulluk sırtmağında bar mı zevk?
 Çıraylık sirğad deb aldattılar mı?
 Kişi almasnı senge sattılar mı?
 Çekil ravi ki her yan til uzatma
 Bu taşnı bilmegen serrafta satma
 Kelib tarih meydanında sür at
 Kim irmiş kurgaçılar örger örget
 Nidur tarih bakıb keçmişni bilmek
 Bilib keçmişni kaytıb özge kelmek
 Berür tarih ötgenden haberler
 Zamannıñ hayr-u-şerrinden eserler
 Ne reng illerde körse zail etmes
 Guvahidur ki haknı batıl etmes
 Toğum da'vası iki türlü irmiş
 İlim başka tarikat başka dermiş
 İlim eytur kuyaş açunga ana
 Açun andın çıkıbdur dâne dâne
 İlim der illet evvel soñra malul
 Fiil bolmasa hiç bolgay mu meful?
 Burun Tañrı kiyin malul kuyaşdur
 Ki andın soñrası yavaş yavaşdur
 Demek kıldı kuyaş öñde analık
 Ki andın başkasın tuğdurdı Halık
 Taraikat söz açadur kün fekândan
 Kurumga türfetül-ayndek zamandan

Demek Tañrı tapıl degeç tapıldı
 Bu iş bir köz yumub açgunçe boldı
 İşit sâmi bu sözlerden garaz şul
 Okub tarihni tap özüne bir yol
 Hatadan kaç sevabdan kılma perhiz
 Velik ecdad yolundan şaşma hergiz
 Açıb tarihimizge bakmadık biz
 Uluğlar akınıyga akmadık biz
 Oğuz Handek uluğ hakanımız bar
 Tümen Handek büyük sultanımız bar
 Atilla at salıb açun yüzige
 Cihannı tabi etgendir özige
 Kuruk toprak ilin kullukga saldı
 Bahadurlık bilen dünyanı aldı
 Bolub şahlarnı şahı yer yüzünde
 Şul irdi verdi anıñ her sözünde
 "Yetib barsa kıratımñıñ ayağı
 Tapılmas ol diyarda yav sorağı"
 Sürüb atın yıkılmas tağga bardı
 Uluğ Romanı bir zarb birle yardı
 Tükendi Romanıñ nam-u-nişânı
 Sorulmas boldı tarih içre şânı
 Eya Türk oğlu hakan zatıdursun
 Unutma kahraman zuryatıdursun
 Kani Moskov'daki Altun-otağıñ?
 Kani Peykiñ'deki bahmal yatağıñ?
 Kani Kaşgar, kani Taklîmekaniñ?
 Kani Dehli'deki Taji-Jahaniñ?
 Kani Balh-u-Buhara-u-Badahşan?
 Kani Baku, kani Hungar-u-Kazan?
 Kani Gazni, kani Tebriz-u-Tehran?
 Kani Şam-u-Haleb, Bağdad-u-Kirman?
 Kani Selçuk, kani Ertuğrul, Osman?
 Kani nerde Yavuz, Fatih, Süleyman?
 Unuttuñ mu uluğ zat Köreganni?
 Yetti iklimni birden soraganni?

Törem! tab-u-tevanıñ nige tüştü?
Meger toprak yalab kanıñ uyuştu
Ne ettiñ Özbekim Özbekligiñni?
Nige İblis'ge berdiñ beyligiñni?
Nige Türkmenligiñ men men demeydur?
Nige İblis'ge çık yurttan demeydur?
Nige bozkurtluğun basmaydı zarın?
Nige Kazaklığın kazmas mezarın?
Nige Mogolluğun bilmeydi kinni?
Nige Yakutluğun yakmaydı Çin'ni? .
Nige Koçkarlığın koçmaknı koydu?
Nige Uygur bolub Şeytan'ga uydu?
Nige Kırgızlarım kırmaydı yavnı?
Niçün Kırgız bolub kaçırđın avnı?
Nige Azerlerim azarsızdur?
Perişan yurtsuz bazarsızdur?
Nige gaflet basıb miskin yatarsıñ?
İliñ yurtuñnu bir pulga satarsıñ?
Kani ol cünbüş-ü-coş-u-huruşuñ?
Kani tolkun urub seldek yürüşüñ?
Kani İskitligiñ nirlerde kalgan?
Kani kelle münar-u-kelle korgan?
Nige barbarlığın yavrupağa barmas?
Nige Tartarlığın tağlarını yarmas?
Yeter Türk oğlu, atlan min cereñni
Yine kullukga sal Hind-ü-Ferengni.

Ergeş Uçkun
Çapandaz Cemiyeti Kurucusu

SÖZLÜK

adi kadem: Afgan askerî
teşilatında,marş veya ileri
kelimesinin yerine kullanılan bir
söz.

adi: alçak, pest, tüben.
akarganasarı: ağarsa bile
alaylık: alalım

batn: batın, karın
beşer fisanesinin: insanlık
efsanesinin
bıltırkıçe: eskisi gibi
bisatım: kilim, minder, keçe yaygım
bisiym-ü-zer: altınsız gümüşsüz
bödenem: bir cins kuş
bülbüli şüriyde: perîşan, âşık bülbul

cetni: ülkeyi, milleti

çaknağan: açılan
çaknasın: açılın
çaknaşurlar: açılırlar
çal: yaşlı
çıldalmay: dinlenmeksizin,
dinlenmeden
çıdamas: tahammül edemez,
katlanamaz

dâdgirler: insaflı, doğru kişiler
dâdhâhlar: hak, adalet isteyenler,
şikayetçiler

dal-u-derehdek: dal've ağaçlar gibi
dehkaniñ: çiftçin
dehr-ara: dünya arasında
dil-rubâ: sevgili, gönül kaçıran,
gönül çalan
dua-gûy: dua eden

ebri niysan: nisan bulutu
efser: kumandan veya zabıt
egasin: sahibin(i)
ehl-i bid'at: günah isleyen
eşkdek mahdi cigerden neş'et algan:
aşk gibi kalbin (ciğerin)
derinliklerinden sevinç duyan
etfâl-kûş: çocuk katili

galları: günlük cironu, parayı
gıycındırdı: gücendirdi
goldulla: sürahi
golumnu: kuru zerdali veya erik
gunçe: gonca
güvahlık kıl: şâhitlik et

hakk'ül beşer: insan hakları
haltan tola pul iken: her şey para
iken
hanrab: rab' (avlulu ev), han gibi ev
harap bolgan: harap olan, endişe,
kara kaygı duyan
hıyli gulaman: gül-amân, gül
bağışlayan kanat (?)
hölleniñ: ıslanır

hudgaraz: hûd-garez, kötü niyetli
hum asel: bal küpü (humi asel)

ısragıldak: ısırgan otu
ıssış aşnı şaşıb hopukub yutma: sıcak
aş şaşırıp hop diye içme
ışkıl kişen: zincir

kadd-u-boyun: boy ve boyun
kaltıllap: felçli olmak
karab: bakarak
karçıgaylarnıñ: kırlangıçların
kaşında: karşısında
kayda: nerede
kaytar almaz: geriye döndüremez
kel imdi: gel şimdi
keñ: geniş
keneştim: bir araya geldim,
dertleştim

kette toy: büyük düğün, merasim
keylindek: gelin gibi
keynide: sonunda
kılmagay: kılmaz
kîyl-u-kâl: dedi kodu
kisse köter: kıssa çıkar, ders al
kozgalan: ayaklanış, şahlanış
kötermem: çevirmem
kutgaz: kurtar
kuyaşga: güneşe
kühne da'va: eski dava
kün batar: batı
kün toğar: doğu
küydü: yandı

liyk: lâkin
muñdaş: sırdaş
müdam: daima

nâresâ: nâ-resâ, olgunlaşmamış
çocuk
ner tevedek: genç deve gibi
nişetireden: nişadırdan
noklaşıb: şaşırıp
nukre-pûş kâşâneler: gümüş işlemeli

saraylar, köşkler

ohşar: benzer
otga: ateşe

öçtü: geçti, gitti
örneştik: yerleştik
öz hıyliye: kendi kanadına
öz kolum: kendi elim

pâşnası: pâşinâsı, ökçesi, topuğu
pepusgan:
pes: kötü
peşşelerniñ: peşşe (sivrisinek),
sivrisineklerin
pîr-ü-bernâ: ihtiyar ve genç
pinhan: gizli
pişekke: kediye

rahneler: yanklar, çatlaklar
reşki rizvan: reşk (kıskanma,
kıskanılmış); rizvan, rıdvan (razı
olma, hoşnutluk, Cennet
kapısındaki melek); melek kıs-
kançlığırıkâb: 1. boyun, ense
kökü; 2. üzengi, bir kimsenin öñü
rûd-bar-u-çeşmesânı: büyük ırmak,
ırmak kenarı ve çeşmesi bol yer
rûdapadek: rûd (ırmak, çay,
kemençe, saz teli); ırmağın
ayağına kadar, ırmak gibi,
(barsaklar gibi)

sabak eyler: ders verir
saçragay: korusun
salaylık: salalım, atalım
sargarıb: sararıp
ser-leşker: ordu kumandanı
sırtınağr: kemendi
siylabı gamnı: gam selini
sumanat dergahı: Hinduların kabesi
(Alptekin oğlu Gazneli
Mahmud'un hikayesi)

şekavetge: 1. eşkiyalığa, haydutluğa;
 2. bedbahtlığa, bahtı karalığa,
 kutsuzluğa
 şerar: kıvılcım
 şibağın: (şebebe) ağların, tuzakların,
 kafeslerin

ta'nı ağyar: düşman sövmesi,
 yermesi, ayıplaması
 tâk-i nisyan: unutma rafı (rafa
 kaldırmak)
 taktarak eyler: öter
 tal kurtığa: dal, ağaç kurdu
 tapmak: bulmak
 tar kıldı: daralttı, küçülttü
 tefbâdimen: tef (sıcaklık, buhar), bād
 (rüzgar, yel); sıcak yeliyim,
 rüzgarıyım
 tegiyde: koynunda
 telpinse: çırpınsa, çırpısa, uçsa
 termilib: göz dikip bakmak, göz
 kırpmadan bakmak
 termilme: göz dikerek bakma
 teşne: susamış
 tıfl: çocuk
 tıfli sirişkim: gözyaşı çocuğu,
 (akıtılan gözyaşlarının çocuğa
 benzetilmesi)
 tiyşesiz: baltasız, nacaksız,
 külünksüz, kesersiz
 tohtaqa: durma
 tölkun urup: coşup, dalgalanıp

tumtunuk: dupduru
 tunhaymi: tun, tün (gece), hayme
 (çadır); gece çadırı
 turfe giyâ: turfa, görülmemiş, yeni,
 tuhaf, şaşılacak nebat, bitki

ukabıdır: ukab (toz, duman),
 tozudur, dumanıdır
 usrulab: usr (güçlük, zorluk, sıkıntı,
 darlık, kıtlık); su kıtlığı, darlığı,
 sıkıntısı
 uyalan: yuvaları

vakkildağı: vekkildeği, vekili gibi
 (birisi)

yavga: düşmana
 yayrasın: coşsun, aksın
 yenil pelle: pelle (derece, merdiven
 basamağı)
 yığlagan: ağlayan
 yorgalasa: yürüse, öne doğru atılsa
 yüğür: yürü

zağ u zağanlar: karga ve kargalar,
 saksağanlar
 zebun: zayıf, güçsüz, âciz
 zevlâne: mahpusların kol ve
 boynuna takılan esaret zinciri

Şahimerdankuloğlu Ergeş Uçkun, Afganistan'ın Meymene vilayetine bağlı Antkhoy'da 21 Şubat 1927'de doğdu. 1938-44 yılları arasında Antkhoy İlkokulu'nu bitirdi. 1950 yılına kadar Kabil Darülmuallimîni'nde okudu. 1950-52 yılları arasında Kabil Darülfünunu'nda kimya ve biyoloji okudu. 1952-54 yılları arasında Antkhoy'da öğretmenlik yaptı. Siyasî dalgalanmalar yüzünden Meymene'ye gönderildi. 1957 yılına kadar Abu Ubeydi Cuzcâni Lisesi müdür muavinliği görevinde bulundu. O zamanki Afgan Hükümeti'nin Türklere karşı açtığı yok etme siyasetine isyan ederek sevdiği mesleği ve vatanından ayrıldı. Pakistan ve İran'ı kaçak olarak geçti ve "Ayyıldızımıza kavuştum" dediği Türkiye'ye sığındı.

1957-61 yılları arasında Adana'da öğretmenlik yaptı. 1961 yılında istifa etti. Mersin'de Ataş Rafinerisi'nde çalışmaya başladı. 1974 yılında oradan da ayrılarak Amerika'ya göçtü. Princeton'da Mobil Oil'de teknik eleman olarak çalışmaya başladı. Kışlağı Horasan, menzili Bakü, yaylası Almatı, sevgilisi Ankara, aşkı Aşkabat, gönlü Taşkent ve Semerkant olan şâir Ergeş Uçgun, hâlen emekli olarak ABD'nin New Jersey eyaletinde yaşamaktadır.

ISBN 975-437-239-X

9 789754 372397